МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Облік і аудит виробничих запасів на ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0714–оа
спеціальності 071 Облік і оподаткування,
освітньої програми облік і аудит
_____ Я.Ю. Батерук _____
Керівник д.е.н., професор Проскуріна Н.М.
Рецензент к.е.н., професор Гринь В.П.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедрою _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2025 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Батерук Ярославі Юріївні

1. Тема роботи: Облік і аудит виробничих запасів на ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»
керівник роботи Проскуріна Неля Миколаївна, д.е.н., професор,
затверджені наказом ЗНУ від 25 березня 2025 року № 439–с.

2. Строк подання студентом роботи 25 листопада 2025 року

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та фінансової звітності установи.

4. Зміст розрахунково–пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретико-методичні засади обліку та аудиту виробничих запасів, зокрема економічну сутність, класифікацію запасів та їх роль у забезпеченні виробничої діяльності підприємства, методику обліку виробничих запасів, методичний інструментарій аудиту виробничих запасів; проаналізувати організаційно-методичні засади обліку виробничих запасів, включаючи організаційно-економічну характеристику підприємства, організацію та методичне забезпечення обліку виробничих запасів; вивчити організаційно-методичні засади аудиту виробничих запасів, дослідивши процес організації та проведення внутрішнього аудиту, організаційні та методичні аспекти проведення аудиту на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 7 рис., 65 табл..

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Проскуріна Н.М. професор	05.08.2025 р.	05.08.2025 р.
2	Проскуріна Н.М. професор	09.09.2025 р.	09.09.2025 р.
3	Проскуріна Н.М. професор	03.10.2025 р.	03.10.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 01 червня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2025	виконано
2.	Написання вступу	липень 2025	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2025	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2025	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2025	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2025	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	листопад 2025	виконано

Студент _____ Я.Ю. Батерук
(підпис)

Керівник роботи _____ Н.М. Проскуріна
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 170 с., 3 розділи, 65 табл., 7 рис., 22 додатка, 86 джерел.

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, АУДИТ ЗАПАСІВ, ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, ОЦІНКА ЗАПАСІВ, МЕТОДИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ, ПЕРВІСНА ВАРТІСТЬ ЗАПАСІВ, АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК, СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК

Об’єкт дослідження – процес обліку, форми та методи аудиту операцій з виробничими запасами в галузі відновлення відсортованих відходів.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і аудиту операцій з виробничими запасами товариств з обмеженою відповідальністю.

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: історичний метод, методи індукції та дедукції, термінологічного аналізу, теоретичного узагальнення і порівняння, методи причинно-наслідкового зв’язку, абстрактно-логічний метод, аналіз, синтез, моделювання, графічний метод, конкретизація, економіко-статистичні методи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов’язаних із вдосконаленням обліку та підвищенням ефективності аудиту виробничих запасів. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

набули подальшого розвитку:

– тлумачення категорії «виробничі запаси» як матеріальних ресурсів

– для безперервного виробництва, що виступають стратегічним інструментом забезпечення функціонування підприємства в умовах енергетичної кризи та воєнної загрози;

– інтерпретація поняття «аудит виробничих запасів» як комплексного процесу незалежного контролю та оцінки операцій з виробничими запасами, що в умовах воєнного стану передбачає специфічні процедури документування впливу форс-мажорних обставин на збереженість та облік запасів;

удосконалено:

– комплекс заходів щодо поліпшення облікової політики та аналітичного обліку запасів, включаючи порядок формування первісної вартості, методику встановлення норм природних втрат та класифікацію браку;

– систему документообігу виробничих запасів через розробку уніфікованої форми приймального акту та графіку документообігу;

запропоновано:

– впровадження системи штрихкодування та розширення функціональних можливостей програми Bas corp через детальну класифікацію запасів та автоматичне формування контрольних звітів;

Результати дослідження мають практичну спрямованість і можуть бути використані підприємствами, для вдосконалення системи обліку та аудиту виробничих запасів, оптимізації документообігу, ведення аналітичного обліку в автоматизованих системах та проведення внутрішніх перевірок, що сприятиме підвищенню ефективності управління запасами та зміцненню фінансової стабільності підприємств.

SUMMARY

Qualifying work contains: 170 pp., 3 sections, 65 tab., 7 fig., 22 annex, 86 references.

PRODUCTION INVENTORIES, INVENTORY AUDIT, INTERNAL CONTROL, STOCKTAKING, INVENTORY VALUATION, INVENTORY DISPOSAL METHODS, INITIAL COST OF INVENTORIES, ANALYTICAL ACCOUNTING, SYNTHETIC ACCOUNTING

The object of the research is the accounting process, forms and methods of auditing operations with production inventories in the field of sorted waste recovery.

The purpose of the qualification work is to substantiate theoretical provisions and develop practical recommendations for improving the accounting and auditing of operations with production inventories of limited liability companies.

Research methods: systematic approach to studying economic phenomena and processes. General scientific and special methods of cognition were used during the research: historical method, methods of induction and deduction, terminological analysis, theoretical generalization and comparison, cause-and-effect relationship methods, abstract-logical method, analysis, synthesis, modeling, graphical method, concretization, economic-statistical methods.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of a complex of issues related to improving accounting and increasing the efficiency of production inventory auditing. The following scientific results with inherent scientific novelty were obtained during the research:

further developed:

– interpretation of the category «production inventories» as material

resources for continuous production, serving as a strategic tool for ensuring the functioning of enterprises under conditions of energy crisis and military threat;

– interpretation of the concept «production inventory audit» as a comprehensive process of independent control and evaluation of operations with production inventories, which under martial law conditions includes specific procedures for documenting the impact of force majeure circumstances on inventory safety and accounting;

improved:

– a set of measures to enhance accounting policy and analytical inventory accounting, including the procedure for forming initial cost, methodology for establishing natural loss norms and defect classification;

– the production inventory document flow system through development of a unified acceptance act form and document flow schedule;

– proposed:

– implementation of a barcode system and expansion of Bas corp program functionality through detailed inventory classification and automatic formation of control reports.

The research results have practical orientation and can be used by enterprises to improve the accounting and auditing system for production inventories, optimize document flow, maintain analytical accounting in automated systems and conduct internal audits, which will contribute to increasing inventory management efficiency and strengthening the financial stability of enterprises.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
РЕФЕРАТ
SUMMARY
СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ
ВСТУП…….. 12
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ
1.1 Економічна сутність, класифікація запасів та їх роль у забезпеченні виробничої діяльності підприємства……. 19
1.2 Методика обліку виробничих запасів на підприємстві……. 34
1.3 Методичний інструментарій аудиту виробничих запасів на підприємстві…….. 53
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства……. 67
2.2 Організація обліку виробничих запасів на підприємстві……... 78
2.3 Методика синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів на підприємстві……. 96
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»
3.1 Організація та методика здійснення внутрішніх перевірок у системі внутрішнього контролю підприємства…….. 111
3.2 Регламентація та методика зовнішнього аудиту виробничих запасів при виконання завдання з аудиту фінансової звітності……... 126
3.3 Удосконалення облікового процесу та системи внутрішнього контроля за результатами аудиту виробничих запасів……. 139
ВИСНОВКИ……. 157

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ…… 161
ДОДАТОК А Фінансова звітність малого підприємства за 2021 рік ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 171
ДОДАТОК Б Фінансова звітність малого підприємства за 2022 рік ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 174
ДОДАТОК В Фінансова звітність малого підприємства за 2023 рік ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 177
ДОДАТОК Д Фінансова звітність малого підприємства за 2024 рік ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 180
ДОДАТОК Е Відображення в обліковому процесі операцій з придбанням матеріалів за іноземну валюту (макулатури) на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 183
ДОДАТОК Ж Відображення в обліковому процесі операцій з придбанням виробничих запасів підзвітною особою на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 185
ДОДАТОК И Відображення в обліковому процесі операцій з отриманням виробничих запасів і обмін на подібні та неподібні на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 186
ДОДАТОК К Відображення в обліковому процесі операцій з безоплатним отриманням виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 187
ДОДАТОК Л Відображення в обліковому процесі операцій з обліку надходження та вибуття МШП на ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 188
ДОДАТОК М Відображення в обліковому процесі операцій з обліку ТЗВ за прямим методом на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 189
ДОДАТОК Н Відображення в обліковому процесі операцій обліку втрат ТМЦ, виявлених у процесі інвентаризації на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 190
ДОДАТОК П Відображення в обліковому процесі операцій з обліку повернення виробничих запасів постачальнику на ТОВ

«Запоріжжявторресурси»……. 191
ДОДАТОК Р Відображення в обліковому процесі операцій з нестачі, виявлені при прийманні виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 192
ДОДАТОК С Відображення в обліковому процесі операцій з обліку реалізації виробничих запасів за грошові кошти на ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 193
ДОДАТОК Т Відображення в обліковому процесі операцій з продажу виробничих запасів за іноземнувплюту на ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 194
ДОДАТОК У Відображення в обліковому процесі операцій з безоплатної передачі виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 195
ДОДАТОК Ф Положення про внутрішній контроль за обліком виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 196
ДОДАТОК Х Графік проведення внутрішніх перевірок обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 200
ДОДАТОК Ц Чек-лист перевірки умов збереження виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 204
ДОДАТОК Ш Чек-лист документальної перевірки руху виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»…….. 209
ДОДАТОК Щ Звіт про результати внутрішньої перевірки обліку виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»……. 215
ДОДАТОК Ю Реєстр виявлених порушень та заходів з їх усунення ТОВ «Запоріжжявторресурси»…… 222

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ЗУ – Закон України

КМУ – Кабінет Міністрів України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

ПДВ – податок на додану вартість

ПДФО – податок з доходів фізичних осіб

ЄСВ – єдиний соціальний внесок

ТЗВ – транспортно-заготівельні витрати

МШП – малоцінні та швидкозношувані предмети

МВО – матеріально відповідальна особа

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ФІФО (FIFO) – метод оцінки запасів «перше надходження – перше вибуття» (First-In, First-Out)

ПЕТ – поліетилентерефталат

ЄДРПОУ – Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України

ЄРПН – Єдиний реєстр податкових накладних

ТТН – товарно-транспортна накладна

год – годин

шт. – штук

кг – кілограмів

% – відсотки

USD – долар США

ЧВР – чиста вартість реалізації

ВСТУП

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються динамічними змінами зовнішнього середовища, посиленням конкурентної боротьби та необхідністю адаптації до викликів воєнного стану в Україні. В таких умовах особливого значення набуває ефективне управління виробничими запасами, які становлять значну частку активів промислових підприємств та безпосередньо впливають на їх фінансову стійкість і конкурентоспроможність.

Переробка вторинної сировини є стратегічно важливим напрямом розвитку економіки України, що забезпечує не лише раціональне використання ресурсів та зменшення екологічного навантаження, а й створює передумови для імпортозаміщення та економічної незалежності держави в умовах війни. Підприємства з переробки вторинних матеріальних ресурсів відіграють ключову роль у формуванні циркулярної економіки та досягненні цілей сталого розвитку, забезпечуючи повторне залучення відходів у виробничий цикл та зменшення споживання первинних ресурсів.

Достовірна інформація про діяльність підприємства, відображена у фінансовій звітності, є основним інструментом для залучення інвестицій, отримання кредитних ресурсів, розширення бізнесу та встановлення довірчих відносин з контрагентами. Якість фінансової звітності безпосередньо залежить від налагодженості системи бухгалтерського обліку, де виробничі запаси за своїм обсягом та складністю обліку займають провідне місце серед інших статей активів. Для підприємств з переробки вторинної сировини ця проблематика набуває особливої актуальності через специфіку обліку різноманітних видів вторинних матеріальних ресурсів, складність їх оцінки, необхідність контролю якісних характеристик та облік технологічних втрат.

При аналізі поглядів на сутність виробничих запасів було виявлено, що питання їх обліку і аудиту досліджувались багатьма науковцями, а саме:

Фатіма Р., Вінаті Е. Т., Паркер Дж., Чопра К., Саро Б., Літвінова В., Блігадір М., Пушкар І.В., Шишкіна А.П., Бондаренко О.М., Тітаренко А.Д., Степаненко О.І., Гайдучок Т.С., Вітер С.А., Абрамова І.В., Циган Р.М., Дідур С.В., Назаренко К.І., Зінченко О.В., Сайко К.І., Меліхова Т.О., Балашова Ю.О., Ткаченко О.С., Шендрик К.А., Подмешальська Ю.В., Бабак С.С., Скаско О.І., Костецька Ю.Р., Козак В.Г., Олійник М., Шепель Т., Шевченко Л.Я., Мулява В.Р., Максименко І., Іванченко А., Очеретько Л.М., Романова Ю.Ю., Рабоконь Ю., Подолянчук О., Гужавіна І., Петролюк Ю., Гребенюк Н., Кривешко О.В., Шпарик Я.Я., Мельник Н.В., Кадюк З., Куць Т. та ін.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених обліку та аудиту виробничих запасів, на сьогоднішній день залишаються недостатньо дослідженими питання обліково-контрольного забезпечення діяльності переробних підприємств в умовах воєнного стану, переходу на стандарти сталого розвитку та використання сучасних інформаційних технологій на базі українських програмних рішень. Специфіка обліку виробничих запасів на підприємствах з переробки вторинної сировини в умовах енергетичної кризи, порушення логістичних ланцюгів та нестабільності постачання ресурсів потребує переосмислення традиційних підходів до організації обліку та аудиту, удосконалення методики оцінки запасів, формування резервів під знецінення та проведення аудиторських перевірок.

Недостатня розробка теоретичних і методичних питань обліку та аудиту виробничих запасів на підприємствах з переробки вторинної сировини, а також науково-теоретична і практична значущість указаних проблем обумовили вибір теми магістерської роботи.\

Актуальність теми дослідження зумовлена також необхідністю вдосконалення обліково-контрольного забезпечення виробничих запасів з урахуванням вимог НП(С)БО та поступового переходу підприємств на МСФЗ, що вимагає гармонізації національної облікової практики з міжнародними вимогами та стандартами.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-контрольного забезпечення виробничих запасів на підприємствах з переробки вторинної сировини в умовах воєнного стану та переходу до стандартів сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

– дослідити теоретико-методологічні засади обліку та аудиту виробничих запасів, уточнити економічну сутність категорії «виробничі запаси» з урахуванням сучасних викликів воєнного стану;

– узагальнити наукові підходи до класифікації виробничих запасів та визначити їх роль у забезпеченні виробничої діяльності підприємств з переробки вторинної сировини;

– систематизувати методику обліку виробничих запасів на підприємстві, включаючи порядок їх оцінки при надходженні та вибутті, документального оформлення операцій та відображення у фінансовій звітності;

– розкрити методичний інструментарій аудиту виробничих запасів, визначити мету, завдання та етапи проведення аудиторської перевірки;

– проаналізувати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Запоріжжявторресурси» та особливості його господарської діяльності;

– дослідити організацію обліку виробничих запасів на підприємстві, виявити проблемні аспекти документального забезпечення та обліково-контрольних процедур;

– розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку виробничих запасів, включаючи впровадження системи штрихкодування та розширення функціональних можливостей програми BAS Corp;

– організувати та провести внутрішні перевірки у системі внутрішнього контролю підприємства, сформувати систему контрольних процедур з комплексним документальним забезпеченням;

– систематизувати ризики суттєвого викривлення інформації про виробничі запаси та розробити комплекс додаткових аудиторських процедур для підприємств з переробки вторинної сировини.

Об’єкт дослідження – процес обліку, форми та методи аудиту операцій з виробничими запасами в галузі відновлення відсортованих відходів.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів обліково-контрольного забезпечення виробничих запасів на підприємствах з переробки вторинної сировини в умовах воєнного стану та застосування інформаційних технологій на базі українських програмних рішень.

Для досягнення поставленої мети були використані наукові методи, які застосовуються при вивченні соціально-економічних процесів і явищ, а саме: методи наукового узагальнення та термінологічного аналізу (при уточненні сутності понять «виробничі запаси» та «аудит виробничих запасів»), діалектичний метод (при визначенні місця та ролі виробничих запасів у діяльності підприємства), історичний та системний підходи (при дослідженні розвитку методології обліку та аудиту запасів), методи індукції та дедукції, порівняння та наукової абстракції (при розробці пропозицій щодо вдосконалення обліку та контролю), метод класифікації (при систематизації виробничих запасів за різними ознаками), методи системного та комплексного аналізу (при дослідженні організаційно-економічної характеристики підприємства), графічний метод та моделювання (при розробці схем документообігу та функціональної структури системи внутрішнього контролю), економіко-статистичні методи (при аналізі основних показників діяльності підприємства), методи конкретизації (при формуванні практичних рекомендацій), методи документального аналізу (при перевірці первинних документів та облікових регістрів) та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов’язаних з удосконаленням обліково-контрольного забезпечення виробничих запасів на

підприємствах з переробки вторинної сировини.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– розширено тлумачення категорії «виробничі запаси» як матеріальних ресурсів для безперервного виробництва, що виступають стратегічним інструментом забезпечення функціонування підприємства в умовах енергетичної кризи та воєнної загрози;

– удосконалено інтерпретацію поняття «аудит виробничих запасів» як комплексного процесу незалежного контролю та оцінки операцій з виробничими запасами, що в умовах воєнного стану передбачає специфічні процедури документування впливу форс-мажорних обставин на збереженість та облік запасів;

– запропоновано комплекс заходів щодо поліпшення облікової політики та аналітичного обліку запасів, включаючи порядок формування первісної вартості, методику встановлення норм природних втрат та класифікацію браку;

– розроблено систему документообігу виробничих запасів через розробку уніфікованої форми приймального акту для прийому сировини від населення та графіку документообігу з визначенням відповідальних осіб і термінів обробки документів;

– обґрунтовано методику формування резерву під знецінення виробничих запасів з розробкою повного документообігу та процедур оцінки чистої вартості реалізації для підприємств з переробки вторинної сировини;

– запропоновано впровадження системи штрихкодування виробничих запасів та розширення функціональних можливостей програми BAS Corp через детальну класифікацію запасів за партіями, якістю, датами надходження та місцями зберігання з автоматичним формуванням контрольних звітів;

– розроблено систему контрольних процедур для виконання ключових завдань внутрішнього контролю виробничих запасів з розробкою

комплексного документального забезпечення результатів виконання контрольних процедур;

– систематизовано ризики суттєвого викривлення на рівні фінансової звітності та на рівні тверджень щодо виробничих запасів підприємств з переробки вторинної сировини з урахуванням специфічних факторів галузі;

– сформовано комплекс додаткових аудиторських процедур щодо специфічних ризиків підприємств з переробки вторинної сировини.

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем бухгалтерського обліку і аудиту виробничих запасів; законодавчі та нормативні акти з питань аудиту та бухгалтерського обліку, зокрема з обліку виробничих запасів; програмні документи та постанови уряду з економічних питань тощо.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з обліку виробничих запасів сучасним умовам господарювання, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом. Одержані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку виробничих запасів, можуть впроваджуватися в практику роботи підприємств з переробки вторинної сировини, а також використовуватися при розробці нормативних матеріалів і методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку та аудиту

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на конференціях:

– Батерук Я., Проскуріна Н. Оцінка запасів: значення для обліку та аудиту. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: зб. наук. пр. з матеріалами X міжнародної наукової конференції, м. Львів, 14 листоп. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 69–72.

– Батерук Я., Проскуріна Н. Інвентаризація виробничих запасів: обліково-контрольний аспект. Здобутки та досягнення прикладних та

фундаментальних наук XXI століття: зб. наук. пр. з матеріалами X міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 7 листоп. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 50–53.

Окрім того, питання обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві було розглянуто в статті: Порівняльний аналіз концептуальної основи обліку запасів за міжнародними та національними стандартами / Н. Проскуріна та ін. Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки: збірник наукових праць. 2025. № 3 (66).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 170 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Економічна сутність, класифікація запасів та їх роль у забезпеченні виробничої діяльності підприємства

Виробничі запаси як економічна категорія протягом останніх 15 років є надзвичайно дослідженою. Їй приділяють значну увагу вітчизняні та зарубіжні вчені, які мають різні погляди на її трактування та сутність.

Ефективне управління запасами забезпечує безперервність виробництва, мінімізує витрати на зберігання та дозволяє своєчасно задовольняти потреби клієнтів. Оптимальний рівень запасів запобігає простоям через брак матеріалів, знижує ризики псування продукції та вивільняє оборотні кошти для інших потреб підприємства. Це безпосередньо впливає на прибутковість бізнесу та його конкурентоспроможність на ринку.

Управління запасами відіграє життєво важливу роль в ефективному управлінні ланцюгом постачання та складом, забезпечуючи загальний успіх бізнесу [1] та відіграє важливу роль у діяльності будь–якого виробничого підприємства [2].

Економічна сутність запасів – це фундаментальне питання облікової теорії, оскільки запаси становлять найбільш вагому та динамічну частину оборотних активів будь–якого виробничого, торговельного чи заготівельного підприємства. Від ефективності управління запасами залежить безперервність виробництва, конкурентоспроможність продукції та, зрештою, фінансовий результат підприємства.

В умовах сьогодення, коли Україна перебуває у стані війни, значення ефективного управління запасами набуває особливої актуальності. Воєнні дії

спричинили суттєві порушення логістичних ланцюгів, зруйнування виробничої інфраструктури, дефіцит окремих видів сировини та матеріалів, а також нестабільність постачання енергоносіїв. За таких обставин підприємствам необхідно переосмислювати традиційні підходи до формування та управління запасами, адаптуючи їх до нових реалій економічної невизначеності та підвищених ризиків. Саме через їхню ключову роль у процесі кругообігу капіталу, визначення, класифікація та оцінка запасів залишаються предметом постійних наукових дискусій та нормативних трансформацій.

Розглядаючи категорію запасів, важливо усвідомлювати її багатогранність та комплексний характер. Запаси є збірним поняттям, що охоплює широкий спектр матеріальних ресурсів підприємства на різних стадіях операційного циклу.

Водночас, для цілей бухгалтерського обліку та управління виробничою діяльністю необхідно чітко визначити більш вузьке значення цієї категорії, а саме – виробничі запаси, які становлять основу безперервного функціонування виробничих підприємств та безпосередньо впливають на формування собівартості продукції.

Літвінова В. та Блігадір М. трактують запаси як матеріальні ресурси підприємства, що перебувають на різних стадіях виробничого процесу або обігу і призначені для майбутнього використання з метою виробництва товарів, надання послуг або продажу. До складу запасів автори відносять сировину, матеріали, напівфабрикати, готову продукцію та інші виробничо–матеріальні цінності, які тимчасово зберігаються для забезпечення безперебійності виробничого циклу та виконання господарських операцій підприємства [3].

Пушкарь І. В. та Шишкіна А. П. розглядають запаси як матеріально–виробничі активи підприємства (сировина, матеріали, готова продукція тощо), які утримуються для подальшого використання у виробництві, наданні послуг або продажу. Автори зазначають, що запаси є ключовим

елементом оборотного капіталу, що вимагає постійного контролю та оптимізації для забезпечення безперервності діяльності та максимізації прибутку підприємства [4].

Бондаренко О. М. та Тітаренко А. Д. вважають, що запаси – це узагальнене поняття, яке включає в себе матеріальні ресурси, предмети праці, засоби праці, предмети споживання та товари. Крім цього, науковці підкреслюють, що категорія запасів тісно пов'язана з цими складовими, між якими існує певний взаємозв'язок [5].

Поняття запасів на основі нормативних актів з доповненням економічним і функціональним змістом формує Луценко І. С. Зокрема, у навчальних матеріалах, що охоплюють тематику обліку та управління запасами, запаси визначаються як активи, які утримуються для продажу, а також як виробничі запаси для споживання у процесі виробництва готової продукції, виконання робіт та надання послуг і для управління підприємством [6].

Оскільки в Україні облік ведеться за НП(С)БО, а підприємства суспільного значення ведення обліку здійснюють за концептуальною основою МСФЗ, доречно розглянути трактуваппння категорії «запаси» як на національному, так і на міжнародному рівні (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика трактування економічної категорії «запаси»:

НП(С)БО 9 [7]	МСБО 2 [8]
Запаси – це активи, які: – утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; – перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; – утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг	Запаси – це активи, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу, перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг

Таким чином, і національний, і міжнародний стандарти визначають

запаси через призму їхнього економічного призначення та участі в операційному циклі підприємства, що підтверджує їхню ключову роль у забезпеченні виробничо–господарської діяльності.

Попри те, що категорія запасів охоплює широкий спектр матеріальних ресурсів підприємства, їх структура є неоднорідною і включає групи з різним економічним змістом, призначенням та впливом на операційну діяльність. Серед них особливе місце займають виробничі запаси, оскільки саме вони забезпечують безперервність технологічного процесу, формують матеріальну основу виробництва та безпосередньо впливають на собівартість продукції.

Завгородній В. П. вважає, що виробничі запаси – це сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб [9].

Коваль Н. І. визначає, що виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу і характеризуються речовою формою, макроекономічним змістом, мікроекономічним призначенням та наявністю облікової складової [10].

Сонько В. під виробничими запасами розуміє накопичені ресурси, що перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва [11].

Шепель Т. П. не надає єдиного, чітко сформульованого авторського визначення виробничих запасів, проте розкриває їхню економічну сутність та роль у діяльності підприємства. Згідно з науковими поглядами авторки, виробничі запаси – це оборотні активи в матеріально–речовій формі, які безпосередньо включаються у процес виготовлення продукції або використовуються для забезпечення виробництва (паливо, запчастини тощо). Їх ефективне управління, облік та зберігання є ключовим фактором для забезпечення стійкості, ритмічності та платоспроможності підприємства [12].

Степаненко О. І., досліджуючи сутність виробничих запасів, виокремлює три ключові підходи до їх трактування:

– економічний (запаси як матеріальний потік з акцентом на визначення оптимальної кількості та вартості);

– бухгалтерський (запаси як складова активів, що формують собівартість продукції);

– логістичний (запаси як матеріальні ресурси на стадії переміщення від продавця до покупця) [13].

Шевченко Л. Я. та Мулявої В. Р. не надають власне визначення виробничих запасів, натомість – розкривають їхню економічну сутність через узагальнення нормативних положень та наукових підходів. Виробничі запаси розглядаються як критично важливий оборотний капітал підприємства, правильний, систематизований облік якого є гарантією ефективного управління та контролю над собівартістю продукції [14].

Максименко І. Я. та Іванченко А. Г. визначають виробничі запаси як оборотні активи (матеріальні ресурси), які контролюються підприємством та утримуються для забезпечення безперервного виробничого процесу, подальшого продажу або споживання в ході звичайної господарської діяльності (виробництво, послуги, управління). Автори наголошують на багатогранності цієї категорії, підкреслюючи необхідність чіткої організації обліку та раціонального управління запасами для скорочення операційного циклу, зменшення витрат та підвищення прибутковості підприємства [15].

Бабенко Л. В., Васильєва В. Г. та Коновалова О. В., сформулювали комплексне розуміння цієї категорії, підкреслюючи її подвійну природу та економічну роль. Виробничі запаси розглядаються як оборотні активи підприємства (сировина, матеріали, комплектуючі тощо), які утримуються для забезпечення постійної, безперервної та ритмічної діяльності виробництва і споживання в управлінських цілях. Автори наголошують, що запаси є ключовою ланкою в структурі витрат та об’єктом управління, оскільки вимагають значних інвестицій і суттєво впливають на кінцевий

фінансовий результат і собівартість продукції [16].

Ми цілком поділяємо висновки Козака В. Г. та Олійник М. проте що, виробничі запаси їх в сучасному світі потрібно розглядати під іншою призмою. Хоча автори послуговуються загальноприйнятим розумінням цієї категорії, вони акцентують увагу на критичних аспектах управління виробничими запасами в умовах воєнного стану, підкреслюючи їхню вразливість в умовах кризи та необхідність інноваційного підходу до обліку та управління [17]. Ми повністю погоджуємося з цим підходом, оскільки саме в умовах війни виробничі запаси набувають особливої стратегічної важливості для забезпечення безперервності діяльності підприємств. Тобто, доречно розглядати виробничі запаси через призму їхньої критичної важливості, вразливості в умовах кризи та необхідності інноваційного підходу до їхнього обліку та управління в умовах воєнного стану.

Узагальнюючи вище наведені підходи вчених та економістів нашої країни, ми дійшли до висновку, що виробничі запаси є фундаментальною економічною категорією, яка характеризується багатоаспектністю та потребує комплексного розгляду як з позицій економічної теорії, так і практики управління.

Незважаючи на різноманітність наукових трактувань, більшість дослідників сходяться на тому, що виробничі запаси становлять оборотні активи підприємства в матеріально–речовій формі, призначені для забезпечення безперервності виробничого процесу та формування собівартості продукції.

Проведений аналіз наукових та нормативних джерел дозволяє виділити три основні концептуальні підходи до трактування виробничих запасів.

По–перше, нормативно–обліковий підхід (НП(С)БО 9, МСБО 2, Луценко І.С.) орієнтований на фінансову звітність та визнання запасів як активів через призму майбутньої економічної вигоди. Відповідно до цього підходу, ключовими критеріями є: утримання для продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебування у процесі виробництва з метою

подальшого продажу, або споживання під час виробництва продукції та надання послуг. Цей підхід забезпечує уніфікацію обліку на національному та міжнародному рівні, проте недостатньо розкриває управлінський аспект контролю над запасами.

По–друге, виробничо–функціональний підхід (Літвінова В., Блігадір М., Завгородній В.П., Сонько В., Шепель Т.П., Пушкарь І.В., Шишкіна А.П.) акцентує увагу на матеріально–речовій формі запасів та їх ролі як ресурсів, що забезпечують безперервність виробничого процесу. Автори цієї групи наголошують на тому, що виробничі запаси включають сировину, матеріали, комплектуючі та інші матеріальні цінності, які безпосередньо споживаються у виробництві або використовуються для його забезпечення. Ключовим є розуміння запасів як оборотних активів, що перебувають на різних стадіях виробничого циклу та формують основу собівартості готової продукції.

По–третє, системно–управлінський підхід (Коваль Н.І., Бондаренко О.М., Тітаренко А.Д., Максименко І.Я., Іванченко А.Г., Бабенко Л.В., Васильєва В.Г., Коновалова О.В., Степаненко О.І.) розглядає виробничі запаси як комплексну багатогранну категорію, що характеризується не лише речовою формою та функціональним призначенням, але й макро– та мікроекономічним змістом, обліковою складовою та роллю у забезпеченні операційного циклу підприємства. Цей підхід інтегрує економічні, бухгалтерські та логістичні аспекти управління запасами, підкреслюючи необхідність їх постійного контролю, оптимізації та раціонального використання для скорочення операційного циклу, зменшення витрат та підвищення прибутковості.

Основна розбіжність між нормативними стандартами та науковими підходами полягає у цільовій орієнтації: стандарти (НП(С)БО 9 та МСБО 2) спрямовані на зовнішніх користувачів фінансової звітності та забезпечення прозорості інформації про активи, тоді як вітчизняні науковці зосереджені на потребах внутрішнього управлінського обліку, контролю та оптимізації використання ресурсів для підвищення ефективності виробничо–

господарської діяльності.

Такий плюралізм підходів відображає багатоаспектність об’єкта дослідження та підтверджує необхідність розробки інтегрованого визначення, яке б поєднувало облікову, управлінську та економічну складові для забезпечення ефективного управління виробничими запасами на підприємстві, особливо в умовах сучасних викликів, пов’язаних з воєнним станом та необхідністю адаптації до кризових ситуацій.

В умовах сучасного стану України, коли країна перебуває у стані війни, роль виробничих запасів набуває особливого стратегічного значення. Систематичні атаки на енергетичну інфраструктуру призвели до критичних проблем з електропостачанням, що безпосередньо впливає на можливість зберігання та управління запасами на підприємствах.

Порушення логістичних ланцюгів, руйнування складської інфраструктури, дефіцит енергоносіїв та перебої з електроенергією змушують підприємства формувати додаткові страхові запаси паливно–мастильних матеріалів, автономних джерел живлення та критично важливої сировини. За таких обставин традиційні визначення запасів потребують розширення. Під економічною категорією виробничих запасів пропонуємо розглядати матеріальні ресурси для безперервного виробництва, як стратегічного інструмента забезпечення виживання та функціонування підприємства в умовах енергетичної кризи та воєнної загрози. Це підтверджує необхідність перегляду підходів до нормування, обліку та управління запасами з урахуванням нових викликів сучасності.

Ефективне управління виробничими запасами потребує їх чіткої класифікації, яка б забезпечувала достовірність обліку та своєчасність прийняття управлінських рішень. Різноманітність підходів вітчизняних науковців до класифікації виробничих запасів свідчить про багатоаспектність цього об’єкта обліку та необхідність його комплексного дослідження.

Бондаренко О. М. та Тітаренко А. Д. розглядають класифікацію запасів як узагальнене поняття, що включає матеріальні ресурси, предмети праці,

засоби праці, предмети споживання та товари з тісним взаємозв'язком між цими складовими. Запропонована ними узагальнена класифікація об'єднує ознаки за:

– місцем знаходження в операційному циклі;

– функціональним призначенням;

– способом контролю, що є практичним інструментом для прийняття ефективних управлінських рішень щодо управління запасами підприємства [5].

Очеретько Л. М. та Романова Ю. Ю. класифікацію виробничих запасів розглядають як ключову передумову для раціональної організації обліку та управління. Автори пропонують узагальнену класифікацію:

– за складом та структурою, яка включає матеріали (сировина основна та допоміжна, допоміжні матеріали), напівфабрикати, паливо, запасні частини, тару і тарні матеріали, інші матеріали;

– за додатковими ознаками: за місцем знаходження (складські, у виробництві, в дорозі), за рівнем наявності (нормативні, понаднормові), за наявністю на початок/кінець періоду, відносно до балансу (балансові, позабалансові), за ступенем ліквідності (ліквідні, неліквідні), за походженням (первинні, вторинні), за обсягом (вільні, обмежені) та за сферою використання (у сфері виробництва, у невиробничій сфері) [18].

Рабоконь Ю. С. розглядає класифікацію виробничих запасів з точки зору облікового забезпечення та галузевої специфіки підприємства. Дослідниця пропонує використовувати комплексний підхід, що базується на положеннях Плану рахунків бухгалтерського обліку, доповнений галузевою класифікацією, яка враховує особливості діяльності конкретного підприємства [19].

Такий підхід дозволяє не лише дотримуватися НП(С)БО, але й адаптувати систему класифікації виробничих запасів до специфічних потреб різних галузей економіки. Це забезпечує більш точний облік та ефективне управління виробничими запасами з урахуванням технологічних

особливостей виробничого процесу, характеру матеріалів та їх використання в конкретній сфері діяльності.

Степаненко О. І. пропонує класифікацію виробничих запасів за етапами їх руху. Згідно з цим підходом, виробничі запаси класифікуються за трьома основними етапами:

– надходження – запаси групуються за способами надходження (придбані за грошові кошти, виготовлені власними силами, отримані як внесок до статутного капіталу, отримані безкоштовно, отримані в обмін, отримані в результаті ліквідації або за результатами інвентаризації);

– використання – запаси групуються за цілями використання (для виробничих, загальновиробничих, адміністративних, збутових потреб, для підтримання або поліпшення основних засобів)

– вибуття – запаси групуються за шляхами вибуття (реалізація, безоплатна передача, передача як внесок до статутного капіталу, передача в обмін, вибуття за результатами інвентаризації) [20].

Для повного розуміння складу та структури виробничих запасів важливо розглянути їх визначення та класифікацію згідно з чинними нормативними документами, які регламентують порядок їх обліку як на національному, так і на міжнародному рівні.

Класифікація запасів за НП(С)БО 9 включають:

– сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

– незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незавершених технологічних процесів; готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу та відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або нормативно–правовим актом;

– товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та

утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

– малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року; поточні біологічні активи, а також сільськогосподарську продукцію та продукцію лісового господарства [7].

МСБО 2 не містять такого детального переліку, проте окремо зазначається, що до запасів не належать:

– незавершене виробництво за будівельними контрактами, включаючи прямо пов’язані з ними контракти з надання послуг, фінансові інструменти;

– біологічних активів, пов’язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю [8].

Варто зауважити, що МСБО 2, на відміну від НП(С)БО 9, не виділяє в окрему групу запасів малоцінні та швидкозношувані предмети, надаючи бухгалтерам можливість самостійно приймати рішення щодо класифікації таких активів.

Аналіз наукових підходів та нормативних вимог показує, що основна розбіжність полягає у цільовій орієнтації: стандарти спрямовані на зовнішніх користувачів фінансової звітності, тоді як науковці зосереджені на потребах внутрішнього управлінського обліку. Різноманітність підходів підтверджує необхідність інтегрованого визначення класифікації виробничих запасів, особливо в умовах воєнного стану та кризових ситуацій.

На основі проведеного аналізу ми пропонуємо під класифікацією виробничих запасів розуміти систематизоване групування матеріальних ресурсів підприємства за взаємопов’язаними ознаками, що забезпечує формування достовірної інформації для прийняття управлінських рішень та адаптації системи обліку до динамічних змін зовнішнього середовища,.

Узагальнивши підходи науковців до самої класифікації запасів ми пропонуємо наступну класифікацію запасів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація запасів за ознаками

Класифікація	Ознака
1	2
За причиною виникнення	перманентні (запаси, що необхідні для підтримки безперервного процесу виготовлення продукції із запасів)
	сезонні (використовуються в залежності від потреб сезонного виробництва)
За вартісними показниками	Високої, середньої та низької вартості
За місцезнаходженням на підприємстві	у виробничому процесі (запаси, що проходять процес обробки для виготовлення готовою продукції)
	на складах (запаси, що зберігаються в складських приміщення для їх подальшого використання по мірі необхідності)
	в дорозі (запаси, які відвантажені постачальниками, але ще не надійшли на склади)
За відношенням до балансу	балансові (запаси, що є власність суб'єкта господарювання та використовуються забезпечення процесу виготовлення продукціх із запасів і відображені у статтях балансу фірми)
	позабалансові (запаси, що вилучені з оборотів суб'єкта господарювання та відображаються на позабалансових рахунках, наприклад, тара що підлягає поверненню постачальникам)
За кількісною ознакою	надлишкові (запаси, що замовлені у надлишковій кількості та, можливо, вже не потрібні для виробничого та господарського процесу)
	обмежені (запаси, що знаходяться в лімітованій кількості на фірмі, та зазвичай мають високу ціну)

Примітка. Сформовано авторами [7, 21, 22].

Така багаторівнева класифікація дозволяє підприємствам забезпечити комплексний підхід до управління виробничими запасами: коректно відображати їх у фінансовій звітності, ефективно контролювати фізичний рух на всіх етапах операційного циклу, оптимізувати витрати та своєчасно приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо формування оптимальних обсягів запасів, особливо в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Роль запасів у діяльності підприємства, як зазначає Степаненко О. І., є визначальною, адже виробничі запаси є невід'ємною складовою виробничого процесу, а їх достатня кількість, ефективне використання мають вагомий вплив на економічну безпеку підприємства [13]. Вони є частиною матеріальних ресурсів та предметів праці, повністю споживаються у кожному виробничому циклі, передаючи свою цінність готовій продукції.

З огляду на ключову функціональну роль запасів у формуванні

виробничого потенціалу підприємства та забезпеченні його економічної безпеки, актуальним є не лише їх наявність, а й ефективність управління ними. Саме тому подальший аналіз має бути зосереджений на питаннях оптимального використання виробничих запасів у контексті стратегічного розвитку підприємства. Адже достатність, раціональність і збалансованість їх споживання визначають стабільність виробничих процесів та фінансові результати діяльності.

Важливу роль у досягненні сталого розвитку відіграє інтенсивне і збалансоване використання запасів, оскільки їхній рівень безпосередньо впливає на безперервність виробництва та витрати, пов’язані з їх утриманням. Як зазначили Петролюк Ю. С. та Гребенюк Н. В., сталий розвиток означає задоволення потреб сьогодення без шкоди для потреб майбутніх поколінь та базується на економіці демократичного суспільства, яка поєднує в собі принципи екологічної безпеки та соціальної справедливості [23].

Виробничі запаси є одним із ключових елементів, що забезпечують сталий розвиток підприємства через ефективне управління матеріальними ресурсами. Оптимізація рівня запасів дозволяє підприємствам мінімізувати витрати на їх зберігання, уникати дефіциту матеріалів у виробничому процесі та забезпечувати стабільне функціонування в умовах динамічних змін зовнішнього середовища, включаючи кризові ситуації, спричинені воєнним станом.

Ми поділяємо думку Кривешко О. В., Шпарик Я. Я. та Мельник Н. В. що саме управління запасами включає планування потреби в запасах, організацію роботи складських працівників, налагодження зв’язків із постачальниками і споживачами, контроль виконання замовлень та утримання запасів на підприємстві, просування запасів по логістичному ланцюгу з метою задоволення потреб виробництва і споживачів готової продукції за оптимальних логістичних витрат [24].

Роль запасів в управлінні підприємством реалізується через три

ключові концепції, вибір між якими має прямий вплив на виробничу діяльність підприємства (рис. 1.1).

Скаско О. І. та Кут Д. М. у своїх роботах зазначали що, базова стратегія управління запасами у сучасних кризових умовах повинна ґрунтуватися на гнучкості, адаптивності та гарантії неперервності виробництва [25]. Це особливо актуально для підприємств, що функціонують в умовах нестабільного ринку вторинної сировини, де коливання цін та обсягів пропозиції вимагають швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища.

Рисунок 1.1 – Концепції управління запасів на підприємстві

[узагальнено за 4, 26, 27]

Для підприємства, що працює зі вторинною сировиною (якість та обсяги якої є нестабільними), критичною є концепція оптимізації (табл. 1.3).

Таким чином, головне завдання обліку запасів полягає у правильному та своєчасному документуванні, ідентифікації витрат та отриманні точної інформації про стан запасів, що є необхідною умовою для ефективного

управління та забезпечення безперервного виробничого процесу.

Кальє С. зазначає, проактивна система управління запасами, яка впроваджена в діяльність міжнародних компаній, забезпечує безперебійний потік сировини та матеріалів протягом усього виробництва та до готової продукції, тим самим зменшуючи втрачені можливості збуту [28]. Натомість, недосконала система обліку, навпаки, призводить до збільшення витрат, втрати майна та зниження економічної ефективності.

Таблиця 1.3 – Роль запасів в концепції оптимізації

Критична роль запасів	Опис та вплив
Стримання ризику дефіциту	Створення оптимальних страхових запасів (буферу) є необхідним, щоб не порушити ритмічний хід виробництва грануляту, особливо в умовах нестабільного товарного ринку
Контролі якості	Наявність запасів дозволяє проводити сортування та відбраковку (облік товарних запасів повинен бути налагоджений і у фізичних одиницях – штуках, масі, упакуванні) до моменту вступу сировини у виробничий процес, знижуючи ризик зниження якості готової продукції
Раціональному забезпеченні	Раціональне забезпечення запасів для майбутнього виробництва прямо впливає на темпи зростання, підвищення якості та прибуток компанії

* Узагальнено автором на основі [24, 29, 30].

Провідна компанії у сфері IT–рішень «Imperia SCM» (Іспанія) для управління ланцюгами постачання (SCM) – управління запасами розглядає як комплексний процес, за допомогою якого контролюється потік товарів, починаючи від придбання сировини і закінчуючи доставкою готової продукції клієнту [31].

Таким чином, узагальнюючи результати дослідження економічної сутності та класифікації запасів, слід підкреслити, що запаси є одним із ключових елементів оборотних активів та визначальним фактором безперервності виробничої діяльності підприємства. Вони виконують функцію матеріального забезпечення виробничих процесів, формують базу для створення продукції та значною мірою впливають на рівень витрат, собівартість і фінансові результати діяльності.

Виробничі запаси є важливою передумовою економічної стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Наявність оптимального рівня виробничих запасів не лише мінімізує ризики зупинки виробництва, а й сприяє досягненню сталого розвитку через зниження витрат, підвищення гнучкості операційних процесів і забезпечення економічної безпеки підприємства.

Отже, виробничі запаси виступають стратегічним ресурсом, управління яким має здійснюватися на основі науково обґрунтованих підходів, що дозволяє забезпечити ефективність виробничої діяльності та реалізацію довгострокових цілей підприємства.

1.2 Методика обліку виробничих запасів на підприємстві

Методичні підходи до обліку запасів є фундаментальною основою формування достовірної фінансової інформації підприємства. Від правильності обраних методів оцінки, документального оформлення руху запасів та організації аудиту безпосередньо залежить якість управлінських рішень щодо формування виробничої програми, визначення собівартості продукції та оцінки фінансового стану підприємства. Методику обліку виробничих запасів доцільно розглядати комплексно, охоплюючи питання оцінки запасів, документального супроводження їх руху, формування облікової політики та організації внутрішнього аудиту.

Одним із найважливіших аспектів методики обліку є оцінка запасів. Як зазначали Гайдучок Т. С., Вітер С. А., та Абрамова І. В., оцінка запасів є ключовим елементом у формуванні достовірної фінансової звітності та прийнятті обґрунтованих управлінських рішень (формування собівартості продукції та достовірність відображення активів у фінансовій звітності) [32].

В умовах динамічних змін ринкових цін, спричинених складною

економічною та політичною ситуацією в країні, порушенням логістичних ланцюгів та нестабільністю курсу національної валюти, вибір методу оцінки запасів набуває стратегічного значення для підприємств. Саме від обраного методу залежить не лише величина фінансового результату діяльності підприємства, а й можливість адекватного відображення реальної вартості активів у балансі.

Тарасова Г. О. та Гулевич С. В. стверджують, що оцінка запасів при надходженні на підприємство являє собою процедуру, яка здійснюється в момент їх отримання і базується на фактичних витратах на їх придбання. Автори розглядають оцінку при надходженні як вартісне вираження запасів за їхньою первісною собівартістю, що відповідає загальноприйнятому підходу в національному бухгалтерському обліку та вимогам НП(С)БО 9 [33].

Розглядаючи оцінку виробничих запасів при надходженні на підприємство, Циган Р. М., Дідур С. В. та Назаренко К. І. наголошують, що порядок оцінювання залежить від джерела їх отримання.

– запаси, придбані за плату, оцінюються за первісною вартістю, що включає суми, сплачені постачальнику, ввізне мито, транспортно–заготівельні витрати та інші витрати на доведення їх до придатного стану;

– виробничі запаси, виготовлені власними силами, оцінюються за виробничою собівартістю згідно з НП(С)БО 16;

– запаси, внесені до статутного капіталу або отримані безоплатно, оцінюються за справедливою вартістю з урахуванням додаткових витрат;

– при обміні на подібні активи первісна вартість дорівнює балансовій вартості переданих запасів, тоді як при обміні на неподібні активи застосовується справедлива вартість [34].

Оцінку виробничих запасів при їх надходженні, Зінченко О. В. та Сайко К. І. визначають як перетворення об’єктів бухгалтерського обліку у вартісний вигляд у грошовій одиниці та наголошують на важливості принципу обачності, який унеможливлює завищення оцінки активів [35].

Узагальнюючи наукові підходи до розуміння оцінки запасів, можна визначити, що оцінка виробничих запасів при надходженні – це процес визначення їхньої первісної вартості у грошовому вимірі на основі фактичних витрат, пов'язаних з придбанням або виробництвом, з урахуванням джерела надходження та дотриманням принципу обачності.

Нормативно–правове регулювання питань оцінки запасів здійснюється як на рівні національних, так і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», придбані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Для виготовлених запасів та незавершеного виробництва первісною вартістю визнається їх виробнича собівартість, яка формується з наступних компонентів:

– прямі матеріальні витрати (вартість сировини та матеріалів, що безпосередньо використовуються у виробництві);

– прямі витрати на оплату праці (заробітна плата працівників, безпосередньо зайнятих у виробничому процесі);

– інші прямі витрати (витрати, які можуть бути прямо віднесені до конкретного об'єкта витрат);

– загальновиробничі витрати (витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням виробництва) [7].

МСБО 2 «Запаси» визначає схожі принципи, проте використовує термін «собівартість» замість «первісна вартість». Міжнародний стандарт встановлює, що собівартість запасів повинна включати всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення у теперішній стан.

Ключові відмінності між НП(С)БО 9 та МСБО 2 у формуванні первісної вартості запасів мають важливе практичне значення для підприємств, які прагнуть до гармонізації облікових систем або застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Відмінності формування первісної вартості запасів за концепуальною основою НП(С)БО та МСФЗ

Відмінність	НП(С)БО 9	МСБО 2
1	2	3
Деталізація опису	Містить більш детальну класифікацію первісної вартості залежно від джерел надходження запасів (придбані за плату, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу, одержані безоплатно, придбані в результаті обміну)	Надає узагальнену методологію з більшою свободою професійного судження бухгалтера
Облік запасів, придбаних на умовах відстрочки платежу	Таких положень не містить, що може призводити до різних підходів в обліку подібних операцій	Окремо регламентує це питання, вимагаючи виділяти елемент фінансування як процентні витрати протягом періоду фінансування
ТЗВ	Обидва стандарти передбачають включення ТЗВ до первісної вартості, проте НП(С)БО 9 надає підприємствам вибір між прямим методом (безпосереднє включення до вартості конкретної партії запасів) та методом середнього відсотка (розподіл ТЗВ пропорційно вартості отриманих запасів)	

Порівняльний аналіз положень НП(С)БО 9 та МСБО 2 свідчить про наявність як спільних принципів, так і суттєвих відмінностей у підходах до формування первісної вартості запасів. Національний стандарт характеризується більшою деталізацією та конкретизацією методик оцінки залежно від джерел надходження запасів, що забезпечує чіткість практичного застосування, проте обмежує гнучкість професійного судження бухгалтера. МСБО 2 більш детально регламентує питання витрат на зберігання, які можуть бути включені до собівартості запасів, якщо вони є необхідними для виробничого процесу, що особливо актуально для підприємств з тривалим виробничим циклом або специфічними технологічними вимогами до зберігання сировини. Водночас міжнародний стандарт надає додаткові роз’яснення щодо обліку запасів, придбаних на умовах відстрочки платежу, що відсутні в національному стандарті та можуть призводити до різних інтерпретацій на практиці.

Поряд із визначенням складу витрат, що формують первісну вартість запасів, важливим аспектом методики обліку є чітке встановлення переліку

витрат, які не підлягають капіталізації у вартості запасів, а відносяться безпосередньо на витрати періоду. Це дозволяє уникнути завищення вартості активів та забезпечує достовірність фінансової звітності. Обидва стандарти чітко визначають перелік витрат, які не підлягають включенню до собівартості запасів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Порівняння витрат, що не включаються до собівартості запасів за концепуальною основою НП(С)БО та МСФЗ

НП(С)БО 9	МСБО 2
1	2
– понаднормові витрати і нестачі запасів; – відсотки за користування позиками; – витрати на збут; – загальногосподарські та інші витрати.	– понаднормові відходи матеріалів, витрати на оплату праці або інші виробничі витрати; – витрати на зберігання (крім тих, які зумовлені виробничим процесом); – адміністративні накладні витрати, не пов’язані з доставкою запасів; – витрати на продаж.

*Узагальнено автором на основі [36]

Аналіз представлених у таблиці 1.4 даних свідчить про значну схожість підходів національного та міжнародного стандартів щодо витрат, які не включаються до собівартості запасів. МСБО 2 більш детально регламентує питання витрат на зберігання, які можуть бути включені до собівартості запасів, якщо вони є необхідними для виробничого процесу. Це особливо актуально для підприємств з тривалим виробничим циклом або специфічними технологічними вимогами до зберігання сировини. Водночас обидва стандарти чітко визначають, що понаднормові витрати, адміністративні накладні витрати та витрати на збут мають відноситися на витрати звітного періоду, що запобігає штучному завищенню вартості запасів та забезпечує об’єктивне відображення фінансового результату діяльності підприємства.

Циган Р. М., Дідур С. В. та Назаренко К. І., вибуття запасів розглядають як процес, що має прямий вплив на фінансовий результат діяльності суб’єкта господарювання, під час якого відбувається списання

балансової вартості запасів, що припадають на реалізовану продукцію, або інше їхнє використання. Автори відносять до вибуття запасів такі операції як використання у виробництві, продаж та інше списання, зокрема псування, нестачу або безоплатну передачу. Оцінка вибуття запасів є критично важливою, оскільки від обраного методу оцінки безпосередньо залежить величина собівартості реалізованої продукції, що впливає на фінансовий результат та податкові зобов'язання підприємства [34].

Дутчак І. Б., Гордієнка М. І. та Коверзи В. С., вибуття запасів розглядається як процес списання їх вартості, що безпосередньо впливає на формування собівартості реалізованих товарів та фінансові результати підприємства. Автори наголошують, що оцінка запасів при вибутті є стратегічним рішенням, оскільки обраний метод оцінки визначає величину собівартості, рівень звітного прибутку, вартість залишків на балансі та податкові зобов'язання підприємства [37].

Узагальнюючи наведені підходи, можна стверджувати, що вибуття запасів є ключовою господарською операцією, яка супроводжується їх оцінкою та списанням з балансу підприємства у зв'язку з використанням у виробництві, реалізацією або іншим вибуттям.

Погоджуємось з Шпінь В. та Мельник Т., що методика оцінки запасів при їх вибутті є дієвим інструментом організації ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства і викликає значний інтерес бухгалтерів у зв'язку з необхідністю визначення реальної вартості запасів [38].

Методи оцінки вибуття запасів, передбачені національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку узагальненеі нами в таблиці 1.6.

Застосування конкретного методу оцінки запасів визначає не лише надійність облікових даних, а й ефективність управлінських рішень, адже методи оцінки виробничих запасів є важливим чинником результативності процесів управління матеріальними ресурсами [39].

Таблиця 1.6 – Методи оцінки вибуття запасів за концепуальною основою НП(С)БО та МСФЗ

НП(С)БО 9	МСБО 2
– ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; – середньозваженої собівартості; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); – нормативних затрат; – ціни продажу.	– метод конкретної ідентифікації; – середньозваженої собівартості; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); – метод роздрібних цін; – нормативних витрат.

* Узагальнено автором на основі [7,8].

Хочемо привернути увагу до методу ФІФО, оскільки цей метод є найбільш поширеним та зручним для обліку виробничих запасів на промислових підприємствах, забезпечуючи логічну послідовність руху матеріальних цінностей та відповідаючи природному фізичному потоку запасів у виробничому процесі.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили до підприємства (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів [40]. Перевагою цього методу є його простота у застосуванні, прозорість відображення руху запасів та відповідність принципу обачності в умовах зростання цін, оскільки залишки запасів на кінець періоду оцінюються за найбільш актуальними цінами останніх надходжень. Для чіткого розуміння практичного застосування методу ФІФО розглянемо алгоритм його використання (табл. 1.7). Представлений алгоритм демонструє логічність та послідовність застосування методу ФІФО на всіх етапах руху запасів.

Основною перевагою цього методу є те, що залишки запасів на балансі відображаються за найбільш актуальними цінами останніх надходжень, що наближує їх балансову вартість до поточної ринкової вартості та забезпечує достовірність фінансової звітності.

Таблиця 1.7 – Алгоритм використання методу ФІФО в обліковому процесі запасів

Етап обліку	Дія
при надходженні	фіксується їх кількість та вартість (ціна придбання)
при вибутті	їх списання здійснюється за собівартістю найстаріших партій, що залишаються на обліку
залишок запасів на кінець періоду	оцінюється за собівартістю останніх за часом надходження партій

* Узагальнено автором на основі [41].

Метод ФІФО, як і будь–який метод оцінки запасів, має свої сильні та слабкі сторони, які необхідно враховувати при виборі облікової політики підприємства (табл. 1.8).

Таблиця 1.8 – Переваги та недоліки застосування методу ФІФО

Категорія	Пояснення
Перевага	
Відповідність фізичному руху запасів	Метод найбільш точно відображає реальний рух товарно–матеріальних цінностей, особливо для швидкопсувних товарів або матеріалів з обмеженим терміном зберігання.
Оптимістична оцінка запасів на балансі	В умовах інфляції залишок запасів оцінюється за цінами останніх надходжень, що наближає їх балансову вартість до поточної ринкової.
Зрозумілість та прозорість	Метод легко пояснити зовнішнім користувачам звітності, включаючи інвесторів та кредиторів.
Відповідність МСФЗ	ФІФО є одним з дозволених методів згідно з МСБО 2, що полегшує трансформацію звітності для підприємств, які співпрацюють з міжнародними партнерами.
Уникнення маніпуляцій	На відміну від методу ЛІФО (який заборонений МСФЗ), ФІФО не дозволяє маніпулювати показником прибутку через вибірковість списання запасів.
Недоліки	
Завищення прибутку в умовах інфляції	Оскільки у собівартість включаються найдешевші (старіші) партії, а реалізація відбувається за поточними цінами, прибуток може бути штучно завищений.
Податкові наслідки	Завищений прибуток призводить до збільшення податкових зобов’язань з податку на прибуток.
Складність аналітичного обліку	Необхідність ведення детального обліку за кожною партією надходження може ускладнити облікові процедури за відсутності автоматизованих систем.

* Узагальнено автором на основі джерел [42, 43, 44]

Таким чином, вибір методу ФІФО має бути обґрунтованим рішенням,

яке враховує специфіку діяльності підприємства, рівень інфляції в економіці, податкову стратегію компанії та вимоги до фінансової звітності. У періоди стабільних цін переваги методу значно переважають його недоліки, тоді як в умовах високої інфляції підприємству варто ретельно оцінити вплив ФІФО на фінансові результати та податкове навантаження.

Важливим аспектом обліку запасів є їх оцінка на дату балансу. Обидва стандарти встановлюють принцип обережності, вимагаючи оцінювати запаси за найменшою з двох величин:

- НП(С)БО 9 – за первісною вартістю або чистою вартістю реалізації,
- МСБО 2 – за собівартістю або чистою вартістю реалізації.

Чиста вартість реалізації визначається як очікувана ціна продажу за вирахуванням витрат на завершення виробництва та реалізацію [7].

Інвентаризація запасів є критично важливою контрольною процедурою, що забезпечує підтвердження фактичної наявності запасів та достовірність фінансової звітності підприємства.

Шепель Т. П. зазначає, що інвентаризація виробничих запасів є вагомим елементом обліку та контрольною процедурою для підтвердження їх фактичної наявності. Автор наголошує на необхідності систематичного контролю через високу загрозу псування та крадіжок запасів. Інвентаризація проводиться щороку перед складанням річної звітності, а також обов’язково при зміні матеріально–відповідальних осіб. Процес передбачає формування інвентаризаційної комісії за наказом керівника, документальне оформлення результатів через описи та акти, а виявлені відхилення відображаються у бухгалтерському обліку після встановлення причин [12].

Височан О. С., Височан О. О. та Коркішка В. І. зазначають, що інвентаризація запасів є ключовою контрольною процедурою для підтвердження фактичної наявності запасів та документального оформлення їх втрат. Автори наголошують, що в умовах воєнного стану на окупованих територіях або у зонах бойових дій інвентаризація не проводиться за відсутності безпечного доступу, а запаси відображаються за даними обліку з

розкриттям у примітках до звітності. Після деокупації інвентаризація є обов'язковою, а за необхідності допускається її проведення у дистанційному форматі з використанням відеофіксації [45].

Колісник О. П., Агафонцева А. А. та Купріянова А. О. розглядають інвентаризацію як важливий інструмент управління та контролю для забезпечення достовірності фінансової звітності. Важливо відзначити, що автори аналізують специфіку проведення інвентаризації саме в умовах воєнного стану, коли її значення суттєво зростає. Дослідники наголошують, що інвентаризація дозволяє мінімізувати втрати, виявити пошкоджене або втрачене майно внаслідок бойових дій та сформувати базу для прийняття управлінських рішень щодо економічного відновлення підприємств [46].

Методика проведення інвентаризації включає три основні етапи:

– підготовчий – створення комісії, підготовка регістрів, отримання розписок від матеріально–відповідальних осіб;

– безпосереднє проведення – фізичний підрахунок, складання описів за формою № інв–3, перевірка якості;

– узагальнення результатів – складання звіряльної відомості, оформлення відхилень, відображення в обліку [47].

Систематична інвентаризація забезпечує аудит за збереженням запасів та формує базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, для забезпечення ефективної системи обліку виробничих запасів на підприємстві необхідне чітке формулювання облікової політики, націленої на максимальне використання автоматизованих систем обліку та регулярних інвентаризацій, що враховують специфіку обігу вторинної сировини.

Важливим аспектом методики обліку виробничих запасів є їх достовірне відображення у фінансовій звітності, що забезпечує користувачів необхідною інформацією для прийняття економічних рішень. Відображення запасів у фінансовій звітності здійснюється у складі оборотних активів балансу (розділ ІІ Активу), де виробничі запаси класифікуються за окремими

рядками залежно від їх призначення та стадії обробки.

Згідно з НП(С)БО 1, запаси відображаються у балансі за найменшою з двох оцінок – первісною вартістю або чистою вартістю реалізації, що забезпечує дотримання принципу обачності [48]. Рух запасів впливає на формування показників звіту про фінансові результати через статті доходів (визнання доходу від реалізації згідно з НП(С)БО 15 [49]) та витрат (визнання собівартості реалізованих запасів згідно з НП(С)БО 16 [50]).

Ефективне управління виробничими запасами неможливе без належної організації їх обліку. Облік запасів ведеться на рахунках класу 2 «Запаси» відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, зокрема на рахунку 20 «Виробничі запаси» з деталізацією за субрахунками (табл. 1.9).

Таблиця 1.9 – Характеристика субрахунків обліку виробничих запасів

Субрахунок	Призначення	Об’єкти обліку
1	2	3
201 «Сировина й матеріали»	Відображення наявності та руху сировини та основних матеріалів	Сировина та основні матеріали, що входять до складу продукції
		Допоміжні матеріали для виробничих та господарських потреб
		Основні матеріали підрядних будівельних організацій
		Сільськогосподарська продукція для переробки
203 «Паливо»	Облік наявності та руху паливо–мастильних матеріалів	Нафтопродукти
		Тверде паливо
		Мастильні матеріали
		Газ у газосховищах
		Оплачені талони на нафтопродукти і газ
205 «Будівельні матеріали»	Облік будівельних матеріалів та обладнання, що потребує монтажу	– будівельні матеріали для будівництва
		– устаткування, що потребує монтажу
		– матеріали, передані підряднику
		Не враховується: обладнання, що не потребує монтажу (транспортні засоби, верстати, механізми)
206 «Матеріали, передані в переробку»	Облік матеріалів, переданих на переробку стороннім організаціям	– матеріали, передані в переробку на сторону
		– контроль за операціями з переробки
		Примітка: Затрати на переробку відображаються безпосередньо в собівартості отриманих виробів
207 «Запасні	Облік запасних частин та	Запасні частини для ремонтів
		Готові деталі, вузли, агрегати

Продовження таблиці 1.9

1	2	3
частини»	обмінного фонду	Автомобільні шини в запасі та обороті
		Обмінний фонд машин та обладнання
		Примітка: Шини на колесах автомобіля обліковуються у
		складі основних засобів
209 «Інші матеріали»	Облік інших матеріальних цінностей	Бланки суворого обліку
		Відходи виробництва (обрізка, стружка)
		Невиправний брак
		Матеріали від ліквідації основних засобів
		Металобрухт, утиль
		Зношені шини

* Узагальнено автором на основі джерел [51]

Представлена класифікація субрахунків демонструє системний підхід до обліку різних видів виробничих запасів. Науковці у сфері бухгалтерського обліку акцентують увагу на важливості такої деталізації для забезпечення ефективного контролю та управління матеріальними потоками.

Зокрема, Нечипорук Н.В., Фесун І.Ю., Абрамова О.С., Аванесова Н.Е. наголошують, що сучасний підхід до організації обліку запасів передбачає вдосконалення механізму обліку виробничих запасів через аналітичну деталізацію рахунків, автоматизацію документообігу та впровадження концепції «центрів відповідальності» з метою підвищення ефективності обліку та економії ресурсів [52].

Автори Ю. В. Подмешальська та О. А. Скирдова вважають, що дані бухгалтерського обліку є недостатніми для оперативного управління виробничими запасами, оскільки відображають лише фактичний стан на кінець періоду. Автори підкреслюють, що дебетове сальдо рахунку 20 не показує достовірний залишок, бо не враховує брак та запаси в незавершеному виробництві. Для вирішення проблеми автори пропонують запровадити дві форми документів: Відомість надходження для контролю поставок та Оперативну відомість для визначення достовірних залишків на будь–яку дату. Електронний варіант цих відомостей дозволяє управлінському обліку аналізувати відхилення протягом місяця, що підвищує ефективність використання виробничих запасів через своєчасний обмін інформацією між

бухгалтерським та управлінським обліком [53].

На основі аналітичного обліку за номенклатурними номерами, матеріально відповідальними особами та місцями зберігання формуються типові бухгалтерські проводки з руху запасів (табл. 1.10).

Таблиця 1.10 – Типові проводки з руху запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1	2	3
Надходження запасів		
Отримано матеріали/товари	201/281	631
Пдв податковий кредит	641	631
Оплата постачальнику	631	311
Передоплата постачальнику	371	311
Залік передоплати	631	371
Реалізація		
Дохід від реалізації	361	701/702/712
Пдв податкові зобов’язання	701/702/712	641
Списано собівартість	901/902/943	26/281/20/22
Отримано оплату	311	361
Фінрезультат (дохід)	701/702/712	791
Фінрезультат (собівартість)	791	901/902/943
видача запасів підзвітній особі		
Видано під звіт	372	301
Оприбутковано запаси	207/22	372
Повернення залишку	301	372
інші операції		
Безоплатне отримання	281	718
Безоплатна передача	949	205/281
Нестачі та втрати	947	281
Повернення постачальнику	631	207
Відпуск мшп у виробництво	23/91	22

Типові проводки відображають основні господарські операції з виробничими запасами. Проте, як наголошують дослідники, ефективність обліку залежить від рівня його аналітичної деталізації. Аналітичний облік запасів ведеться за:

- номенклатурними номерами,
- матеріально відповідальними особами,
- місцями зберігання,
- партіями,

– якістю, технічними характеристиками.

Автори Хмелюк А. В. та Черненко П. В. вказують на необхідність деталізованого аналітичного обліку запасів через аналіз існуючих проблем та запропоновані рішення. Автори зауважують, що організація обліку виробничих запасів здійснюється без внесення достатньої аналітики. У журналі господарських операцій автори наводять облік за субрахунком 201 з кількісними показниками та згадують переміщення між складами, що підтверджує ведення обліку за місцями зберігання. Автори обговорюють метод ФІФО для оцінки вибуття запасів, який вимагає обліку за партіями надходження для визначення послідовності використання та ціни кожної партії. Розроблена авторами схема документообігу включає прибуткову накладну, накладну–вимогу, лімітно–забірну картку та протокол інвентаризації, які забезпечують детальний облік за номенклатурними найменуваннями, кількістю та місцями зберігання. Автори запропонували модель мінімізації максимального жалю для оптимізації запасів, впровадження якої потребує точного аналітичного обліку за номенклатурними одиницями та їхнім фактичним рухом для ефективного управління запасами [54].

Достовірність облікових даних забезпечується належним документальним оформленням усіх операцій з запасами. Документальне оформлення руху запасів на підприємстві здійснюється відповідними первинними документами, типові форми яких затверджуються Державним комітетом статистики України. Якщо типові форми відсутні, підприємство розробляє власні документи з обов’язковими реквізитами, передбаченими законодавством (табл. 1.11).

Таблиця 1.11 – Документальне оформлення господарських операцій із запасами

Документ	Призначення та застосування
1	2
Основні первинні документи при надходженні запасів	

Продовження таблиці 1.11

1	2
Прибутковий ордер (М–4)	складається матеріально відповідальною особою у день прийняття запасів для оформлення приймання та оприбуткування запасів, які надійшли від постачальників або від переробників з переробки на стороні, на підставі супроводжуючих документів постачальників – накладних, товарно–транспортних накладних або рахунків–фактур
Акт про приймання матеріалів (М–7)	застосовується у кількох випадках: при виявленні невідповідності якості та кількості запасів даним супроводжувальних документів (складається за участю матеріально відповідальної особи та представника постачальника або незацікавленої організації); при отриманні запасів як внеску до статутного капіталу; при безоплатному надходженні запасів; при надходженні запасів без товаросупроводжувальних документів; при прийманні запасів на відповідальне зберігання (такі запаси зберігаються відокремлено від активів підприємства)
Накладна–вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М–11)	використовується для оформлення надходження на склад запасів власного виробництва (готової продукції, напівфабрикатів, допоміжних матеріалів), а також для внутрішнього переміщення запасів та їх відпуску виробничим підрозділам, що розташовані на іншій території. Накладна–вимога складається у двох примірниках та підписується особою, яка передає запаси, та їх отримувачем
Основні первинні документи при вибутті запасів	
Лімітно–забірні картки (М–8, М–9)	застосовуються для оформлення вибуття запасів, відпуск у виробництво яких здійснюється на основі встановлених лімітів
Акт–вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (М–10)	використовується для оформлення відпуску матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів за дозволом керівника підприємства або уповноважених осіб
Документи для реалізації	вибуття запасів для реалізації оформлюється товарно–транспортною накладною (форма 1–ТН) або накладною–вимогою на відпуск матеріалів, яку виписує уповноважена особа на основі господарського договору та дозволу керівника
Акт про списання	складається при виявленні зіпсованих, бракованих або нестачі матеріалів за результатами інвентаризації або поточного контролю
Інвентаризаційний опис запасів	складається інвентаризаційною комісією при проведенні інвентаризації для фіксування фактичної наявності запасів на складах та в підрозділах підприємства із зазначенням найменування, кількості та вартості матеріальних цінностей

* Узагальнено автором на основі [55,56,57,58,59].

З метою упорядкованості руху первинних документів на підприємстві наказом встановлюється графік документообороту, в якому вказуються дата створення або одержання документів, дата прийняття їх до обліку, дата передачі в обробку та до архіву. Кожному виконавцю видається витяг із

графіка з переліком первинних документів, термінами їх подання та підрозділами, до яких передаються документи. Первинні документи після обробки комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються і передаються до архіву.

У сучасних умовах використовуються електронні форми документів з автоматичним рухом по регістрах.

Розглядаючи питання цифровізації бухгалтерського обліку, Ю. В. Головчак, Г. В. Головчак та О. В. Писарчук досліджують переваги та виклики цього процесу в умовах воєнного стану та необхідності відновлення економіки. Науковці діагностували низький рівень впровадження повноцінного електронного документообігу та електронної взаємодії з контрагентами на українських підприємствах. Дослідники стверджують, що цифровізація забезпечує автоматизацію ручної праці, включно з обліком витрат і запасів, скорочення документообігу та підвищення аналітичної ролі бухгалтера за рахунок автоматизованого відображення операцій та формування реєстрів. Водночас науковці відзначають недоліки цифровізації, зокрема високу вартість впровадження та потребу у постійній технічній підтримці [60].

Досліджуючи процес цифровізації бухгалтерського обліку в Україні, О. В. Коваль та О. М. Лишак аналізують його поточний стан, вплив на економічні процеси та перспективи розвитку. Науковці підкреслюють, що цифровізація є стратегічною метою держави, яка активно формує нормативно–правову базу для переходу до безпаперової цифрової економіки. У дослідженні визначено три основні напрямки процесу: автоматизація рутинних операцій, використання хмарних технологій для забезпечення доступності даних у реальному часі та застосування аналітики для обробки великих обсягів інформації. Дослідники аналізують успішні українські програмні рішення (InfoTAX, iFin, MASTER: Бухгалтерія) та розглядають потенціал новітніх технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, для подальшого вдосконалення прозорості та ефективності бухгалтерського

обліку в умовах воєнного стану [61].

Аналізуючи цифровізацію системи бухгалтерського обліку як пріоритетний напрямок цифрової трансформації бізнес–процесів, Ольга М. Бунда та Микола М. Матюха систематизували основні напрями цифровізації обліку (зміни в практиці, взаємодії, об'єктах та якості інформації) та охарактеризували існуючі технології ведення обліку, включаючи електронні таблиці, спеціалізовані бухгалтерські програми, ERP–системи (локальні та хмарні) і Blockchain–технології. Науковці деталізували критерії вибору програмного рішення та наголосили на першочерговому завданні захищеності системи від внутрішніх та зовнішніх загроз, розглянувши елементи захисту баз даних та способи забезпечення безпеки резервних копій. Особливу увагу приділено взаємній інтеграції систем за допомогою API та перспективі застосування Blockchain для підвищення об'єктивності, транспарентності та надійності облікових трансакцій [62].

Узагальнюючи наукові підходи до цифровізації обліку запасів, можна виділити консенсусну позицію щодо необхідності комплексної автоматизації облікових процесів при одночасному забезпеченні інформаційної безпеки та економічної доцільності впровадження.

Практична реалізація цифровізації обліку запасів передбачає побудову комплексної системи автоматизації, що охоплює весь цикл документообігу операцій з виробничими запасами: від придбання та приймання комісією до оприбуткування на склад, передачі у виробництво за лімітами, списання на собівартість, проведення інвентаризації та відображення її результатів (лишків, нестач, пересортиці).

Ключовими елементами автоматизованої системи обліку запасів є:

– номенклатурний довідник – систематизована база даних усіх матеріальних цінностей;

– складські регістри – облік руху запасів у розрізі місць зберігання;

– регістри партій для реалізації методів FIFO або середньозваженої собівартості;

– електронні документи «Надходження», «Передача у виробництво», «Списання» з функцією автоматичного формування бухгалтерських проводок.

Алгоритм списання запасів у програмному забезпеченні включає послідовні етапи:

– система визначає залишки по складах;

– ідентифікує партію згідно з обраним методом оцінки (FIFO або середньозважене);

– автоматично формує проводки (наприклад, Дт 23 Кт 201);

– генерує довідку–розрахунок виробничої собівартості.

Важливою складовою ІТ–модуля обліку запасів є система контрольних механізмів, що включає:

– блокування номенклатурних карток при виявленні порушень;

– встановлення лімітів матеріального відпуску;

– контроль негативних залишків;

– ведення журналів аудиту змін (логування) для забезпечення прозорості всіх операцій.

Отже, сучасна автоматизована система обліку запасів поєднує науково обґрунтовані підходи до цифровізації з практичними інструментами контролю та управління матеріальними ресурсами підприємства.

Розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності регламентується як національними, так і міжнародними стандартами. НП(С)БО 9 встановлює вимоги до розкриття методів оцінки запасів, балансової вартості у розрізі класифікаційних груп, суми запасів, визнаних витратами протягом періоду, суми часткового списання вартості до чистої вартості реалізації, а також балансової вартості запасів, переданих у переробку, на комісію або в заставу. МСБО 2 передбачає розкриття облікових політик для оцінки запасів, включаючи формули собівартості, загальної балансової вартості за класифікаціями, балансової вартості за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж, суми часткового

списання та його сторнування з обставинами, що спричинили такі зміни, а також балансової вартості запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань (табл. 1.12).

Таблиця 1.12 – Порівняння вимог до розкриття інформації про запаси за НП(С)БО 9 та МСБО 2

Критерій	НП(С)БО 9	МСБО 2
1	2	3
Методи оцінки	Обов'язкове розкриття методів оцінки	Розкриття облікових політик, включаючи формули собівартості
Балансова вартість	Розкриття у розрізі класифікаційних груп	Розкриття загальної вартості та за класифікаціями суб'єкта
Запаси за чистою вартістю реалізації	Розкриття балансової вартості	Розкриття за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж
Часткове списання	Розкриття суми часткового списання	Розкриття суми списання та сторнування з обставинами
Передані запаси	Розкриття вартості запасів у переробці, на комісії, в заставі	Розкриття лише запасів під заставу для гарантії зобов'язань
Збільшення вартості	Розкриття суми збільшення чистої вартості реалізації	Не передбачено окремого розкриття

* Узагальнено автором на основі [63,64].

Аналіз представленої таблиці свідчить про значну схожість підходів національного та міжнародного стандартів до розкриття інформації про запаси, що сприяє гармонізації облікової практики. Водночас існують певні відмінності: МСБО 2 більш детально регламентує розкриття обставин сторнування часткового списання та передбачає врахування витрат на продаж при визначенні чистої вартості реалізації, тоді як НП(С)БО 9 вимагає окремого розкриття запасів, переданих у переробку та на комісію. Повнота та достовірність розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності безпосередньо залежить від ефективності системи їх обліку, що визначає різний інструментарій проведення їх аудиту як підрозділами внутрішнього аудиту, так і незалежними аудиторськими фірмами.

Таким чином, методика обліку виробничих запасів є комплексною системою, що охоплює оцінку запасів при надходженні та вибутті з

використанням методів ФІФО або середньозваженої собівартості, документальне оформлення всіх операцій з обов'язковим проведенням систематичних інвентаризацій, а також достовірне відображення інформації у фінансовій звітності відповідно до вимог НП(С)БО 9 та МСБО 2. Впровадження автоматизованих систем обліку із застосуванням сучасних цифрових технологій забезпечує підвищення ефективності контролю за рухом запасів та створює інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації виробничих процесів підприємства.

1.3 Методичний інструментарій аудиту виробничих запасів на підприємстві

Аудит виробничих запасів є одним із найважливіших напрямів аудиторської діяльності, оскільки виробничі запаси становлять значну частину активів підприємства і відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу. Ефективне управління виробничими запасами безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства, його конкурентоспроможність та здатність своєчасно виконувати свої зобов`язання перед контрагентами. У сучасному господарському середовищі, де підприємства стикаються зі зростаючими вимогами ефективного управління ресурсами, неефективне управління запасами може призводити до фінансових втрат, затримок у постачанні, надмірних витрат на зберігання та знецінення матеріальних цінностей.

Більха С., Полін К. та Віллітер Чепкемой Роп у своєму дослідженні наголошують, що аудит виробничих запасів виступає необхідним інструментом як зовнішнього, так і внутрішнього контролю для оцінки та забезпечення ефективного управління цим важливим ресурсом [65]. Він дозволяє встановити, чи відповідає система управління запасами вимогам

ефективного використання ресурсів, виявити можливі ризики та проблеми, пов`язані з їх обліком, зберіганням та рухом, а також надати обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення систем управління запасами.

Теоретичні та методологічні аспекти аудиту виробничих запасів є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, які розглядають цю проблематику з різних позицій та акцентують увагу на окремих особливостях його проведення. Аналіз наукових праць дозволяє виявити різноманітні підходи до визначення сутності, мети, завдань та методики аудиту виробничих запасів, що свідчить про складність та багатоаспектність цього питання.

Розвиток сучасних технологій, зміни в бізнес–процесах та впровадження МСФЗ створюють необхідність у постійному вдосконаленні методів аудиту та оцінки ефективності управління виробничими запасами. Це зумовлює актуальність дослідження методичного інструментарію, який застосовується при проведенні аудиторських перевірок виробничих запасів на підприємствах різних форм власності та видів діяльності.

Вінати Е. Т. розглядає аудит запасів (операційний аудит) як процес комплексної оцінки ефективності, економічності та результативності функцій та операцій компанії, пов`язаних із запасами, що охоплює всі дії від замовлення на купівлю до доставки товарів для всіх типів запасів (сировина, напівфабрикати, допоміжні товари, запасні частини, готова продукція, консигнаційні товари), здійснюється через послідовні етапи планування, розробки програми аудиту, польових робіт, формування аудиторських висновків та складання звіту з метою оцінки того, наскільки добре компанія організовує та контролює постачання товарів для задоволення попиту, виявлення проблем у веденні обліку, зберіганні, прогнозуванні та документуванні запасів, надання рекомендацій для покращення діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства [66].

За визначенням Меліхової Т. О. та Балашової Ю. О., аудит виробничих запасів можна охарактеризувати як систематизований багатоетапний процес

контролю, спрямований на дослідження законності, достовірності, правильності та своєчасності ведення обліку виробничих запасів і відображення їх у звітності, що передбачає комплексну перевірку всіх аспектів від документального оформлення надходження, збереження на складах, відпуску у виробництво до відображення в обліку та фінансовій звітності, здійснюється за методично-обґрунтованим підходом з чітко визначеними етапами (попереднім, фактичним, основним та заключним) і є ключовим інструментом підвищення фінансової безпеки підприємства через своєчасне виявлення загроз та надання керівництву інформації для прийняття ефективних управлінських рішень [67].

Ткаченка О. С. та Шендрик К. А., аудит виробничих запасів визначають як складний і трудомісткий процес зовнішнього контролю, спрямований на визначення законності, достовірності та обґрунтованості операцій з виробничими запасами, що передбачає перевірку правильності їх відображення в бухгалтерському обліку, оцінку умов зберігання, визначення вартості запасів, виявлення можливих ризиків та порушень у системі управління запасами, а також надання рекомендацій щодо підвищення ефективності використання цього важливого ресурсу підприємства з метою забезпечення достовірності фінансової звітності [68].

За підходом Подмешальської Ю. В. та Бабак С. С., аудит виробничих запасів спрямований на перевірку законності, достовірності та правильності відображення облікової інформації через чотири послідовні етапи (організаційно-методологічний, фактичної перевірки, основний та заключний) з чітким визначенням мети і завдань кожного етапу, передбачає документальне забезпечення у вигляді загального плану аудиторської перевірки, програми аудиту, тестування для оцінки системи внутрішнього контролю та робочих документів аудитора, що забезпечує отримання достатніх аудиторських доказів для висловлення думки про достовірність обліку запасів та надання управлінському персоналу інформації для прийняття ефективних управлінських рішень [69].

Проаналізувавши підходи науковців до визначення сутності аудиту виробничих запасів, можна зробити висновок, що аудит виробничих запасів являє собою комплексний багатоетапний процес незалежного контролю та оцінки, спрямований на підтвердження законності, достовірності та обґрунтованості операцій з виробничими запасами, перевірку правильності їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, що здійснюється через систематизовану послідовність процедур відповідно до міжнародних стандартів аудиту з метою виявлення ризиків, порушень та недоліків в обліку запасів, оцінки ефективності їх використання та надання рекомендацій керівництву для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації управління запасами, підвищення фінансової безпеки та конкурентоспроможності підприємства.

Водночас, в умовах воєнного стану в Україні виникає необхідність доповнення класичного визначення аудиту виробничих запасів специфічними аспектами, що враховують надзвичайні обставини функціонування підприємств. Зокрема, аудит виробничих запасів на підприємствах, розташованих у зонах бойових дій або прифронтових територіях, має враховувати особливості документального підтвердження втрат запасів внаслідок воєнних дій, неможливість проведення фізичної інвентаризації за відсутності безпечного доступу до складських приміщень, необхідність застосування альтернативних методів підтвердження залишків (відеофіксація, дистанційний моніторинг), оцінку ризиків пошкодження або знищення запасів та їх вплив на безперервність діяльності підприємства.

Таким чином, сучасне трактування аудиту виробничих запасів має включати не лише традиційні аспекти перевірки обліку та ефективності використання ресурсів, а й специфічні процедури оцінки та документування впливу форс-мажорних обставин воєнного характеру на збереженість та облік виробничих запасів, що набуває критичного значення для формування достовірної фінансової звітності та прийняття рішень щодо економічного відновлення підприємств у повоєнний період.

Аудит виробничих запасів є однією з найбільш складних і трудомістких ділянок аудиторської роботи, а також одним з важливих етапів перевірки фінансової звітності. Це вимагає високої кваліфікації та спеціалізованих знань з боку аудитора, оскільки перевірка виробничих запасів включає різноманітні методики проведення аудиту та охоплює численні аспекти їх обліку, зберігання та руху.

Ткаченко О. С. та Шендрик К. А., основною метою аудиторської перевірки виробничих запасів, як зовнішньої, так і внутрішньої, визначають законність, достовірність та обґрунтованість операцій, пов`язаних з виробничими запасами, а також перевірка правильності їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності [68].

Досягнення цієї мети, на нашу думку, передбачає комплексний підхід до перевірки всіх аспектів обліку, руху та використання виробничих запасів на підприємстві (табл. 1.13).

Таблиця 1.13 – Основні завдання аудиту виробничих запасів

Завдання	Дії аудиторів
1	2
Перевірка правильності обліку	Перевірка відповідності облікових записів виробничих запасів дійсності та чи відображаються всі операції з придбання, використання, переміщення та списання запасів згідно з встановленими нормами та стандартами.
Оцінка належного зберігання	Перевірка умов зберігання виробничих запасів, включаючи відповідність нормам зберігання, наявність належних приміщень та інфраструктури, які забезпечують безпеку та відсутність ризиків пошкодження або втрати запасів.
Визначення вартості запасів	Перевірка методів оцінки вартості запасів, які використовуються підприємством, і переконується, що вони відповідають відповідним стандартам і вимогам бухгалтерського обліку.
Виявлення можливих ризиків та порушень	Аналіз системи контролю виробничих запасів та ідентифікує можливі ризики, помилки або порушення, які можуть вплинути на достовірність інформації про запаси.
Надання рекомендацій	Формування рекомендації щодо вдосконалення систем управління та контролю виробничих запасів, забезпечення дотримання вимог законодавства та стандартів, а також оптимізації процесів управління запасами для забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства.

* Узагальнено автором на основі [70,71].

Таким чином, завдання аудиту виробничих запасів охоплюють широкий спектр перевірок – від документального підтвердження правильності обліку до оцінки ефективності систем управління та контролю. Комплексне виконання цих завдань дозволяє аудитору сформувати обґрунтований висновок про достовірність інформації щодо виробничих запасів у фінансовій звітності, виявити наявні недоліки та ризики, а також надати керівництву підприємства практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління запасами та оптимізації виробничих процесів.

Аудит виробничих запасів може здійснюватися як зовнішніми незалежними аудиторськими фірмами, так і службами внутрішнього аудиту підприємства. Зовнішній аудит проводиться з метою надання впевненості зовнішнім користувачам фінансової звітності щодо достовірності інформації про виробничі запаси. Внутрішній аудит спрямований на забезпечення раціонального витрачання матеріальних ресурсів, оптимізації управління та мінімізації ризиків господарської діяльності щодо виробничих запасів.

Основні відмінності між зовнішнім і внутрішнім аудитом виробничих запасів можна представити за наступними класифікаційними ознаками (табл. 1.14).

Таблиця 1.14 – Відмінності між зовнішнім і внутрішнім аудитом виробничих запасів

Ознака	Пояснення	
	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
1	2	3
Призначення аудиторів	Спрямований на загальну оцінку майнового і фінансового стану підприємства.	Орієнтований на пошук резервів підвищення ефективності використання запасів та оптимізації виробничих процесів.
Користувачі результатів аудиту	Результати призначені для власників, учасників ринку цінних паперів, державних органів, кредиторів та інвесторів.	Результати використовуються управлінським персоналом підприємства для прийняття оперативних рішень.
Характер інформації	Надає загальнодоступну аналітичну інформацію	Формує деталізовану інформацію конфіденційного характеру.
Часовий аспект	Має переважно ретроспективний та перспективний характер.	Забезпечує оперативний контроль.

Таким чином, зовнішній та внутрішній аудит виробничих запасів, незважаючи на спільну мету підтвердження достовірності облікової інформації, мають суттєві відмінності за призначенням, користувачами результатів, характером інформації та часовим аспектом. Одибва види аудиту не замінюють, а доповнюють один одного, створюючи комплексну систему контролю за виробничими запасами, що забезпечує як зовнішню об`єктивну оцінку для зацікавлених сторін, так і внутрішню управлінську інформацію для оптимізації використання ресурсів підприємства.

Проведені дослідження показують, що наразі не існує єдиної узагальненої методики аудиту виробничих запасів. Різні науковці та практики пропонують власні підходи та інструменти для проведення аудиторських перевірок, які відрізняються залежно від специфіки підприємства, мети перевірки та доступних ресурсів.

На думку Ткаченка О. С. та Шендрик К. А., методика аудиту виробничих запасів являє собою систематизований порядок дій аудитора, що включає послідовність етапів від планування, вивчення облікової політики та системи внутрішнього контролю, аудиту складського господарства, обліку та оцінки запасів, перевірки первинних документів, оприбуткування та списання до аудиту синтетичного обліку і звітності, з використанням спеціальних прийомів інвентаризації, контрольного порівняння, зіставлення документальних даних, зустрічної та арифметичної перевірок для виявлення можливих ризиків, порушень та надання рекомендацій щодо підвищення ефективності управління запасами й оптимізації виробничих процесів [68].

Скаско О. І. та Костецької Ю. Р. впевнені, що методика аудиту виробничих запасів являє собою теоретично обґрунтовану сукупність етапів, методів та методичних процедур, що складається з п`яти послідовних стадій (прийняття клієнта, планування, виконання аудиту, огляд та завершення, надання звіту), передбачає застосування різноманітних прийомів отримання аудиторських доказів згідно з МСА 500 (перевірка, аналіз, анкетування, звірка, обстеження, тестування, експертиза) та використання інструментів

планування у вигляді плану і програми аудиту, що забезпечує не лише підтвердження достовірності звітності, але й ідентифікацію основних недоліків в обліку виробничих запасів для їхнього запобігання та покращення фінансового стану підприємства [72].

На нашу думку, з урахуванням наукових досліджень наведених вище, ми пропонуємо під методикою аудиту виробничих запасів розуміти систематизовану сукупність етапів, методів та процедур перевірки, що визначає послідовність дій аудитора від планування до формування висновку, передбачає використання спеціальних прийомів збору та оцінки аудиторських доказів відповідно до МСА з метою підтвердження достовірності фінансової звітності, виявлення недоліків та надання рекомендацій щодо оптимізації управління запасами.

Вибір конкретної методики залежить від мети дослідження, умов договору та результатів тестування системи внутрішнього контролю, і може бути суцільною, вибірковою або комбінованою. Основна мета обраної методики полягає у встановленні об`єктивної правдивої інформації про об`єкт аудиту.

Методика аудиту може бути суцільною, вибірковою або комбінованою, залежно від результатів тестування системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку виробничих запасів, як зазначають Шаповал О.А. та Крамаренко К.М. [73].

З нашого практичного досвіду, ми пропонуємо, при проведенні аудиту виробничих запасів використовувати різні прийоми та способи перевірки, зокрема: інвентаризацію, контрольне порівняння, зіставлення документальних даних, зустрічну перевірку, арифметичну перевірку та перевірку правильності розрахунку норм природних втрат. Використання цих методів забезпечує об`єктивність та достовірність аудиторських висновків.

Ефективність конкретної методики залежить від різних факторів, серед яких: форма власності підприємства, організаційно-правова форма, умови

функціонування, рівень розвитку, види діяльності, система оподаткування, наявність програмного забезпечення, ефективність системи внутрішнього контролю та інші чинники. Аудитор повинен враховувати ці фактори при плануванні та проведенні аудиторської перевірки.

Ткаченко О.С. та Шендрик К.А. підкреслюють, що важливою складовою методичного інструментарію аудиту виробничих запасів є визначення та використання належних джерел інформації [68]. До таких джерел відносять будь-яку документацію, пов`язану з обліком, рухом та зберіганням виробничих запасів (рис. 1.2).

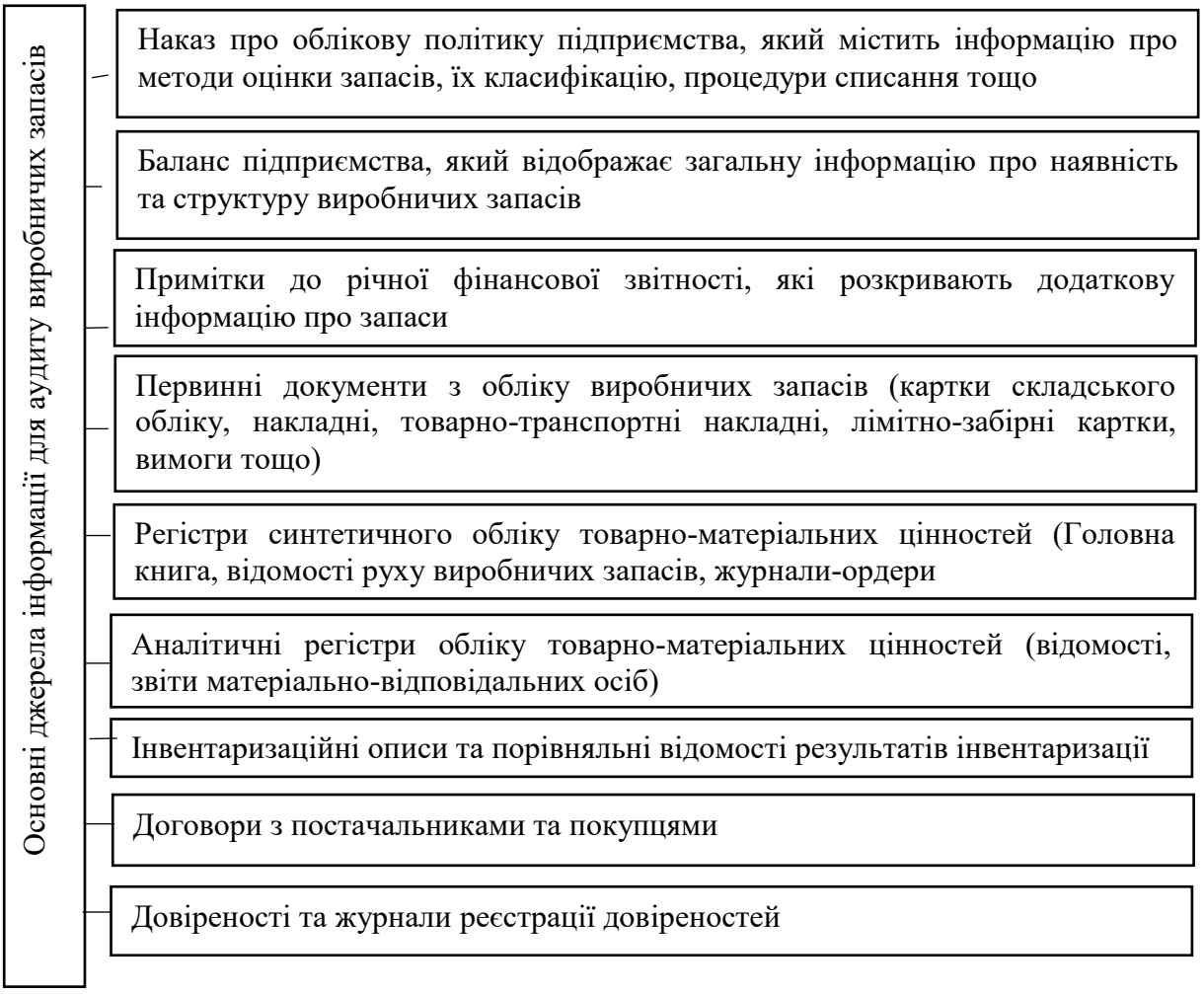

Рисунок 1.2 – Основні джерела інформації для аудиту виробничих запасів

Таким чином, ефективність аудиту виробничих запасів значною мірою залежить від якості та повноти використовуваних джерел інформації. Комплексне застосування організаційно-розпорядчої документації, первинних документів обліку, облікових регістрів, фінансової та управлінської звітності дозволяє аудитору отримати всебічне уявлення про стан обліку виробничих запасів, виявити можливі відхилення та порушення, а також сформувати обґрунтовані висновки щодо достовірності відображення інформації про запаси у фінансовій звітності підприємства.

Для забезпечення системності та послідовності аудиторської перевірки виробничих запасів необхідно дотримуватися певних етапів аудиторського процесу. Організація аудиту виробничих запасів передбачає виконання наступних стадій (табл. 1.15).

Таблиця 1.15 – Етапи аудиторського процесу виробничих запасів

Етап	Пояснення
1	2
Попередній	Ознайомлення з діяльністю підприємства, вивчення специфіки його роботи, оцінка систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю щодо виробничих запасів.
Планування аудиту	Розробка загального плану та програми аудиту виробничих запасів. планування є одним з найважливіших етапів аудиторського процесу, оскільки дозволяє визначити оптимальний підхід та стратегію перевірки запасів, що сприяє ефективному та надійному аудиторському процесу.
Вивчення облікової політики	Аналіз наказу про облікову політику підприємства для розуміння методів оцінки виробничих запасів, їх класифікації, процедур списання та інших аспектів, що впливають на облік і збереження виробничих запасів.
Оцінка системи внутрішнього контролю	Тестування системи внутрішнього контролю для прийняття рішення щодо методу організації аудиту виробничих запасів. під час оцінки аудитор перевіряє: дотримання встановлених норм та процедур зберігання запасів; закріплення виробничих запасів за відповідальними особами; належність обліку виробничих запасів; наявність фактів крадіжок або псування виробничих запасів; контроль за точністю обліку.
Дослідження складського господарства	Перевірка умов зберігання виробничих запасів, придатності складських приміщень, наявності необхідної інфраструктури, кадрового забезпечення, договорів про повну матеріальну відповідальність.
Контрольні процедури	Спостереження за інвентаризацією виробничих запасів, перевірка інвентаризаційних описів на відповідність, перевірка правильності

Продовження таблиці 1.15

1	2
	результатів інвентаризації.
Дослідження складського обліку	Перевірка первинних документів, правильності оприбуткування виробничих запасів, списання запасів, ведення аналітичного обліку.
Перевірка оцінки запасів	Перевірка методів оцінки вартості виробничих запасів, правильності формування первісної вартості, витрат, які включаються та не включаються до вартості виробничих запасів, переоцінки виробничих запасів.
Перевірка синтетичного обліку	Зіставлення даних аналітичного та синтетичного обліку, перевірка правильності відображення операцій з виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку
Аналіз даних в головній книзі	Звірка показників головної книги щодо виробничих запасів з даними регістрів бухгалтерського обліку.
Аналіз показників фінансової звітності	Перевірка відображення інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності, її відповідності даним бухгалтерського обліку
Узагальнення результатів аудиту	Узагальнення результатів аудиту, складання аудиторського звіту з висновками та рекомендаціями

* Узагальнено автором на основі [11, 68, 74,75].

Таким чином, аудиторський процес виробничих запасів представляє собою логічно структуровану послідовність етапів, кожен з яких має конкретну мету та завдання. Дотримання встановленої послідовності етапів – від попереднього ознайомлення з діяльністю підприємства до формування заключних висновків – забезпечує системність та якість аудиторської перевірки, дозволяє отримати достатні аудиторські докази для формування обґрунтованої думки про достовірність інформації щодо виробничих запасів у фінансовій звітності та розробити практичні рекомендації для покращення системи їх обліку та управління.

Для обґрунтування своїх висновків аудитор повинен отримати достовірні аудиторські докази. Відповідно до МСА 500 «Аудиторські докази», при проведенні аудиту виробничих запасів використовуються різні процедури отримання доказів (рис. 1.3).

Ці процедури спрямовані на підтвердження існування, оцінки, повноти та прав власності на запаси. Зокрема, ключове значення має фізична інвентаризація запасів.

Рисунок 1.3 – Процедури отримання доказів

Аудиторські процедури дозволяють аудитору зібрати достовірні і переконливі докази щодо правильності та достовірності інформації про виробничі запаси.

Виконання аудиторських процедур за МСА 230 підлягає обов'язковому документуванню. Аудитори розробляють відповідні робочі документи, які забезпечують систематизацію виявлених відхилень та формування обґрунтованих висновків. Такі робочі документи слугують вагомим доказом того, що аудит був належним чином спланований та виконаний відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

При проведенні аудиту виробничих запасів аудитор повинен звертати увагу на типові помилки, які можуть виникати під час здійснення операцій з виробничими запасами та негативно впливати на ефективність та достовірність їх обліку (табл. 1.16):

Таблиця 1.16 – Типові помилки облікового процесу виробничих запасів

№	Помилка бухгалтера	Суть/як проявляється	Можливі наслідки для фінансової звітності
1	Оприбуткування без первинних документів	Немає накладних, актів, довіреностей; неповні реквізити	Завищення запасів, фіктивні активи
2	Оприбуткування за копіями без оригіналів	Не підтверджено реальність операції	Ризик фіктивних постачань
3	Завищення первісної вартості запасів	У собівартість включають адміністративні витрати, понаднормові втрати	Завищення активів і собівартості
4	Заниження первісної вартості	Не включають ТЗВ, послуги доставки	Заниження запасів та витрат
5	Неправильний розподіл ТЗВ	ТЗВ віднесено на 92 замість включення в запаси	Викривлення собівартості
6	Подвійне оприбуткування	Одна накладна відображена двічі	Завищення залишків
7	Відсутність оприбуткування частини поставки	Недоотримані матеріали не відображені	Заниження активів
8	Неправильна класифікація запасів	Основні засоби обліковуються як МШП або навпаки	Неправильний облік амортизації
9	Списання запасів без підтверджуючих документів	Немає вимог, лімітно-забірних карт	Завищення витрат
10	Завищене списання запасів	Перевищення норм, дублювання вимог	Завищена собівартість
11	Неправильний вибір методу вибуття	Метод не відповідає наказу про політику	Викривлення собівартості
12	Неправильний облік повернень матеріалів із цеху	Неоформлені повернення, втрати не розподілені	Викривлення НЗВ
13	Ігнорування відходів виробництва	Не зменшується списання матеріалів	Завищена собівартість
14	Нераціональне списання браку	Відсутні акти браку	Неправильне відображення втрат
15	Невірний розподіл ЗВВ	ЗВВ розподілено не за базою, а «довільно»	Серйозне викривлення собівартості
16	Формальна інвентаризація	Описи складаються зі слів комірника	Фіктивні залишки
17	Ігнорування залежалих запасів	Не створено резерв знецінення	Завищення активів
18	Неправильне відображення списання втрат від псування	Відсутні акти, неправильно визначена винна особа	Неправильні витрати
19	Неузгодженість складських і бухгалтерських даних	Різні облікові бази	Викривлення залишків
20	Неправильне подання запасів у звітності	Не розкрито метод оцінки, запаси в переробці тощо	Порушення вимог НП(С)БО та МСФЗ
21	Округлення та помилки в калькуляціях	Некоректні формули та розрахунки	Викривлення витрат та фінансового результату

Виявлення цих помилок дозволяє аудитору сформувати обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення системи обліку та управління виробничими запасами.

Таким чином, методичний інструментарій аудиту виробничих запасів являє собою комплексну систему підходів, методів та процедур, спрямованих на забезпечення достовірності обліку та ефективності управління запасами на підприємстві. Аналіз наукових підходів засвідчив, що аудит виробничих запасів є багатоетапним процесом, який охоплює планування, оцінку системи внутрішнього контролю, збір аудиторських доказів, проведення інвентаризації та формування висновків відповідно до міжнародних стандартів аудиту. Особливе значення має управлінський аудит виробничих запасів, який виходить за межі традиційної перевірки достовірності облікової інформації та орієнтується на виявлення резервів підвищення ефективності використання запасів, оптимізації витрат та забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Ефективність аудиторської перевірки значною мірою залежить від якості методичного забезпечення, використання належних джерел інформації, застосування відповідних процедур отримання аудиторських доказів та врахування типових помилок, що виникають у практиці обліку виробничих запасів. Для практичної реалізації розглянутого методичного інструментарію необхідним є дослідження організаційно–методичних засад обліку виробничих запасів на конкретному підприємстві, що дозволить оцінити відповідність діючої практики обліку встановленим нормам та виявити напрями її вдосконалення.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО–МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Запоріжжявторресурси» є багаторічним гравцем на ринку заготівлі та переробки вторинної сировини в Україні.

Діяльність підприємства має глибоке коріння, адже воно функціонує з 1940–х років і свідчить про значний досвід і усталеність позицій на ринку.

20 липня 1994 року, Підприємство було офіційно зареєстровано як ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»

17 рудня 2013 року було утворене ТОВ «Запоріжжявторресурси» шляхом перетворення ПРАТ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ» (Код ЄДРПОУ 05511969).

Єдиноособним власником ТОВ «Запоріжжявторресурси» є Козиков Руслан Юрійович.

Розмір статутного капіталу дорівнює 134 900,00 грн. і в повному обсязі сплочений власником.

Операційне управління ТОВ «Запоріжжявторресурси» покладено на директора Крєтова Дмитра Сергійовича.

Юридична адреса ТОВ «Запоріжжявторресурси»: вул. Жуковського, буд. 82, прим. 52, м. Запоріжжя, Запорізька обл., 69095, Україна. Організаційно-правова форма господарювання – товариство з обмеженою відповідальністю.

Основним напрямом господарської діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» є заготівля та переробка вторинної сировини, що включає широкий спектр робіт від збирання відходів до їх подальшого

відновлення та реалізації (табл. 2.1).

Основні види діяльності підприємства залишаються незмінними з моменту його утворення, що свідчить про стабільність обраної бізнес–моделі та зосередженість на спеціалізації.

ТОВ «Запоріжжявторресурси» проводить свою діяльність на підставі дозвілу на здійснення операцій з оброблення відходів № 5511/24, виданого Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України.

Таблиці 2.1 – Основні види діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси»

КВЕД	Назва	Пояснення
1	2	3
38.32	Відновлення відсортованих відходів	Це ключовий вид діяльності, що охоплює основний процес переробки вторинної сировини
46.77	Оптова торгівля відходами та брухтом	Підприємство займається реалізацією вже переробленої або сортованої вторинної сировини великим споживачам
49.41	Вантажний автомобільний транспорт	Наявність власного та орендованого автотранспорту дозволяє здійснювати логістичні операції з перевезення сировини та готової продукції
52.10	Складське господарство	Власні складські приміщення забезпечують належне зберігання придбаної сировини до моменту її переробки
52.24	Транспортне оброблення вантажів	Цей вид діяльності доповнює логістичні можливості, забезпечуючи ефективне завантаження та розвантаження матеріалів
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи	Додатковий вид діяльності, що дозволяє отримувати дохід від використання наявних
	орендованого нерухомого майна	нежитлових приміщень
38.11	Збирання безпечних відходів	Початковий етап діяльності, що полягає у заготівлі різноманітних видів вторинної сировини
38.31	Демонтаж (розбирання) машин і устаткування	Додатковий вид діяльності, що може бути пов’язаний з отриманням металобрухту або інших цінних матеріалів від демонтажу.

На підставі дозвілу підприємство має право здійснювати операції з оброблення відходів: Виробнича ділянка Зейська – Запорізька обл. м. Запоріжжя р-н, Заводський вулиця Зейська; буд. 1;

– 15 01 07 Скляна тара (упаковка) - R13 Зберігання відході R12 - сортування R12 - дроблення R12 – подріблення;

– 15 01 02 Пластмасова упаковка - R13 Зберігання відходів R12 - сортування R12 – дроблення R12 – ущільнення R12 - гранулювання R12 – подріблення;

– 15 01 01 Паперова та картонна упаковка - R13 Зберігання відходів R12 - сортування R12 - ущільнення R12 – подріблення;

– 15 01 03 Дерев'яна упаковка - R13 Зберігання відходів R12 - сортуванн' R12 – подріблення;

– 15 01 06 Змішана упаковка - R13 Зберігання відходів R12 - сортування R12 - дроблення R12 - ущільнення R12 - гранулювання R12 – подріблення;

– 15 01 05 Комбінована (композитна) упаковка - R13 Зберігання відходів R12 - сортування R12 - дроблення R12 - ущільнення R12 - гранулювання R12 – подріблення.

ТОВ «Запоріжжявторресурси» функціонує як заготівельне підприємство зі збору вторинної сировини.

Господарська діяльність полягає в закупівлі вторинної сировини, такої як макулатура, ПЕТ–пляшки, полімерні відходи тощо та металобрухту.

Закупівля здійснюється у широкого кола суб'єктів: юридичні особи та фізичні особи-підприємці (включаючи платників і неплатників ПДВ, серед яких школи, дитячі садки, районні адміністрації, лікарні, підприємства та організації різних форм власності), а також фізичні особи (через спеціалізовані приймальні пункти).

Після придбання сировини відбувається її оброблення, що включає:

– подрібнення (для зменшення обсгу та підготовки до подальшої переробки);

– пресування (для компактного зберігання та транспортування);

– агломерування або гранулювання (процеси, що перетворюють відходи на більш зручну для переробки форму).

Для цих процесів активно використовується електроенергія. Крім того, виробничий процес потребує видаткових матеріалів (ножі для дробарки,

електротовари, запчастини для обладнання, пакувальні матеріали) та послуг сторонніх організацій (ремонт та технічне обслуговування обладнання). Заробітна плата персоналу також є значною складовою виробничих витрат.

Додатковим видом діяльності є надання в оренду власних нежитлових приміщень, що забезпечує додатковий дохід підприємству.

Доставка придбаної сировини та реалізованої продукції здійснюється як власними силами (власний або орендований автотранспорт), так і із залученням сторонніх перевізників, що дозволяє оптимізувати логістичні витрати та забезпечити своєчасне виконання зобов’язань.

Зберігання придбаної сировини відбувається у власних складських приміщеннях ТОВ «Запоріжжявторресурси», що гарантує належні умови та збереження матеріалів.

Ринки збуту для ТОВ «Запоріжжявторресурси» охоплюють як регіональні, так і загальноукраїнські переробні підприємства, які використовують вторинну сировину для свого виробництва.

Основними видами реалізованої продукції є пресована макулатура, гранульовані ПЕТ-відходи, полімери та інші перероблені фракції. Конкурентне середовище на ринку заготівлі та переробки вторинної сировини в Україні є досить інтенсивним.

Ринок заготівлі та переробки вторинної сировини в Запорізькій області та Україні є висококонкурентним. Основними конкурентами ТОВ «Запоріжжявторресурси» є інші регіональні заготівельні підприємства, а також великі національні переробні заводи (наприклад, ТОВ «Обухівміськвторресурси», [76] ТОВ «ВТОРМА-ЗАПОРІЖЖЯ», [77] ТОВ «АЛЬФА-ФЛЕКС» [78] та аналогічні заводи з переробки пластику, макулатури, металобрухту, які мають власні заготівельні мережі).

Конкуренція на ринку проявляється у боротьбі за обсяги сировини від постачальників (як від населення, так і від підприємств) та за ринки збуту переробленої продукції. Для підтримки своєї конкурентоспроможності ТОВ «Запоріжжявторресурси» зосереджується на оптимізації логістичних

процесів, впровадженні ефективних технологій переробки, забезпеченні конкурентних цін та підтримці стабільних відносин з постачальниками та споживачами. Висока конкуренція стимулює підприємство до постійного вдосконалення технологій переробки, оптимізації логістики та розширення спектру послуг для підвищення своєї конкурентоспроможності.

Основними постачальниками вторинної сировини є широке коло суб'єктів, включаючи населення через мережу приймальних пунктів, а також промислові підприємства, офісні центри та інші організації, що генерують відходи. Для ефективного ведення господарської діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» має розвинену матеріально-технічну базу (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Структура матеріально-технічної бази ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Наявна матеріально-технічна база підприємства створює належні умови для здійснення основної діяльності з переробки вторинної сировини.

Поєднання власних та орендованих активів дозволяє ТОВ «Запоріжжявторресурси» оптимізувати капітальні витрати та забезпечити гнучкість виробничих процесів.

Штатний розпис підприємства сформовано відповідно до функціональних потреб та включає посади управлінського, виробничого, транспортного та допоміжного персоналу. Розподіл обов'язків між посадовими особами забезпечує ефективну організацію виробничого процесу та управління підприємством.

Комплексна оцінка ефективності господарської діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» та виявлення тенденцій його розвитку базується на основних економічних показниках за період 2021-2024 років (Додатки А, Б, В, Д].

Аналіз фінансових результатів дозволяє визначити динаміку доходів, прибутковості та рентабельності підприємства, що є важливим для оцінки його фінансового стану та конкурентоспроможності на ринку переробки вторинної сировини. Крім того, дослідження економічних показників дає змогу виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, а також сформувати обґрунтовані висновки щодо ефективності використання ресурсів та перспектив подальшого розвитку.

Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» за період 2021–2024 років (табл. 2.2), свідчить про динамічний розвиток підприємства, що характеризується зростанням обсягів доходу та позитивною рентабельністю.

Таблиця 2.2 – Основні економічні показники діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» за 2021–2024 рр., тис. грн.

Показник	2021	2022	2023	2024	Динаміка		
					абс,+–	ТР,%	Тпр,%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка)	8365,4	8842,4	12 057,7	13 900,5	5 535,1	166	66
Валовий прибуток	380,6	446,2	1259,2	1584,5	1 203,9	416	316

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат від операційної діяльності	53,9	555,1	346	310	256,1	575	475
Чистий прибуток	44,2	518,6	283,7	254,2	210,0	575	475
Власний капітал	64,3	565,2	756,2	1 100,5	1 036,2	1712	1612
Усього активів	2474,5	1953,7	3 048,4	3 622,4	1 147,9	146	46
Середньорічна сума активів	2162,8	2214,1	2501,05	3335,4	1 172,6	154	54
Рентабельність продажів, %	0,5	5,9	2,4	1,8	1,3	346	246
Рентабельність активів, %	2,0	23,4	11,3	7,6	5,6	373	273
Валова рентабельність,%	4,55	5,05	10,44	11,40	6,8	251	151
Рентабельність продукції, %	2,33	2,59	5,51	6,04	3,7	260	160
Операційна рентабельність, %	0,64	6,28	2,87	2,23	1,6	346	246
Чиста рентабельність, %	0,53	5,86	2,35	1,83	1,3	346	246

Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси» за період 2021-2024 років свідчить про стабільне зростання масштабів діяльності та зміцнення фінансового стану підприємства.

Протягом зазначеного періоду спостерігалося послідовне збільшення чистого доходу від реалізації продукції, що підтверджує зростаючий попит на послуги та продукцію підприємства. Незважаючи на коливання чистого прибутку та показників рентабельності (зокрема, зниження у 2022 році та подальше відновлення), ТОВ «Запоріжжявторресурси» залишалося прибутковим, демонструючи здатність ефективно генерувати дохід. Зростання власного капіталу та загальної вартості активів вказує на накопичення ресурсів та розширення матеріально–технічної бази, що є запорукою подальшого розвитку та фінансової стійкості підприємства.

Із розвитком ринкової економіки ускладнюються внутрішньогосподарські та зовнішні зв’язки підприємства, зростають потоки економічної та іншої інформації, яка має бути ефективно оброблена та

перетворена в інформацію, корисну для обґрунтування та прийняття рішень оперативного, тактичного і стратегічного порядку. Переважну частину інформації, особливо для прийняття оперативних та тактичних рішень, надає система бухгалтерського обліку. Від того, як організовано бухгалтерський облік на підприємстві, як він виконує свої облікові, контрольні та аналітичні функції, значною мірою залежить якісний рівень прийнятих управлінських рішень. Питаннями організації бухгалтерського обліку на підприємстві, установі, організації займається наука організація бухгалтерського обліку [55].

Згідно із Законом України № 996-XIV, бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів [57].

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно з дотриманням вимог Законом України № 996-XIV обирає форми його організації (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Форма організації бухгалтерського обліку на підприємстві

№	Форма організації бухгалтерського обліку
1	Визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства.
2	Обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему регістрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних.
3	Розробляє систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів.
4	Затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і регістрів аналітичного обліку.
5	Визначає доцільність застосування МСФЗ (крім випадків, коли обов’язковість застосування міжнародних стандартів визначена законодавством).

Таким чином, законодавство України надає ТОВ «Запоріжжявторресурси» широку автономію у виборі форм організації бухгалтерського обліку, що дозволяє адаптувати систему обліку до специфіки діяльності, масштабів бізнесу та технологічних можливостей, водночас дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених законодавством.

Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення рівня її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу. Організацію бухгалтерського обліку можна визначити також як науково обґрунтовану сукупність умов, за яких найбільш економно й раціонально здійснюється збір, оброблення і зберігання бухгалтерської інформації з метою оперативного контролю за ефективним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень [56].

Основними передумовами раціональної організації обліку на підприємстві є наступні (рис. 2.2).

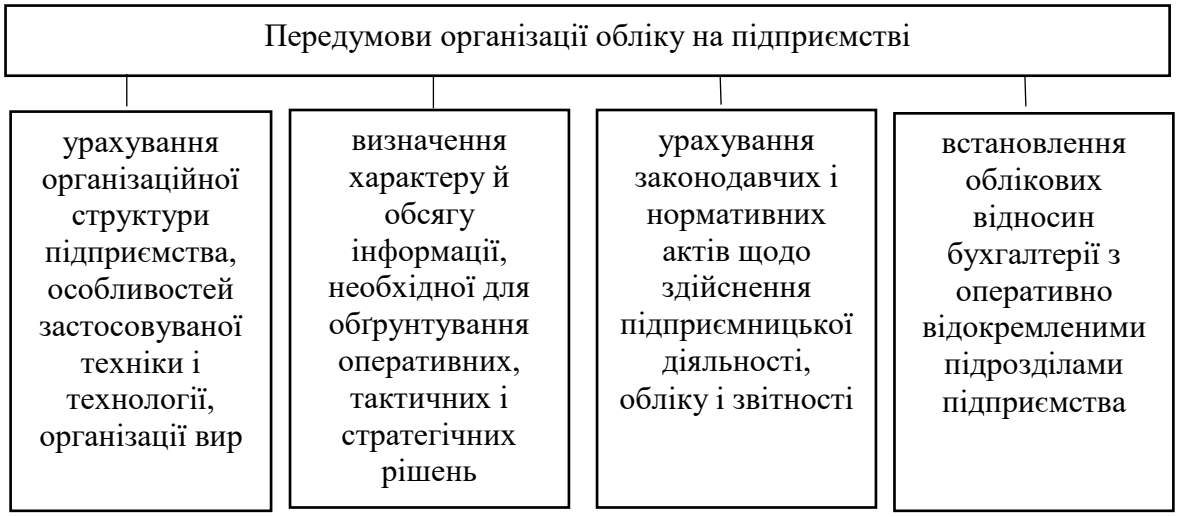

Рисунок 2.2 – Передумови організації обліку на підприємстві

*Сформовано автором на основі [79]

Щодо, організаційної структури ТОВ «Запоріжжявторресурси» – це побудова компанії, її механізм для досягнення цілей. Існує також однойменний документ, що відображає структуру фірми та підпорядкованість її підрозділів один одному. Щоб краще зрозуміти суть цього явища, розглянемо яким чином може бути організована управлінська структура ТОВ «Запоріжжявторресурси» [80].

Організаційна структура управління ТОВ «Запоріжжявторресурси» є лінійно-функціональною, що забезпечує чітке розмежування повноважень та відповідальності, а також спеціалізацію управлінських функцій. Ця структура є типовою для підприємств малого та середнього бізнесу, дозволяючи ефективно координувати діяльність від керівництва до виконавчих ланок. На чолі підприємства стоїть директор, який здійснює загальне керівництво, стратегічне планування та представництво інтересів підприємства. Йому безпосередньо підпорядковуються ключові функціональні керівники: головний бухгалтер, заступник директора з виробництва та менеджер із збуту та постачання вторинної сировини. Детальний розподіл обов'язків серед ключових посадових осіб ТОВ «Запоріжжявторресурси», що забезпечує ефективне функціонування усіх ланок управління та виробництва (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Обов'язки посадових осіб ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Посада	Обов'язки
1	2
Директор	Відповідає за загальне керівництво підприємством, прийняття стратегічних рішень, зовнішні зв'язки та забезпечення сталого розвитку
Головний бухгалтер	Очолює бухгалтерську службу, організовує та контролює ведення бухгалтерського, податкового та статистичного обліку, забезпечує своєчасне складання та подання фінансової та податкової звітності. Відповідає за достовірність облікових даних та дотримання облікової політики
Заступник директора з виробництва	Керує всіма виробничими процесами, пов'язаними з переробкою вторинної сировини (подрібнення, пресування, гранулювання тощо), відповідає за ефективне використання обладнання, якість переробки та дотримання технологічних стандартів
Начальник дільниці	Здійснює безпосереднє керівництво роботою виробничих бригад, контролює виконання виробничих завдань, дотримання норм безпеки та дисципліни на дільниці

Продовження таблиці 2.4

1	2
Економіст з матеріально-	Відповідає за планування, організацію та контроль процесів закупівлі необхідних матеріалів, обладнання та послуг, а також
технічного забезпечення	за ефективне управління матеріальними запасами
Водії автотранспортних засобів та автонавантажувача	Забезпечують логістичні операції – транспортування сировини з пунктів прийому до місць переробки та доставку готової до споживачів продукції
Робітничі спеціальності (грануляторник, дробильник, пресувальник)	Безпосередньо виконують технологічні операції з переробки вторинної сировини на відповідному обладнанні
Помічник бухгалтера	Здійснює первинний облік, допомагає головному бухгалтеру у веденні облікових регістрів та підготовці даних

Бухгалтерський облік на ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснюється в програмі Bas corp. «BAS Бухгалтерія КОРП» є професійним інструментом бухгалтера для ведення бухгалтерського і податкового обліку, підготовки та реєстрації податкових документів, а також підготовки та здачі обов'язкової регламентованої звітності з розширеними можливостями обліку [81]. Це забезпечує автоматизацію облікових процесів та формування звітності.

Ведення бухгалтерського обліку регламентується Наказом про облікову політику підприємства (сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності) [82], розробленим відповідно до Законом України № 996-XIV та НП(С)БО.

Підприємство перебуває на обліку в Головному управлінні ДПС у Запорізькій області (Олександрівський район м. Запоріжжя), що забезпечує належне виконання податкових зобов'язань відповідно до чинного законодавства України.

ТОВ «Запоріжжявторресурси» є платником податку на прибуток на загальних підставах.

ТОВ «Запоріжжявторресурси» з 04.07.1997 р. є платником податку на додану вартість – Індивідуальний податковий номер: 055119608292

Підприємство складає фінансову звітність у складі: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал.

Таким чином, ТОВ «Запоріжжявторресурси» є стабільно функціонуючим підприємством з багаторічним досвідом роботи на ринку заготівлі та переробки вторинної сировини. Підприємство має чітко визначену організаційну структуру управління, розвинену матеріально-технічну базу та диверсифіковану систему постачання і збуту продукції. Аналіз основних економічних показників за період 2021-2024 років свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства, зростання обсягів доходу та збільшення власного капіталу, що підтверджує ефективність обраної бізнес-моделі та конкурентоспроможність на ринку.

Бухгалтерський облік на ТОВ «Запоріжжявторресурси» організовано відповідно до вимог чинного законодавства України. ТОВ «Запоріжжявторресурси» самостійно визначає форми організації обліку, облікову політику та методи оцінки активів з урахуванням специфіки своєї діяльності. Враховуючи, що виробничі запаси становлять значну частину оборотних активів ТОВ «Запоріжжявторресурси» та відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу, доцільним є детальне дослідження особливостей організації їх обліку на підприємстві.

2.2 Організація обліку виробничих запасів на підприємстві

Виробничі запаси на ТОВ «Запоріжжявторресурси» відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів та задоволенні попиту в умовах сучасного економічного середовища. Вони не лише гарантують стабільність виробництва та постачання, але й виступають важливим елементом управлінських процесів, що впливають на ефективність

діяльності підприємства.

Для обліку виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси» використовує рахунок 20 «Виробничі запаси» з відповідними субрахунками. На підприємстві розроблена деталізована система нумерації рахунків, що дозволяє вести облік кожного виду запасів окремо:

– субрахунок 201 «Сировина і матеріали» – є основним для обліку вторинної сировини та допоміжних матеріалів;

– субрахунок 203 «Паливо» – призначений для обліку паливно-мастильних матеріалів і включений до складу виробничих запасів, оскільки вони необхідні для безперервного функціонування транспортних засобів, що здійснюють збір та доставку вторинної сировини, а також для роботи виробничого обладнання, що забезпечує процес переробки.

Підприємство використовує наступну структуру субрахунків другого порядку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Структура субрахунків обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Субрахунок	Зміст
1	2
Балансовий рахунок 201 «Сировина та матеріали»	
2011 «Макулатура»	для обліку макулатури різних видів, яка є основною сировиною для переробки
2012 «Відходи»	для обліку різних відходів, зокрема плівки пластику, стрейч, біг-бегів та інших полімерних матеріалів
2013 «ПЕТ-пляшка»	для обліку ПЕТ-пляшок, що надходять для подальшої переробки
2014 «Склобій»	для обліку склобою
2015 «Інші матеріали»	для обліку інших видів вторинної сировини, таких як алюмінієва банка та ганчір`я
Балансовий рахунок 203 «Паливо»	
2031 «Паливо»	для обліку палива, зокрема бензину А-92, газу скрапленого (пропан) та дизельного палива, які придбаваються в тому числі через скретч-карти
2032 «Мастильні матеріали»	для обліку мастильних матеріалів, що включає широкий асортимент масел та мастил
2033 «Технічні рідини, хімікати та допоміжні матеріали»	для обліку технічних рідин

Така детальна система обліку дозволяє підприємству ефективно контролювати рух кожного виду виробничих запасів, своєчасно формувати замовлення постачальникам, аналізувати витрати матеріальних ресурсів за окремими видами та забезпечувати достовірність облікових даних для прийняття управлінських рішень.

Формування та застосування облікової політики на ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснюється відповідно до вимог Закону України № 996-XIV [81], НП(С)БО,зокрема НП(С)БО 9 [7], а також ПКУ [83] та внутрішніх наказів по підприємству. Облікова політика підприємства затверджується наказом керівника і є основою для організації бухгалтерського обліку та формування достовірної фінансової звітності [84].

Запаси, придбані для виробництва чи в адміністративних цілях, обліковувуються за собівартістю.

В балансі на звітну дату запаси відображати по первісній вартості.

При вибутті здійснювати оцінку запасів за методом ФІФО.

Одиницею аналітичного обліку запасів є їх найменування (однорідна група, тип, сорт, розмір тощо). У місцях зберігання (на складах, в коморах) запаси обліковуються в натуральних одиницях.

Запаси знецінені, які визнані неліквідами, списувати в бухгалтерському обліку на субрахунок 946 «Втрати від знецінення запасів» рахунка 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Ефективна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» неможлива без належного документального забезпечення всіх господарських операцій. Первинні документи є основою для відображення фактів господарської діяльності в облікових регістрах і формують інформаційну базу для управління запасами.

Надходження вторинної сировини (макулатури, ПЕТ-пляшок, полімерних відходів) та інших матеріалів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» оформлюється комплексом первинних документів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Документальне оформлення надходження виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Документ	Призначення документа та особливості оформлення
1	2
Придбання у постачальників (юридичних та фізичних осіб-підприємців)	
Накладна (видаткова/вимог накладна)	Основний документ, що підтверджує факт передачі-приймання товарно-матеріальних цінностей. Містить інформацію про найменування, кількість, ціну та загальну вартість отриманих запасів
Товарно-транспортна накладна	Оформлюється при транспортуванні запасів автомобільним транспортом. Вона підтверджує факт перевезення, маршрут та особу перевізника, а також є підставою для списання транспортних витрат
Податкова накладна	Виписується постачальниками – платниками ПДВ. Є підставою для формування податкового кредиту з ПДВ у ТОВ «Запоріжжявторресурси»
Рахунок-фактура	Хоча сам по собі не є первинним документом, він слугує підставою для оплати та містить інформацію про майбутнє постачання
Сертифікати якості та відповідності/ Специфікації	Підтверджують якісні характеристики та технічні параметри отриманої сировини, що особливо важливо для вторинної сировини
Придбання у фізичних осіб через приймальні пункти	
Для документування таких операцій підприємство може використовувати спеціально розроблені приймальні квитанції або акти закупівлі, де зазначається вид сировини, її вага, ціна за одиницю та загальна вартість, а також дані фізичної особи, що здала сировину	

Склад первинних документів залежить від джерела надходження виробничих запасів. При придбанні у юридичних осіб та підприємців оформлюється повний комплект документів відповідно до вимог діючих нормативно-правових актів. При закупівлі у населення через приймальні пункти підприємство використовує власні форми документів – приймальні квитанції або акти закупівлі, які містять всі обов’язкові реквізити первинного документа.

Внутрішнє переміщення та вибуття виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» супроводжується оформленням первинних документів, які забезпечують контроль за рухом матеріальних цінностей та їх цільовим використанням.

Документальне забезпечення цих операцій включає документи (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Документальне оформлення операцій з запасами

Вид операції	Первинний документ
Відпуск запасів у виробництво	Лімітно-забірна картка для систематичного відпуску матеріалів, що постійно споживаються
	Вимога на відпуск матеріалів (Вимога-накладна) для разового відпуску
	Відомості на відпуск матеріалів для систематичного відпуску однорідних матеріалів
Списання запасів	Акт на списання МШП для предметів, що вийшли з ладу або повністю зношені
	Акт про брак для фіксації браку у виробництві з зазначенням причин, винних осіб та можливих шляхів використання
	Акт на списання запасів для зіпсованих або непридатних запасів

Наведені в таблиці 2.7 первинні документи забезпечують контроль за рухом виробничих запасів на всіх етапах їх використання.

Відпуск матеріалів у виробництво оформлюється залежно від характеру споживання:

– систематичний відпуск контролюється лімітно-забірними картками або відомостями;

– разовий – вимогами–накладними.

Операції зі списання запасів документуються актами, які фіксують причини вибуття та визначають відповідальних осіб, що є важливим для внутрішнього контролю та аналізу використання матеріальних ресурсів.

Бухгалтерський облік на ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснюється за допомогою спеціалізованої програми Bas corp, що забезпечує автоматизацію облікових процесів, пов’язаних із запасами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Функціональні можливості програми Bas corp в обліку запасів

Автоматизований процес	Значення для документообігу
1	2
Автоматизоване створення документів	Багато документів генеруються безпосередньо в Bas corp на основі даних про операції, мінімізуючи ручне заповнення та знижуючи ризик помилок
Централізована реєстрація та зберігання	Усі первинні документи реєструються в системі, забезпечуючи їх централізоване зберігання та легкий
	доступ для пошуку та аналізу

Продовження таблиці 2.8

1	2
Автоматичне формування облікових записів	Дані з первинних документів автоматично переносяться до відповідних регістрів синтетичного та аналітичного обліку, що є основою для подальших бухгалтерських розрахунків та формування звітності
Оперативний контроль за залишками	Система дозволяє у реальному часі відстежувати залишки запасів на складах, що є важливим для своєчасного планування закупівель та виробничих процесів, а також для проведення інвентаризацій

Використання програми BAS CORP на ТОВ «Запоріжжявторресурси» суттєво підвищує ефективність обліку виробничих запасів. Автоматизація процесів створення та реєстрації первинних документів мінімізує ризики помилок та забезпечує оперативність обробки інформації. Централізоване зберігання документів та автоматичне формування облікових записів спрощують роботу бухгалтерської служби та забезпечують достовірність облікових даних. Таким чином, впровадження автоматизованої системи обліку є важливим фактором підвищення якості управління матеріальними ресурсами підприємства.

Використання програмного забезпечення Bas corp на ТОВ «Запоріжжявторресурси» забезпечує комплексну автоматизацію обліку запасів на всіх етапах їх руху – від надходження до вибуття (табл. 2.9).

Наведена схема організації документообігу свідчить про послідовність обробки інформації про рух виробничих запасів на кожному етапі їх життєвого циклу на підприємстві.

Таблиця 2.9 – Організація документообігу виробничих запасів у програмі Bas corp

Етапи	Надходження запасів	Внутрішнє переміщення та відпуск у виробництво	Вибуття/списання запасів
1	2	3	4
Вхідні документи	Накладна, ТТН, Податкова накладна, Сертифікати якості, Приймальні квитанції	Вимоги від виробничих підрозділів	Реалізація продукції, виявлення браку, нестачі, акт інвентаризації
Вхідний потік до Bas corp	Введення даних з цих документів у систему	Генерація Лімітно-забірних карток, Вимог на відпуск матеріалів	Генерація Видаткових накладних, Актів списання

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4
Функція Bas corp	Реєстрація оприбуткування запасів, формування первісної вартості	Автоматичне списання запасів з обліку складу та віднесення на відповідні рахунки витрат	Автоматичне списання запасів з обліку та відображення доходів/витрат

Система Bas corp забезпечує автоматизоване формування облікових документів на основі вхідних даних, що мінімізує ручну обробку інформації та підвищує достовірність обліку запасів.

Ми зазначаємо, що інвентаризація виробничих запасів є одним із ключових елементів системи внутрішнього контролю підприємства [85]. Згідно з Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879 [86], інвентаризація є способом уточнення показників обліку і перевірки достовірності даних шляхом встановлення їх фактичної наявності.

На ТОВ «Запоріжжявторресурси» інвентаризація виробничих запасів проводиться відповідно до затвердженого графіка, який передбачає обов'язкову річну суцільну інвентаризацію всіх запасів перед складанням річної фінансової звітності, а також раптові інвентаризації при зміні матеріально відповідальних осіб або за рішенням керівництва.

Процес інвентаризації включає кілька послідовних етапів.

На підготовчому етапі видається наказ про проведення інвентаризації із зазначенням складу інвентаризаційної комісії, терміну проведення та переліку об'єктів. До складу комісії входять директор або заступник директора з виробництва як голова комісії, головний бухгалтер або помічник бухгалтера, економіст з матеріально-технічного забезпечення, а також представники інших підрозділів, що не є матеріально відповідальними особами перевіряємих складів.

Безпосереднє проведення інвентаризації здійснюється за участю матеріально відповідальної особи та всіх членів комісії. Фізичний підрахунок, зважування або обмір запасів проводиться в присутності всіх учасників. Для вторинної сировини особливу увагу приділяється визначенню якісних характеристик, ступеня забрудненості, вологості та інших

показників, що впливають на її придатність для переробки. Результати заносяться до інвентаризаційного опису за формою № інв-3.

На етапі узагальнення результатів складається звіряльна відомість, де зіставляються фактичні залишки з обліковими даними. Програма Bas corp автоматично формує облікові залишки на дату інвентаризації та розраховує відхилення.

Проведений аналіз діючої системи обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» виявив низку аспектів, які потребують удосконалення (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Проблемні аспекти організації обліку та контролю виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Сфера виявлення недоліків	Характеристика недоліків
1	2
Облікової політики	не чітко прописано порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат у випадках, коли одне транспортування стосується кількох видів сировини;
	відсутня детальна методика встановлення та періодичність перегляду норм природних втрат для різних видів вторинної сировини;
	недостатньо деталізована класифікація браку (виправний/ невиправний, внутрішній/зовнішній, з вини працівників/ постачальників) з визначенням джерел покриття втрат;
	не визначено чітко відповідальних осіб за організацію обліку запасів та процедури контролю за дотриманням облікової політики;
	відсутня регламентація процедур передачі матеріальних цінностей між матеріально відповідальними особами.
Документального забезпечення системи контролю	відсутні затверджені спеціалізовані форми документів для специфічних операцій підприємства (прийом сировини від населення, документування природних втрат);
	не розроблений детальний регламент документування втрат та браку з чіткими критеріями визначення браку на кожному етапі переробки;
	відсутній затверджений графік документообігу виробничих запасів, який би чітко визначав відповідальних осіб, терміни складання та обробки кожного документа.
	інвентаризації проводяться тільки річні та раптові, відсутні квартальні вибіркові інвентаризації найбільш ліквідних запасів;
	не встановлено процедури щомісячної звірки даних складського та бухгалтерського обліку;
	відсутній контроль за дотриманням лімітів відпуску матеріалів у виробництво;
	не здійснюється систематичний моніторинг ключових показників ефективності використання запасів (оборотність, тривалість обороту, частка неліквідів);

Продовження таблиці 2.10

1	2
	не впроваджено принцип подвійного контролю для критичних операцій.
Автоматизації	не використовується система штрихкодування для автоматизації обліку руху запасів;
	відсутні налаштовані автоматичні попередження при виникненні критичних ситуацій (перевищення лімітів, від'ємні залишки, відхилення від середніх цін);
	недостатньо розвинена аналітика в системі Bas corp за якістю сировини, термінами зберігання та оборотністю різних видів запасів.

Проведений аналіз системи обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» виявив суттєві недоліки в обліковій політиці, документальному забезпеченні, системі контролю та автоматизації.

Основними проблемами є:

– недостатня регламентація специфічних операцій підприємства;

– відсутність чітких процедур контролю за рухом запасів;

– неповне використання можливостей програми Bas corp.

Зазначені недоліки знижують ефективність управління виробничими запасами та створюють ризики виникнення облікових помилок, що обумовлює необхідність розробки заходів щодо вдосконалення системи обліку.

На підставі виявлених недоліків діючої системи обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» пропонується комплекс заходів щодо удосконалення облікової політики підприємства. Насамперед необхідно чітко визначити організаційні аспекти обліку запасів:

– головний бухгалтер – організовує та координує облік запасів, контролює правильність відображення операцій та забезпечує відповідність обліку законодавчим вимогам;

– помічник бухгалтера – веде оперативний облік руху запасів, обробляє первинні документи та формує облікові регістри;

– матеріально відповідальні особи – забезпечують збереження цінностей, ведуть складський облік та несуть матеріальну відповідальність згідно з укладеними договорами.

Важливим є встановлення структури аналітичного обліку запасів за місцями зберігання, матеріально відповідальними особами та номенклатурою запасів. Номенклатуру-цінник слід затверджувати наказом директора та переглядати не рідше одного разу на рік. Необхідно регламентувати процедури передачі матеріальних цінностей між матеріально відповідальними особами з обов'язковою звіркою фактичної наявності з даними обліку.

Щодо методичних аспектів, пропонуємо встановити детальний порядок формування первісної вартості запасів:

– до первісної вартості – включати ціну придбання без відшкодованих податків, транспортно-заготівельні витрати та витрати на приведення запасів у придатний стан;

– розподіл транспортно-заготівельних витрат – здійснюється за вагою для різних видів вторинної сировини та за вартістю для однорідної сировини.

Особливу увагу слід приділити методиці встановлення норм природних втрат для кожного виду вторинної сировини з урахуванням фізико-хімічних властивостей, умов та термінів зберігання. Норми затверджуються наказом директора з обов'язковим переглядом не рідше разу на рік. Втрати в межах норм відносяться на собівартість виробництва, понаднормові – на винуватців або фінансові результати.

Пропонується встановити детальну класифікацію браку з визначенням джерел покриття втрат. Виправний брак відноситься на собівартість продукції, невиправний брак з вини працівників – на винних осіб, брак з вини постачальників – на рахунки розрахунків з постачальниками.

Щодо документального забезпечення, необхідно встановити перелік первинних документів для кожного виду операцій. При надходженні використовуються прибуткові ордери та накладні постачальників, при відпуску у виробництво – вимоги та лімітно-забірні карти, при вибутті – видаткові накладні та акти списання.

Важливо визначити вимоги до заповнення спеціалізованих форм для

специфічних операцій: приймальних квитанцій при прийомі сировини від населення, актів при списанні браку та документування природних втрат. Необхідно встановити чіткий порядок виправлення помилок коректурним способом без підчисток та корегуючих засобів.

Щодо контрольних процедур, пропонується встановити періодичність проведення інвентаризацій. Обов'язкова річна інвентаризація всіх запасів має проводиться перед складанням річної звітності, квартальні вибіркові – для окремих груп запасів, раптові – при зміні матеріально відповідальних осіб.

Необхідно запровадити щомісячну звірку даних складського та бухгалтерського обліку, встановити контроль за дотриманням лімітів відпуску матеріалів та здійснювати моніторинг ключових показників ефективності використання запасів. Оборотність, тривалість обороту та частку неліквідів необхідно аналізувати щомісячно для виявлення негативних тенденцій та розробки заходів покращення.

Враховуючи специфіку роботи з вторинною сировиною, яка надходить від різноманітних джерел і характеризується неоднорідністю якості та складу, підприємству необхідно розробити та затвердити власні спеціалізовані форми документів.

Уніфікована форма приймального акту для прийому сировини від населення має містити обов'язкові реквізити:

– дату та час прийому сировини;

– найменування та детальний вид сировини з характеристикою її стану;

– вагу до очищення від сторонніх домішок та після очищення;

– детальні якісні характеристики (ступінь забрудненості, вологість, наявність сторонніх включень);

– ціну за одиницю ваги з обґрунтуванням;

– загальну суму виплати;

– повні дані особи, що здала сировину;

– підписи всіх відповідальних осіб.

Детальний регламент документування втрат та браку має включати:

– чіткі критерії визначення браку на кожному етапі переробки (при прийомі, сортуванні, подрібненні, гранулюванні);

– процедуру встановлення норм природних втрат на основі практичних спостережень з обов’язковим переглядом не рідше одного разу на рік;

– обов’язкову участь комісії у складанні актів про брак з залученням технолога або заступника директора з виробництва.

Для підвищення ефективності документообігу пропонуємо розробити та затвердити графік документообігу виробничих запасів (табл. 2.11), який чітко визначить відповідальних осіб, терміни складання та обробки кожного документа.

Таблиця 2.11 – Графік документообігу виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» (пропозиція)

Документ	Хто складає	Термін складання	Кількість примірників	Куди передається	Термін передачі
1	2	3	4	5	6
Надходження запасів					
Накладна постачальника	Постачальник	День відвантаження	2	Комірник, Бухгалтерія	День отримання
ТТН	Водій-експедитор	День перевезення	3	Комірник, Бухгалтерія, Відділ МТЗ	День доставки
Приймальний акт (від фізичних осіб)	Приймальник сировини	День прийому	2	Бухгалтерія	Наступ-ний робочий день
Внутрішнє переміщення					
Лімітно-забірна картка	Помічник бухгалтера	На початок місяця	2	Комірник, Бухгалтерія	До 25 числа попере-днього місяця
Вимога на відпуск матеріалів	Начальник дільниці	День відпуску	2	Комірник, Бухгалтерія	День відпуску
Списання запасів					

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6
Акт про брак	Комісія	День виявлення	3	Зам. директора з виробництв, Бухгалтерія, Технолог	Протягом 3 днів
Акт списання МШП	Комісія	День списання	2	Бухгалтерія, МВО	Протягом 3 днів
Акт інвентаризації	Інвентаризаційна комісія	Останній день інвентаризації	2	Бухгалтерія, Директор	Протягом 5 днів
Звітні документи					
Звіт МВО	Комірник	Останній день місяця	2	Бухгалтерія	До 3 числа наступ-ного місяця
Звіряльна відомість	Помічник бухгалтера	До 5 числа місяця	2	Головний бухгалтер, МВО	До 5 числа місяця

Запропонований графік документообігу забезпечить чітку регламентацію руху документів, встановить відповідальність за своєчасність складання та передачі документів, мінімізує затримки в обробці облікової інформації та створить передумови для ефективного контролю за рухом виробничих запасів.

Важливим напрямом удосконалення облікової системи щодо виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» є посилення контрольних процедур, що дозволить забезпечити достовірність облікової інформації та збереження матеріальних цінностей підприємства. Поряд з обов’язковими річними інвентаризаціями доцільно проводити щоквартальну вибіркову інвентаризацію найбільш ліквідних та дорогих видів сировини на основі АВС-аналізу запасів, де до категорії А відносяться запаси, що складають основну частину вартості. Це дозволить своєчасно виявляти відхилення та підвищити контроль за збереженням цінних матеріалів.

Для критичних операцій пропонується впровадити принцип подвійного контролю:

– видачу ключів від складських приміщень та опломбування здійснювати за участю двох осіб (начальник дільниці та представник

адміністрації);

– приймання великих партій вторинної сировини проводити за участю не менше двох представників підприємства (один відповідає за кількість, другий за якість);

– щомісячну звірку даних складського та бухгалтерського обліку проводити особою, не пов'язаною з веденням обліку запасів.

Для забезпечення достовірності облікової інформації та збереження активів пропонуємо ввести Положення про систему внутрішнього контролю виробничих запасів, яке визначатиме всі аспекти організації контрольної діяльності. Положення має встановлювати періодичність проведення контрольних процедур на різних рівнях (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Періодичність контрольних процедур обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Контрольні процедури	Зміст
1	2
Щоденні	Звірка фактичних залишків на особливо цінних складах з обліковими даними, перевірка правильності оформлення документів дня, контроль за збереженням пломб та замків
Щотижневі	Аналіз звітів про рух запасів, перевірка дотримання лімітів відпуску матеріалів, звірка даних складського обліку з бухгалтерським
Щомісячні	Комплексна звірка всіх залишків, аналіз показників оборотності та ефективності використання, перевірка повноти оприбуткування та обґрунтованості списання запасів
Квартальні	Проведення вибіркових інвентаризацій, комплексний аналіз системи обліку та контролю, оцінка ефективності роботи матеріально відповідальних осіб

Для підвищення ефективності обліку та контролю виробничих запасів пропонується впровадження системи штрихкодування, що передбачає:

– маркування всіх партій вторинної сировини унікальними штрих-кодами, які генеруються автоматично при оприбуткуванні партії в системі Bas corp;

– використання етикеток зі штрих-кодами, стійких до забруднення та вологи, які прикріплюються до кожної партії сировини у момент її розміщення на складі;

При відпуску сировини у виробництво працівник складу просто сканує код партії і вводить кількість, система автоматично формує документ на відпуск з усіма необхідними реквізитами. Впровадження системи штрихкодування виробничих запасів на підприємстві забезпечує низку суттєвих переваг (рис. 2.3).

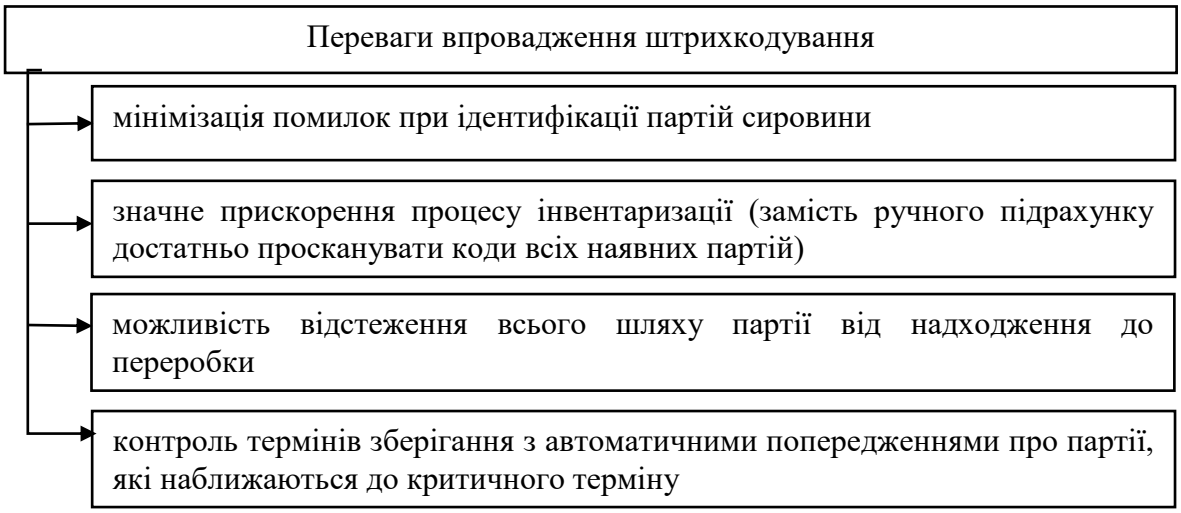

Рисунок 2.3 – Переваги впровадження штрихкодування на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Таким чином, впровадження технології штрихкодування на ТОВ «Запоріжжявторресурси» суттєво підвищує ефективність обліку виробничих запасів, забезпечуючи точність ідентифікації партій сировини, оперативність проведення інвентаризацій та можливість повного контролю за рухом матеріальних цінностей на всіх етапах їх використання.

Важливим напрямом удосконалення системи обліку виробничих запасів є розширення функціональних можливостей програми Bas corp та підвищення кваліфікації персоналу підприємства.

Для посилення контролю в системі Bas corp пропонуємо налаштувати автоматичні попередження при виникненні критичних ситуацій. Система повинна блокувати операції, що перевищують встановлені ліміти без узгодження з керівництвом, а також унеможливлювати проведення

документів з від’ємними залишками на складах. Доцільно налаштувати попередження при значних відхиленнях від середніх цін закупівлі, що дозволить своєчасно виявляти потенційні помилки або шахрайські дії. Також необхідно впровадити попередження при оприбуткуванні від нового постачальника без попередньої верифікації його реквізитів та надійності.

Важливим є розширення аналітичних можливостей системи Bas corp. Пропонуємо:

– впровадити більш детальну класифікацію запасів за якістю сировини, включаючи сорти, ступінь забрудненості та відсоток придатності матеріалів.

– налаштувати аналітику за термінами надходження для ефективного моніторингу запасів, що довго не рухаються, та своєчасного виявлення потенційних неліквідів.

– налаштувати автоматичне формування контрольних звітів. Система має генерувати звіт про залишки запасів з терміном зберігання понад три місяці для виявлення неліквідних позицій, деталізований звіт про відхилення фактичного списання від нормативів витрат для контролю ефективності використання ресурсів, автоматичний звіт про наявність від’ємних залишків на складах для виявлення помилок в обліку.

– впровадити аналіз частоти виправлень введених даних, що допоможе виявити проблемні ділянки обліку та потребу у додатковому навчанні персоналу;

– проводити детальний аналіз оборотності різних видів сировини з порівнянням по періодах, що дозволить оцінити динаміку використання матеріальних ресурсів та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Ефективність системи обліку та контролю виробничих запасів безпосередньо залежить від кваліфікації персоналу підприємства. У зв’язку з цим необхідно забезпечити щорічне підвищення кваліфікації:

– головного бухгалтера та помічника бухгалтера – з питань обліку запасів, змін у законодавстві та функціоналу програмного забезпечення через участь у спеціалізованих семінарах або курсах, організованих професійними

асоціаціями бухгалтерів або навчальними центрами;

– матеріально-відповідальних осіб – проводити квартальні навчальні семінари силами підприємства. Такі семінари повинні охоплювати правила приймання різних видів вторинної сировини з урахуванням їх специфічних характеристик, процедури зберігання та забезпечення збереження матеріальних цінностей, порядок відпуску сировини у виробництво з дотриманням встановлених лімітів, а також правила оформлення первинних документів відповідно до вимог облікової політики підприємства. Організацію та проведення таких семінарів може здійснювати головний бухгалтер спільно із заступником директора з виробництва, що забезпечить комплексний підхід до навчання персоналу як з облікових, так і з виробничих аспектів роботи з виробничими запасами.

Комплексне впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» матиме комплексний позитивний вплив на всі аспекти управління виробничими запасами підприємства (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Організаційні заходів щодо удосконалення обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Сфера удосконалення	Очікуванний результат
1	2
Облікова політики	- забезпечити однозначне трактування облікових процедур всіма працівниками підприємства;
	- чітко розмежувати відповідальність за організацію та ведення обліку запасів;
	- встановити прозорі правила розподілу ТЗВ та обліку природних втрат.
	- скоротити терміни обробки первинних документів на 20-25%;
	- мінімізувати затримки в передачі облікової інформації;
	- підвищити юридичну обґрунтованість операцій з вторинною сировиною.
	- забезпечити повну достовірність облікової інформації про запаси;
	- мінімізувати втрати від нестач та нераціонального використання ресурсів на 15-20%;
	- своєчасно виявляти відхилення від встановлених нормативів.
Автоматизація	- скоротити трудомісткість облікових робіт на 30-35% завдяки впровадженню штрихкодування;
	- прискорити проведення інвентаризації в 2-3 рази;

Продовження таблиці 2.13

1	2
	- забезпечити повну прозорість руху кожної партії сировини;
Управління	- оптимізувати обсяги та структуру запасів;
	- підвищити оборотність запасів на 10-15%;
	- створити надійну інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Організація обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» характеризується використанням деталізованої системи субрахунків, що дозволяє вести облік кожного виду вторинної сировини окремо, застосуванням методу ФІФО для оцінки вибуття запасів та автоматизацією облікових процесів за допомогою програми Bas corp. Документальне забезпечення обліку включає комплекс первинних документів для оформлення надходження, внутрішнього переміщення та вибуття запасів, що відповідає вимогам чинного законодавства.

Проведений аналіз виявив низку аспектів, які потребують удосконалення: облікова політика потребує деталізації в частині розподілу ТЗВ та встановлення норм природних втрат, відсутні спеціалізовані форми документів для специфічних операцій підприємства, система контролю потребує посилення через впровадження додаткових інвентаризацій та принципу подвійного контролю, не використовується система штрихкодування для автоматизації обліку.

Запропоновані заходи щодо удосконалення включають доповнення облікової політики, розробку спеціалізованих форм документів та графіка документообігу, посилення контрольних процедур, впровадження системи штрихкодування та розширення функціоналу програми Bas corp. Комплексна реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність обліку виробничих запасів, забезпечити достовірність облікової інформації та створити надійну основу для прийняття управлінських рішень.

Для практичної реалізації організаційних та методичних аспектів обліку виробничих запасів необхідно розробити детальне методичне забезпечення, яке включатиме типову кореспонденцію рахунків для

основних господарських операцій, порядок формування первісної вартості запасів, алгоритми розрахунків при їх вибутті та конкретні приклади облікових записів для специфічних ситуацій діяльності підприємства.

2.3 Методика синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів на підприємстві

Ефективна система обліку виробничих запасів є ключовою передумовою формування достовірної фінансової звітності, раціональної організації виробничого процесу та забезпечення безперервності діяльності підприємства. Виробничі запаси становлять значну частку активів більшості суб’єктів господарювання, а тому їх належне методичне забезпечення безпосередньо впливає на собівартість продукції, фінансовий результат і якість управлінських рішень.

Сучасні умови господарювання, що характеризуються зростанням вартості ресурсів, необхідністю оптимізації витрат та посиленням внутрішнього контролю, вимагають від підприємств чітко регламентованих процедур документування, оцінки, аналітики та контролю операцій із запасами. Методичне забезпечення обліку охоплює комплекс положень облікової політики, внутрішніх інструкцій, алгоритмів руху документів, процедур інвентаризації, а також застосування відповідних методів оцінки вибуття, що забезпечують зіставність і об’єктивність даних.

Аналітичний облік виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» є невід`ємною частиною системи бухгалтерського обліку, що забезпечує детальну інформацію про кожен вид, сорт, розмір та місце зберігання запасів. Він організований таким чином, щоб надавати оперативні та достовірні дані для контролю за рухом матеріальних цінностей, їх збереженням та ефективним використанням у виробничому

процесі. Завдяки впровадженню програмного забезпечення Bas corp, більшість процесів ведення аналітичного обліку автоматизована, що значно підвищує його точність та оперативність.

Система аналітичного обліку виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси» базується на дотриманні фундаментальних принципів, що забезпечують повноту контролю за рухом матеріальних цінностей та чітке визначення відповідальності за їх збереження.

На ТОВ «Запоріжжявторресурси» організація аналітичного обліку здійснюється відповідно до основних принципів (табл. 2.14.).

Таблиця 2.14 – Основні принципи організації аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Принцип	Сутність
Деталізація за видами запасів	Облік ведеться за кожним найменуванням та номенклатурним номером вторинної сировини (макулатура, ПЕТ`–пляшки, полімерні відходи), пакувальних матеріалів, запасних частин для обладнання (ножі для дробарки), а також малоцінних та швидкозношуваних предметів. Це дозволяє відстежувати рух кожного конкретного виду матеріалу
Облік за місцями зберігання (складами)	Для забезпечення матеріальної відповідальності та контролю за фізичним розміщенням запасів, аналітичний облік ведеться в розрізі складів або виробничих ділянок, де зберігаються матеріали. На ТОВ «Запоріжжявторресурси» це, зокрема, власні складські приміщення. Кожне місце зберігання має свого матеріально відповідального особу (МВО)
Облік за матеріально відповідальними особами	За кожною матеріально відповідальною особою закріплюються певні запаси, за які вона несе відповідальність. Це дозволяє здійснювати контроль за збереженням цінностей та оперативно виявляти нестачі або надлишки

Ми пропонуємо доповнинити принципи організації аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» (табл. 2.15).

Представлені принципи організації аналітичного обліку створюють систему взаємопов’язаних контрольних механізмів, що дозволяє підприємству забезпечити повний контроль за рухом виробничих запасів на всіх етапах їх використання.

Таблиця 2.15 – Основні принципи організації аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Принцип	Сутність
1	2
Класифікація запасів за функціональним призначенням	Матеріали групуються відповідно до їх ролі у виробничому процесі: сировина для переробки (вторинні ресурси), допоміжні матеріали (мастила, пакувальні матеріали), технологічні витратні компоненти, запасні частини та МШП. Це дозволяє оптимізувати планування потреб у ресурсах та точніше розподіляти витрати.
Використання номенклатурних номерів та єдиної бази даних	Усі запаси мають унікальні коди, що використовуються в первинних документах та в обліковій системі. Це особливо важливо через велику кількість видів вторинної сировини та різну якість матеріалів (наприклад, ПЕТ-пляшка прозора/кольорова, поліетилен низького/високого тиску). Це підвищує точність обліку та швидкість ідентифікації.
Оцінка запасів за якісними характеристиками	Оскільки вторинна сировина має різні категорії якості, аналітичний облік передбачає її розподіл за класами (наприклад, макулатура марок МС-1А, МС-5Б), що впливає на ціну закупівлі, собівартість переробки та реалізації готової продукції.
Розмежування власних і давальницьких матеріалів	На підприємстві можливе приймання вторинної сировини як власної, так і переданої сторонніми організаціями для переробки. У такому разі аналітичний облік ведеться роздільно, щоб запобігти викривленню вартості запасів і результатів діяльності.
Оперативний контроль за рухом запасів	Ведення аналітики передбачає реєстрацію кожного руху матеріалів: надходження, сортування, внутрішнє переміщення, списання у виробництво, повернення залишків, реалізацію. Це дозволяє забезпечити точність складського обліку та контроль виробничих втрат (усушка, утруска, технологічні втрати).
Відображення натуральних і вартісних показників	Аналітичний облік на підприємстві ведеться одночасно в кількісному та вартісному виразі, що є важливим для переробної галузі, де ціни змінюються залежно від ринку вторсировини. Додатково фіксується маса, об’єм або інші фізичні характеристики матеріалів.
Регулярна інвентаризація з урахуванням специфіки сировини	Для матеріалів, які схильні до постійних змін маси або втрат (наприклад, полімери, макулатура), інвентаризація проводиться частіше. Фактичні дані звіряються з аналітичним обліком за кожним найменуванням і МВО.
Використання автоматизованих систем обліку	Застосування програмного забезпечення (1С / BAS) дозволяє вести складські карти, автоматично формувати звіти МВО, аналізувати рух матеріалів та контролювати залишки. Для підприємства, яке працює з великою номенклатурою вторсировини, це критично важливо для мінімізації помилок.
Принцип безперервності та своєчасності відображення операцій	Усі операції із запасами мають відображатися в обліку в момент їх здійснення. Це гарантує актуальні дані щодо залишків і знижує ризики необґрунтованих списань або нестач.
Відповідність даних бухгалтерського та складського обліку	На підприємстві забезпечується узгодженість кількісних залишків між бухгалтерською програмою та складськими картками МВО. Регулярне звіряння знижує ризики викривлень даних.

Така організація аналітичного обліку відповідає вимогам як бухгалтерського обліку, так і внутрішнього контролю підприємства, забезпечуючи достовірність облікової інформації та ефективне управління виробничими запасами.

Для практичної реалізації принципів аналітичного обліку на ТОВ «Запоріжжявторресурси» використовується комплекс взаємопов'язаних інструментів, що забезпечують деталізоване відображення руху кожного найменування виробничих запасів, автоматизацію облікових процесів та формування достовірної інформації для прийняття управлінських рішень (табл. 2.16.).

Таблиця 2.16 – Інструменти аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Інструмент обліку	Характеристика	Інформаційний зміст
Складські картки обліку матеріалів	Електронні записи в системі Bas corp з присвоєнням номенклатурного номера та порядкового номера за складською картотекою	Дата операції, номер документа, контрагент (від кого отримано/кому відпущено), кількість надходження, кількість вибуття, поточний залишок
Оборотно`–сальдові відомості за аналітичними рахунками	Автоматично генеровані звіти в програмі Bas corp	Залишки на початок та кінець періоду, обороти за дебетом та кредитом для кожного аналітичного рахунка, звірка з даними складського обліку
Матеріальні звіти	Періодичні звіти матеріально відповідальних осіб (декада, місяць)	Узагальнена інформація про надходження та відпуск матеріалів за звітний період

Представлені інструменти аналітичного обліку формують цілісну систему контролю за рухом виробничих запасів:

– складські картки обліку запасів – фіксують кожну операцію надходження та вибуття з деталізацією за контрагентами та документами`–підставами;

– автоматична генерація оборотно-сальдових відомостей у системі Bas corp – забезпечує оперативний контроль коректності обліку через звірку даних складського та бухгалтерського обліку, що мінімізує ризики

розбіжностей;

– матеріальні звіти – є інструментом періодичного підтвердження залишків та персоналізації відповідальності за збереження запасів.

Інтеграція всіх інструментів у єдину автоматизовану систему Bas corp забезпечує достовірність облікової інформації, оперативність її отримання та ефективне управління виробничими запасами.

Аналітичний облік на ТОВ «Запоріжжявторресурси» тісно пов`язаний із синтетичним обліком. Сумарні показники за всіма аналітичними рахунками певного синтетичного рахунка (наприклад, усіх субрахунків рахунка 20 «Виробничі запаси») повинні відповідати оборотам та залишкам цього синтетичного рахунка в Головній книзі. Ця відповідність є важливим принципом контролю за достовірністю облікових даних.

Використання програми Bas corp є ключовим для ефективної організації аналітичного обліку на підприємстві, адже вона дає автоматизацію введення даних, швидкий доступ до інформації, звірку даних та аналітичні звіти. Таким чином, організація аналітичного обліку на ТОВ «Запоріжжявторресурси» через систему Bas corp дозволяє забезпечити точний контроль за запасами, мінімізувати втрати та оптимізувати їх використання у виробничому циклі переробки вторинної сировини.

Аналітичний облік сам по собі не передбачає складних розрахунків. Його основна функція – накопичення та групування детальної інформації. Однак, документи, що формують аналітичний облік, є базою для точного розрахунку вартості списаних запасів (за методом ФІФО), визначення залишків та контролю за збереженням матеріальних цінностей.

На ТОВ «Запоріжжявторресурси» синтетичний облік виробничих запасів ведеться в грошовому вимірі, узагальнюючи інформацію про наявність та рух матеріальних цінностей. Цей облік здійснюється на рахунках класу 2 «Запаси» Плану рахунків бухгалтерського обліку [51]. Завдяки системі Bas corp, більшість операцій синтетичного обліку автоматизовано, що забезпечує оперативність даних та їх відповідність

вимогам НП(С)БО 9 [7] та ПКУ [83]. Усі господарські операції з виробничими запасами відображаються за методом подвійного запису на відповідних рахунках бухгалтерського обліку.

Одним з основних способів поповнення виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» є їх придбання за грошові кошти, що передбачає безпосередню оплату постачальникам за отримані матеріали та сировину. Облік таких операцій є фундаментальним для формування первісної вартості запасів та своєчасного відображення руху грошових коштів.

20.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» придбало картон, що використовуються для виробництва продукції, на суму 15000,00 грн. (у т. ч. ПДВ – 2500,00 грн.). Вартість витрат з доставки становить 1200,00 грн. (у т. ч. ПДВ – 200,00 грн.).

Наведемо варіанти обліку за різними першими подіями –отримання картону та передоплата (табл. 2.17).

Таблиця 2.17 – Відображення в обліковому процесі операцій з надходженням виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Перша подія – отримання запасів				
1	Отримано картону від постачальника	201	6311	12500,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ, сплаченого у складі вартості оприбуткованих запасів	641	6311	2500,00
3	Відображено витрати на транспортування	201	6312	1000,00
4	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ, сплаченого у складі вартості транспортних послуг	641	6312	200,00
5	Оплачено придбаний картон	6311	311	15000,00
6	Оплачено транспортні послуги	6312	311	1200,00
Перша подія – перерахування передоплати				
1	Перераховано постачальнику передоплату	3711	311	15000,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	644	2500,00
3	Перераховано передоплату за транспортні послуги	3712	311	1200,00
4	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ від вартості транспортних послуг	641	644	200,00

Продовження таблиці 2.17

1	2	3	4	5
5	Оприбутковано придбаний картон	201	6311	12500,00
6	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	6311	2500,00
7	Відображено витрати на транспортування	201	6312	1000,00
8	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ від вартості транспортних послуг	644	6312	200,00
9	Здійснено залік заборгованостей у частині придбаних запасів	6311	3711	15000,00
10	Здійснено залік заборгованостей у частині отриманих транспортних послуг	6312	3712	1200,00

Методика формування первісної ціни виробничих запасів є фундаментальною основою методики обліку виробничих запасів. Отже, на ТОВ «Запоріжжявторресурси» на підставі договору постачання реалізує іншому суб`єкту господарювання:

– Гранулу на суму 15000,00 грн. (у т. ч. ПДВ 2500,00 грн.).
– ПЕТ`–пляшку на суму 14000,00 грн. (у т. ч. ПДВ 2333,30 грн.).
– Картон на суму 4500,00 грн. (у т. ч. ПДВ 750,00 грн.).
– Захисні рукавиці на суму 1200,00 грн. (у т. ч. ПДВ 200,00 грн.).
– Собівартість реалізованих запасів становить:
– Гранули 10000,00 грн.
– ПЕТ`–пляшки 12000,00 грн.
– Картону 2500,00 грн.
– Захисних рукавиць 1000,00 грн.

Реалізацію здійснено на умовах подальшої оплати (табл. 2.18).

На додаток до операцій з надходження виробничих запасів, відображених у національній валюті, ТОВ «Запоріжжявторресурси» також здійснює імпорт виробничих запасів з відновлення відсортованих відходів. Це передбачає формування первісної вартості виробничих запасів з урахуванням митної вартості, мита, транспортно-заготівельних витрат та курсових різниць.

Таблиця 2.18 – Відображення в обліковому процесі операцій з придбанням виробничих запасів за грошові кошти на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено дохід від реалізації			
	гранули	361	701	15000,00
	пет`–пляшки		702	14000,00
	картону		712	4500,00
	захисних рукавиць		712	1200,00
2	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ у складі вартост			
	гранули	701	641	2500,00
	пет`–пляшки	702		2333,30
	картону та захисних рукавиць	712		950,00
3	Списано собівартість реалізованих			
	гранули	901	26	10000,00
	пет`–пляшки	902	281	12000,00
	картону	943	20	2500,00
	захисних рукавиць	943	22	1000,00
4	Отримано грошові кошти на оплату відвантажених запасів	311	361	34700,00
5	Віднесено на фінансовий результат:			
	дохід від реалізації гранули	701	791	12500,00
	дохід від реалізації пет`–пляшки	702		11666,70
	дохід від реалізації картону і захисних рукавиць	712		4750,00
	собівартість реалізованої гранули	791	901	10000,00
	собівартість пет`–пляшки		902	12000,00
	собівартість картону і захисних рукавиць		903	3500,00

Відображення імпортних операцій забезпечує достовірність даних про собівартість, впливає на фінансовий результат та підвищує прозорість системи управління запасами (табл. 2.19).

Розглянувши основні операції з надходження та вибуття виробничих запасів за національну валюту, перейдемо до детального аналізу всіх інших видів операцій, які здійснює підприємство в процесі управління запасами.

На практиці ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснює різноманітні операції з надходження виробничих запасів (табл. 2.20).

Таблиця 2.19 – Відображення в обліковому процесі операцій імпорту виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	Відображено митну вартість стабілізатора: (Контрактна вартість 5 000 EUR Курс НБУ на дату МД 42,00 грн/EUR Митна вартість = 210 000 грн.)	20	632	210 000
2	Нараховано мито (210 000 х 5 % = 10 500 грн.)	20	641/М	10 500
3	Витрати на доставку по Україні	20	685	6 000
4	Нараховано «імпортний» ПДВ (210 000 + 10 500) × 20 % = 44 100 грн.	641/ПДВ	311	44 100
5	Формування повної первісної вартості запасів (210 000 + 10 500 + 6 000) = 226 500 грн.			226 500
6	Оплата постачальнику-нерезиденту Курс на дату оплати 42,40 грн./EUR Сума оплати 5 000 × 42,40 = 212 000 грн.	632	312	212 000
7	Негативна курсова різниця при оплаті	945	632	2 000

Додаткові операції можуть включати отримання запасів як внесок до статутного капіталу, безоплатне отримання, або ж оприбуткування надлишків, виявлених під час інвентаризації.

Таблиця 2.20 – Види операцій, які здійснює ТОВ «Запоріжжявторресурси» при надходження виробничих запасів

Тип операцій	Пояснення
1	2
Придбання за іноземну валюту	Такі операції є невід'ємною частиною зовнішньоекономічної діяльності та потребують особливого підходу до обліку, що враховує курсові різниці та особливості валютного законодавства (Додаток Е)
Придбання підзвітними особами	У поточній діяльності нерідко виникає потреба в оперативному придбанні невеликих партій запасів через підзвітних осіб, що вимагає чіткого документування та своєчасного відображення в бухгалтерському обліку (Додаток Ж)
Обмін на подібні та неподібні активи	Кожен з цих типів обміну має свої особливості в обліку, оскільки передбачає різні підходи до визначення первісної вартості отриманих запасів (Додаток И)
Безоплатне отримання запасів	Підприємство може отримувати запаси у вигляді гуманітарної допомоги або дарування, що потребує правильної оцінки справедливої вартості та відображення згідно з чинними стандартами (Додаток К)
Облік МШП	Особливе місце в обліковій політиці займає облік МШП, що використовуються протягом короткого періоду або мають незначну вартість (Додаток Л)

Продовження таблиці 2.20

1	2
ТЗВ	На підприємстві застосовується прямий метод обліку ТЗВ, що передбачає їх безпосереднє включення до первісної вартості конкретної партії придбаних запасів (Додаток М)
Облік втрат ТМЦ за результатами інвентаризації	У процесі господарської діяльності можуть виникати нестачі, надлишки або псування ТМЦ, що виявляються під час регулярних інвентаризацій (Додаток Н)
Повернення запасів постачальнику	При невідповідності придбаних запасів встановленим вимогам здійснюються операції з повернення (Додаток П)
Нестачі при прийманні запасів	Під час приймання можуть бути виявлені розбіжності між фактично отриманою кількістю та даними документів постачальника (Додаток Р)

Як видно з таблиці 2.20, підприємство використовує різноманітні канали надходження виробничих запасів, що дозволяє забезпечити безперебійність виробничого процесу та оптимізувати витрати на придбання матеріалів. Кожен тип операції потребує специфічного підходу до обліку та вимагає ретельного документування для забезпечення достовірності облікової інформації.

Окрім надходження, важливою складовою обліку виробничих запасів є операції з їх вибуття. Реалізація запасів є ключовим етапом операційної діяльності підприємства, що забезпечує отримання доходу та відшкодування понесених витрат.

Підприємство здійснює різні види операцій з вибуття виробничих запасів (табл. 2.21).

Таблиця 2.21 – Види операцій, які здійснює ТОВ «Запоріжжявторресурси» при вибутті виробничих запасів

Тип операцій	Пояснення
Реалізація за національну валюту	Основним видом реалізації є продаж товарно-матеріальних цінностей за грошові кошти (Додаток С)
Реалізація за іноземну валюту	Підприємство активно здійснює операції з реалізації запасів на зовнішніх ринках, що вимагає особливої уваги до конвертації валют та відображення курсових різниць (Додаток Т)
Безоплатна передача запасів	У певних випадках підприємство може здійснювати безоплатну передачу запасів у вигляді благодійної допомоги (Додаток У)

Результати інвентаризації виробничих запасів є ключовим елементом внутрішнього контролю ТОВ «Запоріжжявторресурси» та забезпечення достовірності фінансової звітності, сам е тому, що безпосередньо впливають на оцінку активів, формування витрат, визначення собівартості продукції та фінансового результату підприємства.

За підсумками інвентаризації виявляють надлишки, нестачі, пересортицю, непридатні або знецінені запаси, що потребують відповідного бухгалтерського відображення.

Надлишки виникають у випадку, коли фактична кількість запасів перевищує облікові дані. В обліку вони визнаються іншим операційним доходом, оскільки свідчать про заниження активів у бухгалтерському обліку. Надлишки збільшують прибуток підприємства через визнання додаткового операційного доходу. Це позитивно відображається на чистому фінансовому результаті, однак може свідчити про недоліки складського або бухгалтерського обліку.

Нестачі в межах норм природного убутку визнаються витратами підприємства, оскільки є невідворотними та економічно обґрунтованими. Вони зменшуть прибуток та збільшують операційні витрати. Нестачі понад норми, якщо винні особи встановлені, компенсуються за рахунок винної особи в межах затвердженої суми відшкодування.

Пересортиця виникає при взаємозаліку лишків одних запасів та нестач інших у однієї матеріально відповідальної особи. Рівноцінна пересортиця бухгалтерських проводок не потребує, а оформлюється актом. Нерівноцінна пересортиця відображається як надлишок або нестача: якщо різниця є надлишком – на збільшення доходу; якщо різниця є нестачею – на збільшення витрат. Якщо запаси втратили свою первісну якість або не можуть бути використані – вони списуються на витрати або переводяться у вторинну сировину / відходи. Методика облікового процесу результатів інвентаризації виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» (табл. 2.22).

Таблиця 2.22 – Відображення в обліковому процесі результатів інвентаризації виробничих запасів та їх вплив та фінансовий результат ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Результат інвентаризації	Ситуація	Бухгалтерська проводка	Вплив на фінансовий результат
1. Надлишки запасів	На складі виявлено надлишок матеріалу «ПЕТ-пляшка» на суму 8 400 грн.	Дт 20 – Кт 719 8 400 грн.	Прибуток збільшився на 8 400 грн.
2. Нестачі в межах норм природного убутку	Природний убуток макулатури – 1 200 грн.	Дт 947 – Кт 201 200 грн.	Прибуток зменшився на 1 200 грн.
3. Нестачі понад норму, винні особи не встановлені	Нестача полімерної кришки на суму 3 600 грн.	Дт 946 – Кт 203 600 грн.	Прибуток зменшився на 3 600 грн.
4. Нестача понад норму, винна особа встановлена – списання	Нестача запасних частин до дробарки на суму 5 000 грн.	Дт 947 – Кт 205 000 грн.	Прибуток зменшився на 5 000 грн.
4.1. Відшкодування винною особою	Працівник компенсував 5 000 грн.	Дт 375 – Кт 716 (5 000 грн)	Прибуток збільшився на 5 000 грн.
5. Пересортиця рівноцінна	Лишки ПЕТ-пляшки на 2 000 грн компенсують нестачу макулатури на 2 000 грн.	Проводки не здійснюються	Без змін
6. Пересортиця нерівноцінна (надлишок)	Лишки сировини — 4 500 грн., нестача іншої сировини — 3 700 грн. Різниця 800 грн. (надлишок)	Дт 20 – Кт 719 800 грн.	Прибуток збільшився на 800 грн.
6.1. Пересортиця нерівноцінна (нестача)	Лишки — 2 000 грн., нестача — 2 900 грн. Різниця 900 грн. (нестача)	Дт 947 – Кт 20 900 грн.	Прибуток зменшився на 900 грн
7. Списання зіпсованих / непридатних запасів	Зіпсовані пакувальні матеріали на 1 800 грн.	Дт 947 – Кт 201 800 грн.	Прибуток зменшився на 1800 грн.
8. Оприбуткування відходів після списання	Відходи після переробки оприбутковано на 600 грн.	Дт 209 – Кт 746 600 грн.	Прибуток збільшився на 600 грн.
9. Створення резерву під знецінення запасів	Партія макулатури: балансова вартість 10 000 грн., чиста вартість реалізації 7 500 грн. Знецінення 2 500 грн.	Дт 946 – Кт 20 2 500 грн.	Прибуток зменшився на 2500 грн.
10. Відновлення вартості запасів (ЧВР зросла)	Нова ЧВР – 9 500 грн., резерв зменшується на 2 000 грн.	Дт 20 – Кт 719 2 000 грн.	Прибуток збільшився на 2000 грн.

Відповідно до НП(С)БО 9 та облікової політики ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснює оцінку запасів за найменшою із двох

величин: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації (ЧВР).Необхідність оцінки ЧВР особливо актуальна для підприємств, що здійснюють діяльність за КВЕД 38.32 «Відновлення відсортованих відходів», оскільки ринкова вартість вторинної полімерної гранули та флейку має високу волатильність і залежить від попиту, якості та рівня домішок.

При цьому підприємство в обліковій політиці не висвітлює питання документообігу формування резерву. З урахуванням того, що налагоджений документообіг та методично правильне формування резерву забезпечують прозорість, обґрунтованість і своєчасність рішень щодо оцінки запасів, ми розробили документообігу формування резерву під знецінення виробничих запасів (табл. 2.23).

Таблиця 2.23 – Документообігу формування резерву під знецінення виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Етап	Документ	Хто складає	Мета документа	Куди передається / Хто розглядає
1	2	3	4	5
Ініціювання процесу оцінки запасів	Службова записка про наявність запасів із ознаками знецінення	Начальник складу / керівник виробництва / менеджер зі збуту	Повідомити бухгалтерію про залежалі, некондиційні або нереалізовувані запаси; ініціювати оцінку ЧВР	Головному бухгалтеру, фінансовому директору
Аналіз ринкових умов	Звіт про поточні ринкові ціни	Відділ збуту / маркетингу	Надати інформацію про ринкову ціну аналогічних запасів, тенденції та можливу ціну реалізації	Бухгалтерія, комісія з оцінки
Технологічна оцінка стану запасів	Технологічна довідка (оцінка якості та витрат на доведення)	Головний технолог / служба якості	Визначити придатність запасів для використання, необхідні витрати на доведення, причини деградації	Бухгалтерія, комісія
Розрахунок ЧВР та резерву	Аналітична довідка «Оцінка ЧВР і розмір резерву»	Бухгалтер-аналітик / економіст	Визначити ЧВР, порівняти її з балансовою вартістю; розрахувати суму резерву під знецінення	Інвентаризаційній або постійно діючій комісії

Продовження таблиці 2.23

1	2	3	4	5
Прийняття рішення	Протокол засідання інвентаризаційної/ постійно діючої комісії	Голова комісії	Підтвердити факт знецінення, обґрунтувати формування резерву та рекомендувати суму	Керівнику підприємства
Затвердження рішення	Наказ керівника підприємства про формування резерву	Директор	Офіційне затвердження суми резерву; встановлення дати відображення; визначення відповідальних осіб	Бухгалтерія
Бухгалтерське оформлення	Бухгалтерська довідка-розрахунок	Бухгалтер	Формування підстави для проводок: відображення резерву або його зміни; посилання на наказ і довідку	До облікових регістрів (рах. 20, 946, 719)
Відображення в облікових регістрах	Відомість руху резерву під знецінення запасів	Бухгалтер	Ведення аналітики резервів по видах запасів, сумах та датах формування/ зменшення	Головному бухгалтеру
Розкриття у фінансовій звітності	Примітки до річної фінансової звітності	Головний бухгалтер	Розкрити інформацію про політику оцінки ЧВР, суми резервів, зміни протягом періоду	Керівництву, аудиторам, користувачам звітності

Методичне забезпечення обліку виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» характеризується комплексним підходом до організації як аналітичного, так і синтетичного обліку з використанням автоматизованої системи Bas corp. Аналітичний облік виробничих запасів побудований на принципах деталізації за видами запасів, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами, що забезпечує повний контроль за рухом матеріальних цінностей. Використання складських карток обліку матеріалів, автоматично генерованих оборотно`–сальдових відомостей та матеріаьних звітів створює цілісну систему інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень.

Синтетичний облік виробничих запасів здійснюється на рахунках класу 2 «Запаси» з використанням методу подвійного запису та автоматизованих

регістрів бухгалтерського обліку. Підприємство здійснює різноманітні операції з надходження виробничих запасів, включаючи придбання за національну та іноземну валюту, отримання через підзвітних осіб, обмін на подібні та неподібні активи, безоплатне отримання, облік МШП і ТЗВ, а також облік втрат ТМЦ за результатами інвентаризації. Операції з вибуття охоплюють реалізацію за національну та іноземну валюту і безоплатну передачу запасів. Автоматизація облікових процесів через програму Bas corp забезпечує точність, оперативність та достовірність облікової інформації, що є критично важливим для формування фінансової звітності та аналізу фінансового стану підприємства.

Проте, незважаючи на впровадження сучасних методів обліку та автоматизації, актуальним залишається питання контролю за достовірністю облікової інформації, дотриманням встановлених процедур та виявленням можливих відхилень і порушень у процесі обліку виробничих запасів, що обумовлює необхідність організації та проведення систематичного внутрішнього аудиту облікових процесів на підприємстві.

РОЗДІЛ 3
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»

3.1 Організація та методика здійснення внутрішніх перевірок у системі внутрішнього контролю підприємства

Постійне вдосконалення системи внутрішнього контролю та періодичних внутрішніх перевірок виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» є запорукою підвищення ефективності управління, мінімізації ризиків та забезпечення достовірності облікової інформації. Враховуючи специфіку підприємства, що працює з вторинною сировиною, існують конкретні напрями для оптимізації цього процесу.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств, які займаються переробкою вторинної сировини, особливої уваги до організації системи внутрішнього контролю. Це пов’язано з низкою специфічних факторів:

– вторинна сировина має неоднорідну якість та властивості, що ускладнює процес її обліку та оцінки;

– значні обсяги надходження та переробки матеріалів потребують чіткої організації документообігу та контролю за кожним етапом руху запасів;

– втрати при зберіганні та переробці вторинної сировини можуть бути досить значними, що вимагає постійного моніторингу.

Особливого значення набуває розбудова ефективної системи внутрішнього контролю. Така система має забезпечувати не лише виявлення та попередження помилок і зловживань, але й сприяти оптимізації бізнес-процесів, підвищенню ефективності використання ресурсів та прийняттю

обґрунтованих управлінських рішень. При цьому важливо враховувати обмеженість людських ресурсів, що притаманна ТОВ «Запоріжжявторресурси» та можливість максимально використовувати автоматизовані системи обліку.

Ефективний розподіл обов'язків є одним із ключових принципів побудови системи внутрішнього контролю. Він передбачає, що різні етапи однієї операції (ініціювання, виконання, облік, контроль) мають виконуватися різними особами. Це знижує ризик помилок та зловживань. На підприємстві ТОВ «Запоріжжявторресурси», враховуючи обмежену кількість персоналу, необхідно досягти оптимального балансу між принципом розподілу обов'язків та практичною можливістю його реалізації.

МВО відіграють критично важливу роль у системі обліку та контролю виробничих запасів. Вони безпосередньо відповідають за збереження довірених їм цінностей, коректне оформлення первинних документів та своєчасне інформування бухгалтерії про рух запасів. На підприємстві чітко визначено коло таких осіб та встановлено їх конкретні обов'язки відповідно до посадових інструкцій (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Розподіл матеріально відповідальних осіб за штатним розписом ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Посада	Обов`язки та відповідальність
1	2
Начальник дільниці	Ключова МВО, яка відповідає за зберігання запасів на дільниці (складі), організацію приймання, внутрішнього переміщення та відпуску сировини у виробництво. Він також відповідає за коректне ведення складського обліку (можливо, веде «первинні» записи для Bas corp)
Водій автонавантажувача	Може бути залучений до процесів приймання та відпуску, фізичного переміщення запасів, підтверджуючи кількість та якість підписом у первинних документах
Грануляторник, Дробильник, Пресувальник	Відповідають за використання сировини у виробничому процесі, дотримання норм витрат та належне оформлення документів на відпуск сировини у переробку (наприклад, лімітно–забірних карток, актів на списання)

Начальник дільниці виступає головною ланкою у ланцюгу зберігання

та переміщення запасів, координуючи роботу всіх інших МВО. Водій автонавантажувача є важливою контрольною ланкою при приймальному контролі та внутрішньому переміщенні матеріалів. Виробничий персонал несе відповідальність за дотримання технологічних норм витрат, що безпосередньо впливає на економічну ефективність виробництва.

Окрім матеріально відповідальних осіб, важливу роль у системі контролю виконують працівники, що відповідають за документообіг, методологію обліку та загальне управління підприємством (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Розподіл відповідальності за документообіг та контроль запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Посада	Відповідальність
Головний бухгалтер	Несе відповідальність за загальну організацію обліку запасів, методологічну правильність відображення операцій у Bas corp, затвердження первинних документів (наприклад, актів інвентаризації, актів про брак), контроль за їх коректністю та своєчасністю.
Директор	Несе відповідальність за загальне керівництво підприємством, затвердження облікової політики, кінцеве затвердження ключових документів (наприклад, актів інвентаризації) та стратегічний контроль.
Помічник бухгалтера	Може виконувати частину рутинних операцій з введення первинних документів до Bas corp та формування попередніх звітів, які потім перевіряються головним бухгалтером. Це розвантажить головного бухгалтера і додасть ще один рівень контролю.
Економіст з матеріально–технічного забезпечення	Відповідає за планування потреб у сировині, пошук постачальників, контроль за умовами договорів постачання, що безпосередньо впливає на надходження запасів.
Менеджер із збуту та постачання вторинної сировини	Відповідає за процес закупівлі вторинної сировини та її якість, що є критично важливим для подальшої переробки та мінімізації браку, відповідає за збут готової продукції (гранул).

Представлений розподіл відповідальності створює багаторівневу систему контролю, де кожен працівник виконує свої специфічні функції, а їх взаємодія забезпечує повноту та достовірність обліку.

Інвентаризація є одним із найважливіших інструментів внутрішнього контролю за збереженням та рухом виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси». Вона дозволяє виявити фактичну наявність

матеріальних цінностей, порівняти її з даними бухгалтерського обліку, виявити невідповідності та встановити їх причини. На підприємстві інвентаризації проводяться як у обов'язковому порядку (перед складанням річної фінансової звітності, при зміні матеріально відповідальних осіб, при виявленні фактів крадіжки або псування майна), так і за рішенням керівництва у вигляді раптових та цільових перевірок.

Для проведення інвентаризації запасів створюються спеціальні комісії. Головою комісії призначається директор або заступник директора з виробництва з метою забезпечення незалежності. Членами комісії призначаються економіст з матеріально-технічного забезпечення, головний бухгалтер, помічник бухгалтера, а також інші працівники, які не є МВО перевіряємого складу.

До складу комісії обов'язково включаються:

– представники бухгалтерської служби, які володіють методологією проведення інвентаризації та можуть забезпечити правильне документальне оформлення результатів;

– економіст з матеріально-технічного забезпечення, який добре обізнаний з номенклатурою, властивостями та ринковою вартістю вторинної сировини.

Принципово важливим є недопущення до участі в інвентаризації МВО перевіряємого об'єкта як членів комісії. Процедура проведення інвентаризації на підприємстві включає декілька обов'язкових етапів (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Етапи проведення інвентаризації виробничих запасів на підприємстві ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Етап	Зміст робіт	Відповідальні особи	Документальне оформлення
1	2	3	4
Підготовчий	Видання наказу про інвентаризацію (строки, склад комісії, об`єкти перевірки). МВО готують документи, завершують	Директор (видає наказ), головний бухгалтер (формує склад	Наказ про проведення інвентаризації, розписка МВО

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4
	оформлення операцій з руху запасів та надають розписку про здачу всіх прибуткових і видаткових документів	комісії), МВО (готують документи)	про здачу всіх документів
	бухгалтерії, оприбуткування надходжень та списання вибулих матеріалів.		
Основний	Фізичний підрахунок, зважування або вимірювання фактичної наявності запасів. Комісія послідовно перевіряє місця зберігання, фіксує результати в інвентаризаційних описах, ідентифікує матеріали, перевіряє їх стан, виявляє неліквідні, пошкоджені або застарілі запаси. Для вторинної сировини застосовується вибіркова перевірка якості окремих партій.	Інвентаризаційна комісія (голова та всі члени), МВО (присутні при перевірці, дають пояснення)	Інвентаризаційні описи (форми ІНВ–3, ІНВ–5), акти вибіркової перевірки якості
Заключний	Порівняння фактичної наявності з обліковими даними, встановлення недостач або лишків, з`ясування причин та підготовка пропозицій щодо врегулювання. Складання акту, підписаного комісією та затвердженого директором. Відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку.	Інвентаризаційна комісія, Головний бухгалтер (аналіз розбіжностей), Директор (затвердження), МВО (пояснення щодо виявлених відхилень)	Зведена відомість результатів інвентаризації, акт інвентаризації, пояснювальні записки МВО, бухгалтерські довідки

Результати інвентаризації підлягають обов`язковому відображенню в бухгалтерському обліку. Виявлені лишки оприбутковуються, недостачі в межах норм природного убутку списуються на витрати виробництва, понаднормові недостачі стягуються з винних осіб або списуються на фінансові результати підприємства. Важливим є встановлення причин виявлених розбіжностей: це можуть бути помилки в обліку, порушення правил зберігання, перевищення норм природного убутку, крадіжки тощо. Аналіз причин дозволяє вжити заходів для запобігання подібним ситуаціям у майбутньому.

В ТОВ «Запоріжжявторресурси» розроблені внутрішні норми та положення, що стосуються облікової політики, проте результати перевірки

внутрішніх контролерів наполягають за доцільне їх удосконалити з урахуванням відповідальних осіб.

Порядок обліку та списання браку передбачає складання акту комісією за участю начальника дільниці, грануляторника, дробильника, пресувальника (залежно від етапу виявлення) та затвердження директором. Менеджер із збуту та постачання може бути залучений до оцінки можливості подальшого використання браку. Брак у виробництві вторинної сировини може мати різні причини: невідповідність якості вхідної сировини встановленим вимогам, порушення технологічного процесу, несправність обладнання, недотримання працівниками технологічної дисципліни. Важливо оперативно виявляти брак, встановлювати його причини та вживати заходів для запобігання подібним ситуаціям. Тому, як зазначають внутрішні контролери, важливим є розробка технологічних карт. Технологічні карти та норми витрат сировини на одиницю готової продукції вже розроблені заступником директора з виробництва спільно з начальником дільниці та інженером з механізації та затверджені директором. Однак, їх необхідно регулярно переглядати та оновлювати відповідно до змін у технологічних процесах та вимог до продукції.

Технологічні карти є основним нормативним документом, що визначає порядок виробництва та норми витрат матеріальних ресурсів. Вони мають містити детальний опис технологічного процесу, послідовність операцій, параметри обладнання, норми витрат сировини на кожному етапі переробки, допустимі відхилення. Наявність актуальних технологічних карт дозволяє здійснювати нормативний облік витрат, оперативно виявляти відхилення фактичних витрат від нормативних, аналізувати причини перевитрат та впроваджувати заходи з економії ресурсів.

Регулярний перегляд технологічних карт необхідний у зв`язку з удосконаленням технологічних процесів, модернізацією обладнання, зміною вимог до якості продукції. Відповідальність за актуалізацію технологічних карт має бути чітко закріплена за технічними службами підприємства

(заступником директора з виробництва, начальником дільниці, інженером з механізації) при обов`язковому погодженні змін з головним бухгалтером та затвердженні директором.

Для максимального використання можливостей Bas corp в контролі це налаштування контрольних звітів для головного бухгалтера та помічника бухгалтера: налаштувати у Bas corp автоматичне формування звітів, які головний бухгалтер може періодично переглядати для контролю, а помічник бухгалтера – для попереднього аналізу.

Автоматизована система обліку Bas corp є потужним інструментом не лише для ведення бухгалтерського обліку, але й для здійснення внутрішнього контролю за виробничими запасами. Однак, як свідчать внутрішні контролери, часто на практиці використовують лише базові функції облікових систем, не реалізуючи їх контрольний потенціал. Для підвищення ефективності контролю на ТОВ «Запоріжжявторресурси» доцільно налаштувати автоматичне формування спеціалізованих контрольних звітів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Контрольні звіти для обліку виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Назва звіту	Призначення	Що виявляє	Користь для підприємства
1	2	3	4
Про «старі» запаси	Виявлення матеріалів, що довго не використовуються	Запаси, що перевищили критичний термін зберігання (60, 90, 180 днів)	Своєчасні рішення про використання, уцінку або реалізацію; звільнення складських площ та оборотних коштів
Про відхилення від норм витрат	Контроль ефективності використання сировини	Перевищення фактичних витрат над нормативними за партіями, видами сировини, періодами	Виявлення порушень технології, невідповідної якості сировини, несправностей обладнання, зловживань
Про негативні залишки	Контроль коректності обліку	Випадки списання матеріалів понад наявність на складі	Оперативне виявлення та виправлення помилок в обліку надходжень та витрат
Про частоту виправлень	Контроль якості введення даних	Документи з виправленнями після первинного введення	Виявлення недостатньої кваліфікації користувачів, відсутності контролю або спроб приховати операції

Впровадження зазначених контрольних звітів дозволить створити комплексну систему моніторингу руху виробничих запасів на підприємстві. Регулярний аналіз цих звітів забезпечить оперативне виявлення відхилень, помилок та зловживань, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів та достовірності облікової інформації. Важливо налаштувати автоматичну генерацію звітів з визначеною періодичністю та призначити відповідальних осіб за їх аналіз та реагування на виявлені проблеми. Така автоматизація контрольних процедур значно знизить трудомісткість контролю та підвищить його результативність.

Також важливим є розширення аналітики та контроль доступу, адже є можливість використовувати Bas corp для аналітичного обліку запасів за партіями, якістю, датами надходження, місцями зберігання. Це дозволить головному бухгалтеру та помічнику бухгалтера проводити більш глибокий аналіз.

Деталізована аналітика обліку виробничих запасів створює основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень:

– облік за партіями дозволяє відстежувати рух конкретних партій сировини від надходження до списання у виробництво, що особливо важливо для контролю якості та виявлення проблемних постачальників;

– облік за якістю дає можливість диференціювати запаси різних категорій якості, встановлювати різні ціни та норми витрат;

– облік за датами надходження забезпечує можливість використання методу FIFO та контроль за термінами зберігання;

– облік за місцями зберігання необхідний для організації інвентаризацій та контроль за термінами зберігання;

– облік за місцями зберігання необхідний для організації інвентаризацій та контролю відповідальності матеріально відповідальних осіб.

Внутрішні контролери пропонують встановити диференційований доступ до функцій Bas corp для різних користувачів:

– МВО мають доступ тільки до введення даних про рух на своєму складі;

– помічник бухгалтера – до введення та формування стандартних звітів;

– головний бухгалтер – повний доступ до всіх операцій та налаштувань;

– директор – повний доступ для контролю та затвердження.

Система розмежування прав доступу є важливим елементом забезпечення безпеки облікової інформації та реалізації принципу розподілу обов`язків. Кожен користувач системи повинен мати доступ лише до тих функцій та даних, які необхідні для виконання його посадових обов`язків. Це знижує ризики несанкціонованого доступу до інформації, випадкового або навмисного внесення некоректних даних, зловживань.

Внутрішні контролери своїх звітах зазначають, що обов`язковим для ТОВ «Запоріжжявторресурси» є розробка внутрішніх регламентів перевірок, а саме, створення офіційного внутрішній регламент, затверджений директором, що деталізує періодичність, процедури та відповідальних осіб для проведення інвентаризацій та інших внутрішніх перевірок. Формалізація процедур внутрішнього контролю через створення офіційних регламентів є важливою складовою побудови ефективної системи контролю. Регламент внутрішніх перевірок має чітко визначати (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Основні елементи регламенту внутрішніх перевірок виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Елемент регламенту	Зміст
1	2
Періодичність проведення перевірок	Встановлюються терміни обов`язкових планових інвентаризацій (наприклад, повна інвентаризація перед річною звітністю, часткові інвентаризації щокварталу, раптові вибіркові перевірки). Також визначаються ситуації, коли інвентаризація є обов`язковою (зміна МВО, реорганізація складів, виявлення фактів крадіжок тощо)
Процедури проведення	Детально описується порядок підготовки до інвентаризації, процес фізичного підрахунку, оформлення результатів, порядок

Продовження таблиці 3.5

1	2
перевірок	врегулювання виявлених розбіжностей. Встановлюються вимоги до документування кожного етапу перевірки, форми використовуваних документів
Відповідальні особи	Визначаються посади, що відповідають за організацію та проведення перевірок, склад типових інвентаризаційних комісій для різних об`єктів перевірки, порядок призначення голів та членів комісій
Процедури контролю за виконанням рекомендацій	Встановлюється механізм моніторингу виконання рекомендацій, наданих за результатами перевірок, відповідальні за контроль виконання, терміни звітування

Практична реалізація регламенту внутрішніх перевірок передбачає дотримання чіткої послідовності етапів:

– планування перевірки з визначенням об’єкта та періоду;

– збір необхідних документів та облікових регістрів;

– безпосереднє проведення документальної та фактичної перевірки;

– узагальнення результатів з формуванням висновків та рекомендацій.

Для забезпечення ефективності внутрішніх перевірок на ТОВ «Запоріжжявторресурси» необхідно використовувати стандартизовані інструменти контролю:

– чек-листи для перевірки збереження запасів мають включати контроль температурного режиму, вологості, стану приміщень та дотримання правил складування;

– чек-листи для документальної перевірки руху запасів повинні охоплювати правильність оформлення первинних документів, своєчасність відображення операцій та відповідність аналітичного й синтетичного обліку.

Важливим є, що кожна внутрішня перевірка повинна завершуватися складанням внутрішнього акту (довідки), що підписується головним бухгалтером, начальником дільниці та іншими учасниками. Цей документ має містити виявлені недоліки, причини їх виникнення та конкретні рекомендації для усунення. Помічник бухгалтера може бути відповідальним

за ведення реєстру таких актів та контроль за виконанням рекомендацій.

Форма звіту про результати внутрішньої перевірки має бути стандартизованою та містити всі виявлені недоліки, оцінку ризиків та конкретні рекомендації щодо їх усунення. Це дозволить забезпечити єдиний підхід до документування результатів перевірок та спростить подальший аналіз ефективності контрольних процедур.

Ведення реєстру актів внутрішніх перевірок дозволяє систематизувати інформацію про проведені перевірки, забезпечити контроль за виконанням рекомендацій, аналізувати динаміку виявлених порушень. Реєстр має містити інформацію про дату перевірки, об`єкт, виявлені недоліки, рекомендації, терміни виконання, відповідальних осіб, відмітки про виконання. Періодичний аналіз даних реєстру дозволяє виявляти системні проблеми, що повторюються, та вживати заходів для їх усунення.

Особлива увага має бути приділена підвищенню кваліфікації та відповідальності персоналу, що є невід`ємною частиною системи внутрішнього контролю ТОВ «Запоріжжявторресурси». Директор, за участю заступника директора з виробництва та начальника дільниці, повинен регулярно проводити інструктажі для матеріально відповідальних осіб (грануляторники, дробильники, пресувальники, водії автонавантажувача) щодо їх обов`язків, правил роботи із сировиною та особливої важливості коректного та своєчасного оформлення первинних документів.

Людський фактор залишається одним із ключових у забезпеченні ефективного контролю за виробничими запасами ТОВ «Запоріжжявторресурси». Навіть найдосконаліша система процедур та автоматизації не буде працювати належним чином, якщо персонал не розуміє своїх обов`язків, не володіє необхідними навичками або не усвідомлює важливості дотримання встановлених правил.

Система інструктажів для матеріально відповідальних осіб має включати наступні компоненти (рис. 3.1).

Особлива увага в інструктажах має приділятися питанням оформлення

первинних документів. Працівники мають чітко розуміти, які документи, в які терміни та за яким зразком вони повинні оформляти, які реквізити є обов`язковими, хто має підписувати документи, куди їх передавати. Доцільно мати зразки правильно оформлених документів та перелік найпоширеніших помилок.

Рисунок 3.1 – Компоненти системі інструктажів для матеріально відповідальних осіб ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Паралельно необхідно забезпечити постійне навчання помічника бухгалтера та менеджера із збуту вторинної сировини для ефективного використання системи Bas corp. Головний бухгалтер має бути обізнаний з усіма оновленнями та потенціалом системи.

Підвищення кваліфікації має здійснюватися систематично через:

– зовнішнє навчання – участь у семінарах, тренінгах, курсах спеціалізованих центрів та розробників програмного забезпечення для

ознайомлення з найкращими практиками та змінами законодавства;

– самостійне навчання – вивчення методичних матеріалів, довідкових систем, участь у вебінарах, читання професійних видань за доступом, наданим підприємством;

– внутрішнє навчання – обмін досвідом між працівниками, розбір складних ситуацій, передача знань від головного бухгалтера про нові можливості системи.

Особливе значення має вивчення функціоналу Bas corp, оскільки багато підприємств використовують лише базові можливості. Систематичне вивчення системи та обмін досвідом з іншими користувачами значно підвищує ефективність роботи.

Важливим аспектом організації контролю за виробничими запасами є налагодження чіткого документообігу. В ТОВ «Запоріжжявторресурси» має бути затверджений графік документообігу, що визначає перелік документів з обліку запасів, порядок їх створення, маршрут руху документів, порядок обробки та зберігання.

Дотримання графіку документообігу ТОВ «Запоріжжявторресурси» забезпечує своєчасність відображення операцій в обліку, запобігає втраті документів, створює основу для контролю за повнотою та достовірністю облікової інформації.

Специфіка роботи з вторинною сировиною вимагає особливої уваги до питань контролю якості матеріалів, що надходять. При надходженні вторинної сировини на ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснюється комплексна перевірка: кількісна приймання (зважування), якісна приймання (оцінка відповідності характеристикам) та документальна приймання. При виявленні невідповідностей складається акт про виявлені розбіжності, який підписується представниками обох сторін. Важливим елементом контролю є ведення обліку постачальників з оцінкою їх надійності та якості матеріалів, що поставляються.

Забезпечення належних умов зберігання вторинної сировини є

критично важливим для запобігання псуванню, втраті властивостей та надмірних природних втрат. На підприємстві мають дотримуватися вимоги щодо (табл. 3.6).

Начальник дільниці як матеріально відповідальна особа несе відповідальність за стан складського господарства та організацію обліку. Він регулярно здійснює огляди складів, виявляє недоліки та складає внутрішні акти чи службові записки директору з пропозиціями щодо покращення.

Таблиця 3.6 – Вимоги до організації зберігання вторинної сировини на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Складові забезпечення	Заходи забезпечення
Облаштування складських приміщень	навіси або закриті приміщення для захисту від опадів; майданчики з твердим покриттям; системи протипожежного захисту; контроль доступу.
Організації зберігання	розміщення сировини у виділених зонах; складування у спосіб, що запобігає псуванню та забезпечує зручність обліку; дотримання норм завантаження; маркування з зазначенням виду матеріалу, дати надходження, партії.
Режиму зберігання	періодичні огляди запасів; забезпечення вентиляції; захист від шкідників; дотримання правил сумісності матеріалів.
Обліку та контролю	ведення складського обліку всіх операцій; періодичні інвентаризації для звірки фактичної наявності з даними обліку; контроль дотримання правил зберігання.

Впровадження та підтримка функціонування системи внутрішнього контролю вимагає певних витрат: на оплату праці працівників, що здійснюють контрольні функції; на придбання та обслуговування програмного забезпечення; на навчання персоналу; на проведення інвентаризацій тощо. Однак ці витрати є виправданими, оскільки ефективна система контролю забезпечує значно більший економічний ефект. Економічний ефект від функціонування системи внутрішнього контролю за виробничими запасами проявляється у наступному (табл. 3.7).

Для оцінки економічної ефективності системи внутрішнього контролю доцільно порівнювати витрати на її функціонування з розміром запобіжених або зменшених втрат. Навіть якщо точну кількісну оцінку провести складно,

якісний аналіз свідчить про беззаперечну доцільність інвестицій у побудову та розвиток системи контролю.

Таблиця 3.7 – Економічний ефект від функціонування системи внутрішнього контролю за виробничими запасами ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Напрямок економічного ефекту	Механізм досягнення ефекту
1	2
Зниження втрат від крадіжок, зловживань, недостач	Наявність чіткої системи обліку, регулярних інвентаризацій, розмежування обов`язків створює бар`єри для розкрадання матеріальних цінностей та дозволяє оперативно виявляти факти зловживань
Зменшення понаднормових втрат матеріалів	Контроль дотримання норм витрат, належних умов зберігання, своєчасного використання сировини запобігає невиправданим втратам, псуванню матеріалів, перевищенню норм природного убутку
Оптимізація запасів	Деталізована аналітика та контрольні звіти дозволяють виявляти надлишкові запаси, що довго не рухаються, та приймати рішення про їх використання або реалізацію. Це вивільняє оборотні кошти, зменшує витрати на зберігання
Підвищення якості продукції	Контроль якості вхідної сировини, дотримання технології виробництва, норм витрат матеріалів сприяє зменшенню браку готової продукції, що підвищує конкурентоспроможність підприємства
Прийняття обґрунтованих управлінських рішень	Достовірна та своєчасна інформація про стан запасів, рух матеріалів, ефективність їх використання є основою для прийняття якісних рішень на всіх рівнях управління
Зниження податкових ризиків	Коректний облік запасів, належне документальне оформлення всіх операцій знижує ризики виникнення претензій з боку контролюючих органів, застосування штрафних санкцій

Впровадження запропонованих напрямів вдосконалення дозволить ТОВ «Запоріжжявторресурси» побудувати надійну систему внутрішнього контролю за виробничими запасами, мінімізувати ризики та забезпечити достовірність облікової інформації. Комплексний підхід, що включає чіткий розподіл обов’язків, формалізацію процедур, використання можливостей автоматизації та підвищення кваліфікації персоналу, створює основу для ефективного управління виробничими запасами з урахуванням специфіки роботи з вторинною сировиною.

Реалізація запропонованих заходів базується на оптимізації наявних ресурсів і не вимагає значних капіталовкладень. Поетапне впровадження, починаючи з розмежування обов'язків, налаштування контрольних звітів у Bas corp та затвердження регламентів перевірок, дозволить персоналу адаптуватися до нових вимог та накопичити досвід роботи.

Ключовим фактором успіху є підтримка керівництва ТОВ «Запоріжжявторресурси» підприємства, яке має демонструвати зацікавленість у побудові ефективної системи контролю та вимагати дотримання встановлених процедур. Разом з удосконаленням внутрішнього контролю важливе значення має проведення незалежного зовнішнього аудиту виробничих запасів, методичні аспекти якого розглянуто у наступному підрозділі.

3.2 Регламентація та методика зовнішнього аудиту виробничих запасів при виконання завдання з аудиту фінансової звітності

Зовнішній аудит виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» проводився в межах річного аудиту фінансової звітності енезалежною аудиторською фірмою «Капітал» (м. Запоріжжя). Аудит річної фінансової звітності для ТОВ «Запоріжжявторресурси» не є обов'язковим, тобто не передбачено його обов'язкове проведення на законодавчому рівні. Аудит проводиться за ініціативи власників ТОВ «Запоріжжявторресурси».

Власники підприємства проводять ініціативний аудит фінансової звітності з метою отримання незалежної та об'єктивної оцінки її достовірності та відповідності концептуальній основі за НП(С)БО, в т. ч. виявлення оцінки стану системи обліку та контролю запасів.

Враховуючи специфіку діяльності підприємства, пов`язану з переробкою вторинної сировини, аудиторська перевірка була спрямована на

оцінку раціональності, ефективності та законності операцій з відпуску та споживання матеріалів у виробничому циклі. Тому розробка комплексної методики проведення аудиту та формулювання практичних рекомендацій набуває особливої актуальності для підприємства, оскільки від якості системи обліку та контролю безпосередньо залежить достовірність фінансової звітності та ефективність управлінських рішень.

В нашому дослідженні ми сфокусували свою увагу на планування, виконання та узагальнення результатів розділу «Аудит запасів» загальної аудиторської перевірки фінансової звітності підприємства.

Метою аудиту виробничих запасів є оцінювання достовірності первинних даних, правильності визнання, оцінки, класифікації та відображення запасів у фінансовій звітності, а також оцінювання ризиків, пов’язаних із специфікою переробки вторинної сировини.

Визначення основних завдань аудиту виробничих запасів є важливим етапом формування методики перевірки, що враховує специфіку технологічних процесів та особливості функціонування підприємств з переробки вторинної сировини. До основних завдань аудиту виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси» було віднесено:

– перевірка облікової політики щодо методів оцінки запасів;
– оцінка системи внутрішнього контролю за рухом матеріалів;
– підтвердження фактичної наявності та умов зберігання сировини;
– перевірка правильності формування собівартості переробки;
– аналіз можливих втрат від знецінення та формування резерву НВР;
– встановлення відповідності даних бухгалтерського та складського обліку.

Визначення мети та основних завдань аудиту виробничих запасів створює концептуальну основу для подальшого формування методики перевірки. Однак ефективність аудиторських процедур залежить не лише від чітко окреслених завдань, а й від розуміння специфіки середовища, у якому функціонує підприємство. Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» характерним є

унікальні технологічні особливості, ризики та організаційні умови, які безпосередньо впливають на порядок формування запасів, їх оцінку та відображення в обліку, а саме:

– нерівномірністю якості та вологості вторсировини;

– наявністю засміченості сировини (до 10-40%);

– проведенням операцій імпорту полімерної гранули, стабілізаторів, каталізаторів;

– сезонністю надходжень від постачальників (збір вторсировини).

Враховуючи зазначені особливості діяльності ТОВ «Запоріжжявторресурси», як підприємства з переробки вторинної сировини та виокремлені фактори, що формують специфічний профіль ризиків, аудитори ТОВ АФ «Капітал» оцінили їхній вплив на достовірність облікових даних.

Аудитори оцінювали ризики на двох рівнях:

– 1 рівень – ризики на рівні фінансової звітності

– 2 рівень – ризики на рівні тверджень.

Ризики на рівні фінансової звітності відображають загрозу того, що фінансова звітність у цілому може містити суттєве викривлення. Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» такі ризики мають специфічний характер, обумовлений нестабільністю ринку вторсировини, значною часткою технологічних втрат та складністю визначення якісних характеристик матеріалів (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Ризики на рівні фінансової звітності ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№ з/п	Ризик на рівні фінансової звітності	Сутність ризику / приклади	Можливі наслідки
1	2	3	4
1	Неправильне формування собівартості продукції	Помилки у визначенні виходу продукції, норм відходів; викривлення розподілу ЗВВ.	Завищення або заниження фінрезультату; спотворення собівартості та рентабельності; неправильні управлінські рішення.

Продовження таблиці 3.8

1	2	3	4
2	Заниження або завищення залишків запасів	Розбіжності між складом і бухгалтерією; відсутність належної інвентаризації.	Викривлення активів; недостовірність балансу; ризик фінансових втрат через нестачі або псування.
3	Ризики, пов’язані з якістю вторсировини	Помилки у визначенні вологості, засміченості, придатності.	Неправильна оцінка вартості; надмірні витрати; збитковість окремих партій; низький вихід продукції.
4	Невідповідне визнання доходів і витрат	Маніпулювання періодизацією; несвоєчасне відображення операцій.	Викривлення фінансового результату; порушення принципу нарахування; недостовірність звітності.
5	Неправильне формування резерву під знецінення	Неоцінені залежалі запаси; завищена балансова вартість.	Завищення активів; ризик збитків у майбутніх періодах; невідповідність вимогам НП(С)БО 9.
6	Неповне відображення зобов’язань перед постачальниками	Неоприбутковані партії; затримка у відображенні кредиторки.	Заниження зобов’язань; викривлення структури балансу; ризик штрафних санкцій.
7	Викривлення курсових різниць та імпортних операцій	Неправильний курс; неповне включення митних та логістичних витрат.	Недостовірна оцінка запасів; некоректний фінрезультат; податкові ризики.
8	Втрати або крадіжки запасів	Відсутність вагового/відеоконтролю; слабкі складські процедури	Прямі фінансові втрати; значні нестачі; заниження прибутку
9	Відсутність належного документального підтвердження	Неповні ТТН, акти засміченості, вагові журнали	Неможливість підтвердити операції; підвищений ризик шахрайства; спотворення облікових даних
10	Ризики ІТ-систем та достовірності даних	Ручні неконтрольовані коригування	Недостовірність залишків; викривлення звітності; втрата даних
11	Ризик порушення принципу безперервності діяльності	Волатильність ринку; логістичні загрози; зниження маржі	Зниження платоспроможності; ризик збитковості; погіршення структури капіталу
12	Невідповідність облікової політики та НП(С)БО	Помилки у застосуванні НП(С)БО 9; неправильний облік втрат	Порушення стандартів; недостовірність звітності; ризик модифікації аудиторського висновку

Ризики на рівні тверджень характеризують можливі викривлення, що можуть виникнути на окремих статтях фінансової звітності та у відповідних класах операцій. Для виробничих запасів такі ризики особливо актуальні через складність технологічних процесів, нерівномірність якості

вторсировини, значні втрати та відходи, а також можливість маніпулювання даними при прийманні та списанні сировини (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Ризики на рівні на рівні тверджень щодо виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№ з/п	Твердження (МСА 315)	Ризики (сутність та приклади)	Можливі наслідки
1	2	3	4
1	Наявність	- відображення запасів, яких фактично немає на складі. - завищення ваги та чистої маси сировини при прийманні. - включення необґрунтованих залишків відходів.	- завищення активів. - недостовірність балансу. - ризик виявлення суттєвих розбіжностей при інвентаризації.
2	Повнота	- неоприбутковані партії вторсировини. - невідображення імпортних поставок у момент переходу ризиків. - заниження обсягу відходів після сортування.	- заниження активів і витрат. - викривлення собівартості продукції. - порушення принципу повноти обліку.
3	Права та зобов'язання	- відображення в обліку запасів, які підприємству не належать (давальницькі матеріали). - помилки у визначенні моменту переходу права власності за контрактами. - неправильне документування передачі на переробку підрядникам.	- юридичні спори. - викривлення структури активів. - ризик подвійного обліку або відсутності права власності.
4	Оцінка та розподіл	- невірне визначення чистої ваги через вологість/засміченість. - помилки у розрахунку виходу продукції та технологічних втрат. - неправильний розподіл звв. - невірна оцінка імпортних запасів. - відсутність або неправильний резерв під знецінення.	- завищення чи заниження собівартості. - викривлення фінансових результатів. - недостовірна оцінка активів. - порушення вимог НП(С)БО 9.
5	Точність	- аритметичні помилки при перерахунку брутто/нетто. - помилки введення даних в bas corp. - неправильне застосування валютних курсів при імпорті.	- викривлення вартості запасів. - неправильний фінансовий результат. - податкові ризики.
6	Класифікація	- невірне розмежування сировини, відходів, браку та готової продукції. - помилки у класифікації імпортних матеріалів (гранула, стабілізатори, добавки). - відображення відходів як готової продукції.	- викривлення складу активів. - неправильна структура собівартості. - ризики неправильної аналітики для управлінських рішень.

Продовження таблиці 3.9

1	2	3	4
7	Подання та розкриття	- неповне розкриття резервів, договорів переробки, давальницьких операцій. - невірне відображення облікової політики щодо оцінки запасів. - невідповідність вимогам НП(С)БО 9.	- порушення стандартів фінансової звітності. - ризик модифікаціїзвіту аудитора. - недовіра користувачів звітності.
8	Відображення у відповідному періоді	- невірна дата надходження сировини. - списання матеріалів на виробництво у неправильному періоді. - неправильне відображення митного оформлення.	- викривлення активів та витрат періоду. - недостовірність собівартості. - маніпулювання фінансовим результатом.

Виявлені ризики суттєвого викривлення на рівні фінансової звітності та на рівні тверджень зумовили необхідність застосування аудиторами ТОВ АФ «Капітал» комплексу аудиторських процедур, спрямованих на отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів. Оскільки діяльність ТОВ «Запоріжжявторресурси» характеризується значною варіативністю якісних показників матеріалів і якісними параметрами, аудиторські процедури були адаптовані до цих особливостей (табл. 3.10).

Таблиця 3.10 – Аудиторські процедури щодо виробничих запасів виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Група аудиторських процедур	Сутність аудиторських дій
1	Процедури оцінки ризиків (МСА 315)	Отримання розуміння діяльності підприємства, аналіз облікової політики, оцінка внутрішнього контролю, аналітичні огляди для виявлення ризиків суттєвого викривлення.
2	Тести контролю	Перевірка ефективності системи внутрішнього контролю: приймання сировини, точність вагових операцій, інвентаризації, доступ до складів, коректність роботи ERP.
3	Процедури по суті (МСА 330, МСА 500)	Перевірка правильності оприбуткування та списання запасів, контроль оцінки, аналіз первинних документів, звірки з ERP, тестування собівартості та резервів, інвентаризаційні перевірки.
4	Додаткові процедури щодо специфічних ризиків	Дії аудитора щодо шахрайства, відхилень у вазі, аналіз коригувань у програмі, перевірка імпортних операцій, тестування якості запасів.
5	Підсумкові процедури та узагальнення доказів	Оцінка результатів перевірки, аналіз викривлень, коригування фінансової звітності, формування висновків щодо достовірності інформації про запаси.

На початковому етапі аудиту виробничих запасів аудитори ТОВ АФ «Капітал» отримали достатнє розуміння діяльності підприємства, умов функціонування та специфіки виробничого процесу, щоб ідентифікувати та оцінити ризики суттєвого викривлення відповідно до вимог МСА 315. Для аудиту ТОВ «Запоріжжявторресурси» цей етап має особливе значення, оскільки якість, фізичні характеристики та обсяг матеріалів можуть істотно варіювати, а ризики пов’язані з оцінкою, зважуванням, засміченістю та технологічними втратами є суттєвими (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Процедури оцінки ризиків щодо виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси» за МСА 315

№	Процедура	Сутність аудиторських дій	Мета процедури	Ризики, які допомагає виявити процедура
1	2	3	4	5
1	Ознайомлення з обліковою політикою	Аналіз методів оцінки запасів вивчення норм технологічних втрат та відходів; перевірка порядку формування резерву під знецінення.	Забезпечити розуміння правил оцінки, списання та класифікації запасів, на яких базується аудит.	Неправильна оцінка; невірне визначення технологічних втрат; відсутність або неправильний резерв під знецінення; ризики завищення/заниження собівартості.
2	Оцінка системи внутрішнього контролю	Вивчення процедур приймання втор-сировини (зважування, визначення вологи й засміченості); аналіз доступу до складів; оцінка інвентаризацій; тестування обробки даних у Bas corp.	Визначити ефективність контролів, на які може покладатися аудитор, та оцінити ризики викривлень через помилки або шахрайство.	Завищення ваги; несанкціоноване списання чи переміщення запасів; помилки у введенні даних; розбіжності між складськими й бухгалтерськими залишками; ризики викривлення існування та повноти.
3	Аналітичні процедури	Порівняння норм витрат з фактичними даними; аналіз	Сформувати базове уявлення про типові та	Нетипові витрати; занижені або завищені відходи; аномалії у.
	на етапі планування	структури собівартості та технологічних втрат; оцінка сезонності надходжень; виявлення аномальних відхилень.	нетипові показники діяльності, визначити напрями подальших детальних перевірок.	собівартості; ризики шахрайства; ознаки неправильного відображення даних по періодах

Після проведення процедур оцінки ризиків аудитор переходить до аналізу ефективності системи внутрішнього контролю підприємства. Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» якість та достовірність облікових даних значною мірою залежать від того, наскільки надійно організовані контрольні заходи на етапах приймання, зберігання, переміщення та списання матеріалів. Оскільки технологічний процес пов’язаний із високими ризиками викривлення кількісних показників.

Тести контролю дозволили аудиторам ТОВ АФ «Капітал» оцінити не лише наявність контрольних процедур, але й їх фактичне функціонування, своєчасність, повноту та документальне підтвердження. На основі отриманих результатів аудитори приймали рішення щодо характеру, часу та обсягу процедур по суті, а також визначали, чи можуть виявлені викривлення бути наслідком недоліків у середовищі контролю, чи потребують вони детальнішого тестування окремих операцій. (табл. 3.12).

Таблиця 3.12 – Тести контролю щодо виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Процедура (тест контролю)	Сутність аудиторських дій	Мета процедури	Ризики, які допомагає виявити процедура
1	2	3	4	5
1	Перевірка процедур приймання вторсировини	Оцінка точності зважування; перевірка визначення вологи та засміченості; звіряння показників вагового журналу з ТТН та актами приймання.	Підтвердити достовірність процесу визначення кількості та якості матеріалів при надходженні.	Завищення ваги; маніпулювання показниками; неправильне визначення чистої ваги; викривлення оцінки запасів
2	Оцінка контролю доступу до складів	Перевірка наявності перепусток, ключів, відеоспостереження; аналіз журналів доступу; оцінка розмежування обов’язків.	Запобігти несанкціонованим операціям та втручанням у рух запасів.	Крадіжки; несанкціоноване списання; втручання в дані Bas corp; ризики існування та повноти запасів.
3	Контроль за інвентаризаціями	Оцінка періодичності та якості інвентаризацій; аналіз актів розбіжностей;	Переконатися у своєчасному й належному виявленні нестач та	Розбіжності між складськими й бухгалтерськими даними;

Продовження таблиці 3.12

1	2	3	4	5
		оцінка процедур зважування під час інвентаризації.	надлишків.	невиявлені нестачі; фіктивні залишки; завищення активів.
4	Перевірка достовірності даних у ERP-системі	Аналіз логів змін; тестування автоматичного перенесення даних з ваг та лабораторних приладів; перевірка обмежень доступу.	Забезпечити надійність інформаційних потоків та захищеність облікових даних.	Неконтрольовані ручні коригування; помилки при введенні даних; викривлення залишків; ризики оцінки й класифікації.
5	Контроль документального оформлення операцій	Перевірка правильності заповнення ТТН, актів засміченості, лабораторних протоколів, актів списання; відповідність реквізитів вимогам законодавства.	Переконатися у повноті та достовірності документальних підтверджень руху запасів.	Відсутність підтверджуючих документів; підроблені або некоректні документи; ризики повноти й cut-off.

Після оцінки ризиків та тестування елементів системи внутрішнього контролю аудитори переходять до виконання процедур по суті, які є ключовим інструментом отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів.

Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» ці процедури набувають особливої важливості, оскільки саме на етапі детального тестування операцій аудитор може встановити реальність існування запасів, правильність їх оцінки, повноту відображення руху матеріалів, а також відповідність даних BAS Corp первинним документам та фактичному стану на складах.

Результати цих процедур дають аудиторам ТОВ АФ «Капітал» можливість підтвердити достовірність фінансової інформації щодо виробничих запасів і виявити можливі викривлення, властиві підприємствам з високою матеріаломісткістю та змінністю якісних характеристик вторсировини (табл. 3.13).

Таблиця 3.13 – Процедури по суті щодо виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси» (МСА 330, МСА 500)

№	Процедура по суті	Сутність аудиторських дій	Мета процедури	Ризики, які допомагає виявити процедура
1	Перевірка надходження запасів	Звірка ТТН, актів приймання, протоколів лабораторії; повторний перерахунок маси з урахуванням вологості та засміченості; зіставлення даних BAS Corp з первинними документами.	Підтвердити існування, кількість і якість запасів, а також правильність їх первісної оцінки.	Завищення ваги; неправильно визначена якість; фіктивні поставки; помилки при оприбуткуванні; ризики існування та оцінки.
2	Перевірка списання на виробництво	Аналіз актів списання, лімітно-забірних карт, заявок виробництва; звірка фактичних витрат із технологічними нормами; оцінка відхилень.	Підтвердити правильність та обґрунтованість списання матеріалів у виробництво.	Неповнота списання; завищені втрати; маніпулювання собівартістю; ризики повноти, оцінки та cut-off.
3	Інвентаризаційні процедури (МСА 501)	Спостереження за інвентаризацією; вибіркове зважування; перевірка актів розбіжностей; звірка фактичних залишків із BAS Corp.	Переконатися у реальності фактичних залишків і правильності їх відображення в обліку.	Завищені залишки; нестачі; розбіжності між складом і BAS Corp.; шахрайство при зважуванні; ризики існування та повноти.
4	Перевірка оцінки та собівартості запасів	Контроль калькуляцій собівартості; аналіз норм виходу і втрат; перевірка розподілу ЗВВ; аналіз ринкових цін і формування резерву під знецінення.	Переконатися у правильності оцінки, відповідності НП(С)БО 9 та достовірності собівартості продукції	Неправильний розподіл витрат; відсутність резервів; завищена балансова вартість; ризики оцінки.
5	Перевірка cut-off (меж періодів)	Звірка дат ТТН, актів списання, митних документів; тестування правильності моменту визнання запасів у BAS Corp.	Підтвердити коректність відображення операцій у відповідному звітному періоді.	Перенесення операцій між періодами; маніпулювання фінрезультатом; ризики повноти та зобов’язань.

Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» характерними є ризики, які не завжди повністю охоплюються стандартними тестами контролю та процедурами по суті. Це, зокрема, ризики шахрайства (маніпулювання вагою, засміченістю, якістю сировини), ризики, пов’язані з імпортними операціями,

ризики ручних коригувань у BAS Corp, а також ризики зниження якості або непридатності матеріалів. Саме тому аудитори ТОВ АФ «Капітал» застосовували додаткові процедури, спрямовані на глибше дослідження ризикованих ділянок, які можуть містити суттєві викривлення. Ці процедури дозволили не лише підтвердити достовірність даних, але й оцінити можливі схеми шахрайства або помилок, властивих підприємствам з високою матеріаломісткістю, складними технологічними процесами та значною залежністю від кваліфікації працівників складу та виробництва (табл. 3.14).

Таблиця 3.14 – Додаткові процедури щодо специфічних ризиків відносно виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Процедура	Сутність аудиторських дій	Мета процедури	Ризики, які допомагає виявити процедура
1	Перевірка ризиків шахрайства при зважуванні	Аналіз відхилень ваги між пунктом відправлення та приймання; тестування вагового журналу..	Виявити можливі маніпуляції з вагою та якістю сировини.	Завищення ваги; фіктивні поставки; підміна сировини; ризики існування й оцінки.
2	Аналіз коригувань у BAS Corp	Перевірка логів змін залишків, ручних операцій, прав. доступу; аналіз незвичних коригувань	Забезпечити достовірність автоматизованих. даних та виявити ручні втручання	Неконтрольовані коригування; заниження або завищення залишків; викривлення собівартості.
3	Перевірка імпортних операцій	Аналіз МД, інвойсів, пакувальних листів; перевірка транспортних витрат, митної вартості, ПДВ; звірка з BAS Corp.	Підтвердити правильність оцінки і моменту визнання імпортних запасів.	Помилки у митній вартості; неправильні курси; невідображені поставки; ризики оцінки.
4	Оцінка стану залежалих та низькоякісних запасів	Вибірковий огляд складу; звірка характеристик сировини; оцінка можливості подальшого використання.	Визначити потребу у резерві під знецінення.	Завищена балансова вартість; недостовірна оцінка; ризики подання та оцінки.
5	Тестування відповідності норм втрат фактичним показникам	Аналіз виходу продукції, втрат, засміченості; порівняння з технологічними нормами.	Виявити завищені або занижені втрати.	Маніпулювання собівартістю; неточна оцінка; ризики оцінки та класифікації.

Після завершення всіх аудиторських процедур аудитори оцінили

достатність, доречність та взаємозв'язок отриманих аудиторських доказів. Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» це особливо важливо, оскільки дані щодо запасів формуються на основі численних операцій зі зважування, сортування, визначення якості та технологічних втрат, які можуть містити як випадкові помилки, так і потенційні ознаки шахрайства (табл. 3.15).

Таблиця 3.15 – Підсумкові аудиторські процедури щодо виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Процедура	Сутність аудиторських дій	Мета процедури	Ризики, які допомагає виявити/усунути процедура
1	Узагальнення викривлень	Аналіз усіх виявлених відхилень, оцінка їх суттєвості, перегляд журналу помилок та коригування у BAS Corp	Визначити, чи є викривлення суттєвими в цілому	Системні помилки; перекручення звітності; ризики модифікації висновку.
2	Перевірка адекватності коригувань	Контроль правильності внесення управлінських коригувань у BAS Corp.	Підтвердити, що управлінські коригування правильно відображені у звітності.	Неповні або неправильні коригування; ризики подання та повноти.
3	Аналіз розкриття інформації у примітках	Перевірка відповідності НП(С)БО розкриття щодо запасів, резервів, методів оцінки, втрат та відходів.	Забезпечити повноту та прозорість розкриття.	Неповне розкриття; невідповідність стандартам; ризики подання.
4	Перевірка узгодженості даних	Зіставлення показників запасів із фінрезультатом, виробничими звітами, калькуляціями та даними BAS Corp.	Виявити неузгодженості між системами та звітністю.	Розбіжності між даними; помилки інтеграції; ризики оцінки та існування.
5	Формування професійного судження	Оцінка всіх доказів та прийняття рішення щодо типу аудиторського висновку.	Забезпечити обґрунтованість висновку аудитора.	Ризики неправильного висновку; недооцінка викривлень; вплив на користувачів звітності.

Після завершення всіх аудиторських процедур аудитори оцінили

достатність, доречність та взаємозв’язок отриманих аудиторських доказів. Для ТОВ «Запоріжжявторресурси» це особливо важливо, оскільки дані щодо запасів формуються на основі численних операцій зі зважування, сортування, визначення якості та технологічних втрат, які можуть містити як випадкові помилки, так і потенційні ознаки шахрайства.

На цьому етапі аудитори ТОВ АФ «Капітал»:

– узагальнили всі результати перевірки;

– оцінили вплив виявлених викривлень на фінансову звітність (табл. 3.16);

– розглянули необхідність коригувань у BAS Corp;

– перевірили адекватність розкриття інформації у Примітках до звітності;

– сформували професійне судження щодо достовірності відображення виробничих запасів.

Таблиця 3.16 – Реєстр виявлених недоліків, рівнів ризику та можливих наслідків

№	Виявлений недолік	Рівень ризику	Можливі наслідки
1	Недостатня деталізація первинних документів при прийманні сировини від населення	Високий	Ризики недостовірності обліку, труднощі при вирішенні спірних ситуацій
2	Відсутність затверджених норм природних втрат для окремих видів сировини	Середній	Суб’єктивізм при списанні, ускладнення контролю за обґрунтованістю списання
3	Недостатня деталізація облікової політики щодо специфічних операцій	Середній	Різне трактування однотипних ситуацій, порушення принципу послідовності
4	Обмежене використання можливостей системи Bas corp для контролю	Середній	Несвоєчасне виявлення проблем, зниження оперативності управління
5	Недостатня періодичність інвентаризацій	Високий	Накопичення невиявлених розбіжностей, зниження ефективності контролю
6	Відсутність формалізованих процедур внутрішнього контролю	Високий	Непослідовність контрольних заходів, залежність від завантаженості працівників
7	Недостатність принципу подвійного контролю для критичних операцій	Високий	Ризики помилок та можливих зловживань

За результатами перевірки аудиторська фірма склала звіт з виявленими недоліками та загальними рекомендаціями щодо необхідності вдосконалення системи обліку та контролю.

Результатом аудиту виробничих запасів було прийняття рішення щодо типу звіту аудитора та надання рекомендацій управлінському персоналу. На основі узагальнених доказів аудитори ТОВ АФ «Капітал» оцінили вплив виявлених викривлень на достовірність фінансової звітності ТОВ «Запоріжжявторресурси» та визначили, чи потребують вони коригування або розкриття у примітках. Завершальна оцінка дозволила сформувати професійне судження щодо того, наскільки дані обліку та програмного забезпечення BAS Corp відображають реальний стан виробничих запасів та відповідність їх обліку вимогам НП(С)БО та МСА.

Таким чином, застосовна аудиторами ТОВ АФ «Капітал» методика аудиту підтвердила свою ефективність у забезпеченні достовірності облікових даних, підвищенні прозорості виробничих процесів та мінімізації фінансових ризиків. Її застосування створює надійну основу для прийняття управлінських рішень та сприяє формуванню якісної та обґрунтованої фінансової звітності підприємства.

3.3 Удосконалення облікового процесу та системи внутрішнього контроля за результатами аудиту виробничих запасів

Ефективність облікового процесу та дієвість СВК виробничих запасів мають визначальне значення для забезпечення достовірності фінансової звітності, раціонального використання ресурсів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Виробничі запаси є однією з найбільш ризикогенних статей активів, оскільки характеризуються значними обсягами операцій, різноманітністю номенклатури, складністю оцінки та підвищеною

ймовірністю помилок і зловживань, що зумовлює необхідність постійної оцінки відповідних ризиків.

З огляду на виявлені за результатами попереднього аналізу особливості організації облікового процесу та функціонування СВК виробничих запасів, доцільним є застосування додаткових інструментів незалежної оцінки їх ефективності. Одним із таких інструментів виступає ініціативний аудит виробничих запасів, який проводиться за рішенням управлінського персоналу з метою отримання об'єктивної інформації щодо стану обліку, дотримання встановленої облікової політики, а також рівня ризиків, пов'язаних із формуванням і використанням запасів.

Ініціативний аудит дозволяє зосередити увагу на найбільш ризикових ділянках обліку виробничих запасів, поглибити оцінку внутрішніх контрольних процедур, перевірити коректність визнання, оцінки та відображення операцій у бухгалтерському обліку й фінансовій звітності. На відміну від обов'язкового аудиту, його обсяг, періодичність і спрямованість визначаються з урахуванням управлінських потреб підприємства, що забезпечує гнучкість аудиторських процедур та їх практичну орієнтацію.

ТОВ «Запоріжжявторресурси» щорічно проводить ініціативний аудит фінансової звітності, який здійснює аудиторська фірма ТОВ АФ «КАПІТАЛ». За результатами останнього аудиту було встановлено, що облік виробничих запасів ведеться відповідно до вимог законодавства, проте аудитори виявили низку недоліків, які потребують негайного усунення для посилення СВК за обліком та використанням виробничих запасів.

Аудит виробничих запасів – це комплексна процедура, спрямована на оцінку достовірності та повноти обліку руху запасів, відповідності чинному законодавству та внутрішнім нормативним документам, а також виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із обліком і оцінкою запасів.

Мета аудиту полягає в контролі за дотриманням чинного законодавства, встановленні повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку інформації щодо надходження запасів, правильному

визнанні активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», перевірці дотримання обраних методів обліку виробничих запасів [72].

Аудитори ТОВ АФ «Капітал» провели комплексний аналіз системи обліку та контролю виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси». Перевірка охоплювала всі основні аспекти: первинне документування операцій, організацію складського обліку, процедури інвентаризації, методологію оцінки запасів, контроль за їх збереженням та використанням. Аудитори проаналізували відповідність облікової практики підприємства вимогам законодавства, внутрішнім регламентам та найкращим практикам галузі. За результатами перевірки аудиторська фірма склала звіт з виявленими недоліками, який систематизує основні проблемні аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві (табл. 3.17).

Таблиця 3.17 – Реєстр виявлених недоліків обліково-виробничих запасів контрольного процесу ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Виявлений недолік	Рівень ризику	Можливі наслідки
1	2	3	4
1	Недостатня деталізація первинних документів при прийманні сировини від населення	Високий	Ризики недостовірності обліку, труднощі при вирішенні спірних ситуацій
2	Відсутність затверджених норм природних втрат для окремих видів сировини	Середній	Суб’єктивізм при списанні, ускладнення контролю за обґрунтованістю списання
3	Недостатня деталізація облікової політики щодо специфічних операцій	Середній	Різне трактування однотипних ситуацій, порушення принципу послідовності
4	Обмежене використання можливостей системи Bas corp для контролю	Середній	Несвоєчасне виявлення проблем, зниження оперативності управління
5	Недостатня періодичність інвентаризацій	Високий	Накопичення невиявлених розбіжностей, зниження ефективності контролю
6	Відсутність формалізованих процедур внутрішнього контролю	Високий	Непослідовність контрольних заходів, залежність від завантаженості працівників
7	Недостатність принципу подвійного контролю для критичних операцій	Високий	Ризики помилок та можливих зловживань

Як свідчать дані таблиці 3.13, аудитори ТОВ АФ «Капітал» виявили сім ключових недоліків у системі обліку та контролю виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси», з яких чотири характеризуються високим рівнем ризику.

У процесі аудиту виробничих запасів встановлено, що первинні документи, які оформлюються під час приймання сировини від населення, містять обмежений обсяг аналітичної інформації. Зокрема, у документах не завжди зазначаються повні характеристики сировини (вид, ступінь забруднення, сортність, вологість), місце приймання, відповідальна особа, а також не фіксуються критерії оцінки якості, на підставі яких визначається її вартість. Наші пропозиції щодо усунення зазначеного недоліку ми наводимо далі (табл. 3.18).

Таблиця 3.18 – Запропоновані напрями удосконалення та очікуваний результат від їх впровадження заходів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Пропозиції (заходи)	Очікуваний результат від впровадження заходів
– впровадити стандартизовану форму первинного документа з приймання сировини від населення (акт приймання / відомість закупівлі), що передбачає розширений перелік обов'язкових реквізитів; – доповнити документ аналітичними показниками: вид вторинної сировини, категорія якості, ступінь забруднення, фактична маса, ціна за одиницю, місце приймання та ПІБ відповідальної особи; – забезпечити розмежування функцій між особами, які здійснюють приймання, зважування та документальне оформлення операції; – інтегрувати оновлену форму первинного документа з аналітичним обліком виробничих запасів у обліковій системі (зокрема з можливістю групування даних за видами сировини та пунктами приймання).	Реалізація запропонованих рішень сприятиме підвищенню якості первинного обліку виробничих запасів, забезпеченню повноти та достовірності інформації щодо надходження сировини, зниженню оцінених ризиків суттєвого викривлення облікових даних, а також створенню надійної інформаційної бази для управлінського аналізу та контролю використання ресурсів.

Крім того, ми визначили та обгрунтували перелік документів спрямований на підвищення рівня деталізації первинного обліку,

забезпечення прозорості операцій із надходження запасів, зменшення оцінених аудитором ризиків суттєвого викривлення інформації та формування надійної інформаційної бази для управлінського аналізу і контролю (табл. 3.19).

Таблиця 3.19 – Рекомендовані документи для удосконалення обліку та внутрішнього контролю при прийманні виробничої сировини від населення на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Документ	Мета складання	Хто складає / відповідає	Контрольна функція	Ризик, що знижується
1	2	3	4	5	6
1	Акт приймання вторинної сировини від населення	Документальне підтвердження факту та умов надходження сировини	Оператор пункту приймання, МВО	Повнота та достовірність первинного обліку	Ризик неповного або некоректного визнання запасів
2	Відомість зважування вторинної сировини	Фіксація фактичної маси сировини	Оператор ваг, контролер	Кількісний контроль	Ризик завищення або заниження маси запасів
3	Реєстр приймання сировини від населення	Узагальнення операцій за зміну / день	Матеріально відповідальна особа	Суцільний контроль операцій	Ризик прихованих або не відображених операцій
4	Картка оцінки якості вторинної сировини	Обґрунтування ціни та класифікації сировини	Комірник / технолог	Контроль правильності оцінки	Ризик неправильної оцінки запасів
5	Довідник цін (тарифів) на вторинну сировину	Уніфікація цін і правил оцінки	Бухгалтерія, затверджує керівник	Регламентний контроль	Ризик суб’єктивного встановлення цін
6	Наказ про порядок приймання сировини від населення	Регламентація процедур і відповідальності	Керівник підприємства	Організаційний контроль	Ризик відсутності чітких процедур
7	Журнал внутрішніх перевірок операцій із запасами	Документування результатів внутрішнього контролю	Внутрішній контролер / аудитор	Контроль виконання процедур	Ризик невиявлення системних порушень
8	Аналітична картка обліку виробничих запасів	Деталізація обліку за видами, якістю.	Бухгалтер	Аналітичний контроль	Ризик узагальненого та непрозорого обліку

Продовження таблиці 3.19

1	2	3	4	5	6
9	Звіт матеріально відповідальної особи	Зіставлення фактичних і облікових даних	МВО	Контроль збереження запасів	Ризик нестач і несанкціонованого використання

Запровадження та удосконалення зазначених документів забезпечує підвищення рівня деталізації первинного обліку виробничих запасів, посилення СВК та зниження оцінених аудитором ризиків суттєвого викривлення інформації щодо надходження сировини від населення. Це створює належну інформаційну основу для управлінського аналізу, контролю та подальшого прийняття економічно обґрунтованих рішень.

Аудитори ТОВ АФ «Капітал» за результатами проведеного аудиту виробничих запасів оцінили високий ризик, пов’язаний з недостатньою періодичністю проведення інвентаризацій на підприємстві. Нерегулярність інвентаризаційних процедур обмежує можливості своєчасного виявлення розбіжностей між фактичною наявністю запасів і даними бухгалтерського обліку, що підвищує ймовірність виникнення нестач, надлишків та суттєвих викривлень у фінансовій звітності. З метою зниження оціненого ризику та підвищення ефективності СВК нами розроблені та обгрунтовані рекомендації щодо зниження ризику, пов’язаного з недостатньою періодичністю інвентаризацій (табл. 3.20).

Таблиця 3.20 – Рекомендації щодо зниження ризику, пов’язаного з недостатньою періодичністю інвентаризацій виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Оцінений аудитором ризик	Причина виникнення ризику	Надані пропозиції	Очікуваний результат
1	2	3	4	5
1	Високий ризик суттєвого викривлення даних про виробничі запаси	Проведення інвентаризацій лише епізодично, без чітко визначеної періодичності	Запровадити планову інвентаризацію виробничих запасів не рідше одного разу на квартал та перед складанням річної фінансової звітності	Підвищення достовірності облікових даних та фінансової звітності

Продовження таблиці 3.20

1	2	3	4	5
2	Ризик несвоєчасного виявлення нестач і надлишків	Відсутність раптових контрольних заходів	Проводити позапланові (раптові) інвентаризації у разі зміни МВО або за результатами внутрішніх перевірок	Своєчасне виявлення відхилень та запобігання зловживанням
3	Ризик формального підходу до інвентаризацій	Відсутність затвердженого графіка інвентаризацій	Затвердити наказом керівника графік інвентаризацій із визначенням об'єктів і строків	Системність і контрольованість інвентаризаційного процесу
4	Ризик конфлікту інтересів під час перевірки	Поєднання функцій зберігання та контролю запасів	Забезпечити розмежування обов'язків між МВО та членами інвентаризаційної комісії	Підвищення об'єктивності результатів інвентаризації
5	Ризик невідображення результатів інвентаризації в обліку	Несвоєчасне оформлення та обробка інвентаризаційних документів	Забезпечити своєчасне складання інвентаризаційних описів і відображення результатів у бухгалтерському обліку	Повнота та своєчасність відображення коригувань
6	Ризик повторення виявлених порушень	Відсутність аналізу причин розбіжностей	Аналізувати результати інвентаризацій та розробляти коригувальні заходи	Зниження повторюваності порушень і підвищення ефективності контролю

Запропоновані рекомендації спрямовані на зниження оціненого аудиторами ТОВ АФ «Капітал» ризику, пов'язаного з недостатньою періодичністю інвентаризацій виробничих запасів, та на посилення СВК на ТОВ «Запоріжжявторресурси». Їх реалізація забезпечить своєчасне виявлення відхилень, підвищення достовірності облікової інформації та відповідність процедур інвентаризації вимогам чинного законодавства й професійних стандартів.

За результатами аудиту виробничих запасів аудиторами ТОВ АФ «Капітал» було ідентифіковано відсутність формалізованих процедур внутрішнього контролю, що зумовлює підвищення оціненого ризику непослідовного виконання контрольних заходів, несвоєчасного виявлення

помилок і потенційних зловживань. З метою усунення зазначеного недоліку та підвищення ефективності СВК на ТОВ «Запоріжжявторресурси» (табл. 3.21) наведимо розроблені нами рекомендації щодо запровадження та регламентації контрольних процедур, визначення відповідальних осіб і забезпечення системності контролю за операціями з виробничими запасами.

Таблиця 3.21 – Рекомендації щодо усунення недоліків, пов'язаних з відсутністю формалізованих процедур внутрішнього контролю на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Оцінений аудитором ризик	Причина виникнення ризику	Рекомендація аудитора	Очікуваний результат
1	2	3	4	5
1	Високий ризик непослідовного застосування контрольних процедур	Відсутність письмово затверджених процедур внутрішнього контролю	Розробити та затвердити Положення про СВК	Уніфікація та стабільність контрольних процедур
2	Ризик формального або вибіркового контролю	Контроль здійснюється на підставі усних розпоряджень	Запровадити регламентовані контрольні процедури з визначенням періодичності та відповідальних осіб	Підвищення керованості та прозорості контролю
3	Ризик відсутності відповідальності за порушення	Не визначено відповідальних осіб за окремі контрольні функції	Чітко закріпити відповідальність за виконання контрольних процедур у посадових інструкціях	Персоніфікація відповідальності
4	Ризик несвоєчасного виявлення помилок і зловживань	Відсутність процедур моніторингу ефективності контролю	Запровадити періодичні внутрішні перевірки з документуванням результатів	Своєчасне виявлення та усунення порушень
5	Ризик некоректного відображення операцій у обліку	Відсутність контрольних точок між підрозділами	Встановити контрольні точки між прийманням, зберіганням та обліком запасів	Підвищення достовірності облікових даних
6	Ризик повторюваності виявлених порушень	Не здійснюється аналіз результатів контролю	Запровадити процедури аналізу та коригувальних дій	Безперервне вдосконалення системи контролю

Відсутність формалізованих процедур внутрішнього контролю суттєво знижує ефективність системи управління та підвищує оцінені аудиторами ТОВ АФ «Капітал» ризики суттєвого викривлення інформації щодо виробничих запасів. Реалізація запропонованих нами рекомендацій забезпечить формування структурованої, документально закріпленої СВК, підвищить відповідальність персоналу та створить передумови для зниження ризиків і підвищення надійності облікової інформації.

За результатами аудиту виробничих запасів аудиторами ТОВ АФ «Капітал» було встановлено, що на ТОВ «Запоріжжявторресурси» принцип подвійного контролю для критичних операцій із виробничими запасами застосовується непослідовно або має формальний характер. Зазначена обставина зумовлює підвищення оціненого ризику помилок і зловживань під час здійснення таких операцій, як приймання сировини, зважування, оцінка якості, оприбуткування запасів та їх списання у виробництво. Недостатній рівень реалізації принципу подвійного контролю обмежує ефективність СВК, знижує рівень надійності первинного обліку та ускладнює своєчасне виявлення відхилень між фактичними даними та інформацією бухгалтерського обліку, що може призвести до суттєвих викривлень фінансової звітності

З метою зниження оцінених ризиків та посилення СВК оціненими аудиторами ТОВ АФ «Капітал» нами рекомендовано:

– визначити перелік критичних операцій із виробничими запасами (приймання, зважування, оцінка якості, оприбуткування, списання, інвентаризація), для яких обов’язковим є застосування принципу подвійного контролю;

– забезпечити розмежування функцій між особами, які ініціюють, виконують та контролюють критичні операції (наприклад, приймання сировини та її оприбуткування в обліку);

– закріпити принцип подвійного контролю у внутрішніх регламентах (положенні про внутрішній контроль, посадових інструкціях, технологічних

картах);

– впровадити обов’язкове подвійне підписання первинних документів за критичними операціями з боку матеріально відповідальної особи та контролюючої особи;

– запровадити контрольні перевірки результатів операцій (перевірка правильності зважування, оцінки якості та відображення в обліку);

– здійснювати періодичний моніторинг дотримання принципу подвійного контролю в межах внутрішніх перевірок (табл. 3.22).

Таблиця 3.22 – Рекомендації щодо посилення принципу подвійного контролю для критичних операцій із виробничими запасами на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

№	Критична операція	Оцінений аудитором ризик	Причина виникнення ризику	Рекомендація аудитора	Очікуваний результат
1	2	3	4	5	6
1	Приймання сировини від населення	Високий ризик некоректного визнання та оцінки запасів	Операція виконується та контролюється однією особою	Забезпечити участь двох осіб: приймання – МВО, контроль – уповноважена особа	Підвищення достовірності первинного обліку
2	Зважування виробничої сировини	Ризик завищення або заниження маси запасів	Відсутність незалежної перевірки результатів зважування	Запровадити контрольне (повторне) зважування або підтвердження результатів другою особою	Зменшення ризику маніпуляцій з кількісними показниками
3	Оцінка якості та визначення ціни	Ризик суб’єктивної оцінки	Оцінка здійснюється без контрольної перевірки	Впровадити погодження оцінки якості технологом або контролером	Обґрунтованість ціни та оцінки запасів
4	Оприбуткування запасів в обліку	Ризик некоректного відображення операцій	Поєднання функцій приймання і відображення в обліку	Розмежувати функції між МВО та бухгалтерією	Підвищення надійності бухгалтерського обліку

Продовження таблиці 3.22

1	2	3	4	5	6
5	Списання запасів у виробництво	Ризик необґрунтованого списання	Відсутність контролю за нормами використання	Запровадити погодження списання керівником підрозділу	Контроль за раціональним використанням запасів
6	Інвентаризація виробничих запасів	Ризик формального проведення інвентаризації	Участь МВО без незалежного контролю	Формувати інвентаризаційну комісію без участі МВО	Підвищення об'єктивності результатів інвентаризації
7	Оформлення первинних документів	Ризик формальних або неповних даних	Відсутність подвійного підписання	Запровадити подвійне підписання первинних документів	Посилення відповідальності за достовірність даних

Запровадження принципу подвійного контролю для критичних операцій із виробничими запасами дозволить знизити оцінені аудиторами ТОВ АФ «Капітал» ризики помилок і зловживань, підвищити прозорість та контрольованість операцій, а також забезпечити належний рівень достовірності облікової інформації на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

Виявлені недоліки середнього рівня ризику стосуються відсутності затверджених норм природних втрат, недостатньої деталізації облікової політики та обмеженого використання можливостей системи Bas corp. Хоча ці недоліки не створюють безпосередньої загрози достовірності обліку, їх усунення суттєво підвищить ефективність контрольних процедур та якість управління запасами.

Основна мета внутрішнього контролю (аудиту) виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси» полягає у комплексній перевірці всіх аспектів обліку матеріальних цінностей та забезпеченні достовірності облікової інформації.

СВК виробничих запасів спрямована на виявлення можливих відхилень, помилок та порушень у процесі документування господарських операцій, а також на підтвердження відповідності фактичної наявності запасів даним бухгалтерського обліку.

Враховуючи специфіку діяльності підприємства у сфері переробки

вторинної сировини, особлива увага приділяється контролю за рухом різноманітних видів матеріальних ресурсів – від первинної сировини до готової продукції. Ефективна СВК дозволяє не лише виявляти недоліки в організації обліку, а й попереджати можливі зловживання, забезпечувати схоронність майна та оптимізувати використання виробничих запасів.

Враховуючи рекомендації зовнішніх аудиторів, нами запропоновано було визначено функціональну структуру СВК за обліком та використанням виробничих запасів. Ми иходили з того, що діяльність ТОВ «Запоріжжявторресурси» зумовлює підвищені ризики:

– некоректного визначення кількості та якості сировини;

– викривлень при первинному документуванні операцій із населенням;

– неправильного формування собівартості продукції переробки.

У зв'язку з цим СВК має бути побудована з урахуванням технологічних та організаційних особливостей обігу вторинної сировини (табл. 3.23).

Таблиця 3.23 – Функціональна структура СВК за обліком і використанням виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Функціональ-ний блок	Реалізація на ТОВ	Контрольні процедури	Відпові-дальні	Контроль-ний ефект
1	2	3	4	5
Планування потреб у вторинній сировині	Формування планів заготівлі макулатури, ПЕТ-відходів, полімерів	Нормативи мінімальних/максимальних залишків; аналіз попередніх періодів	Директор, начальник виробництва	Запобігання дефіциту або надлишку сировини
Закупівля та заготівля від населення і постачальників	Приймання вторсирови-ни від фізичних осіб	Затверджені ціни; реєстри приймання; перевірка контрагентів	Заготівельник бухгалтер	Законність та обґрунтованість операцій
Приймання і зважування вторинної сировини	Фізичне зважування, первинне сортування	Акти приймання; контрольні зважування; фотофіксація (за потреби)	Комірник, МВО	Повнота оприбуткування
Первинне документування	Оформлення актів закупівлі у населення, накладних	Перевірка обов'язкових реквізитів; нумерація	Бухгалтер	Достовірність первинних документів

Продовження таблиці 3.23

1	2	3	4	5
Аналітичний облік запасів	Облік за видами втор сировини, місцями зберігання	Аналітика рахунок 20; партійний облік	Бухгалтер	Контроль руху кожного виду сировини
Зберігання та сортування	Зберігання на складах, сортувальних майданчиках	Матеріальна відповідальність; обмежений доступ	Комірник, служба безпеки	Зменшення втрат і крадіжок
Передача у виробництво (переробку)	Відпуск сировини на дроблення, пресування, переробку	Лімітно-забірні картки; норми витрат	Начальник виробництва	Контроль цільового використання
Формування собівартості	Включення вартості вторсировини до собівартості продукції	Перевірка розподілу витрат	Бухгалтер, економіст	Коректна оцінка продукції
Інвентаризація вторинної сировини	Періодичні та раптові інвентаризації	Інвентаризаційні описи; звірка з обліком	Комісія	Виявлення нестач і надлишків
Списання втрат і відходів	Списання непридатної сировини, технологічних втрат	Акти списання; службові записки	Керівник, бухгалтер	Обґрунтованість списань
Управлінський аналіз	Аналіз оборотності та втрат вторсировини	KPI, внутрішні звіти	Директор	Підвищення ефективності
Моніторинг СВК	Внутрішні перевірки, аудит	Оцінка дієвості контролів	Внутрішній аудитор	Удосконалення СВК

Найбільш ризиковими для ТОВ «Запоріжжявторресурси» є блоки приймання вторинної сировини, первинного документування та інвентаризації. Саме в цих зонах аудитор оцінює підвищений ризик суттєвих викривлень за твердженнями «існування», «повнота» та «оцінка». Наявність формалізованої функціональної структури СВК дозволяє аудитору коригувати характер, час і обсяг процедур по суті.

Функціональна структура СВК за обліком і використанням виробничих запасів, враховує специфіку обігу вторинної сировини та забезпечує

контроль на всіх етапах її руху – від заготівлі у населення до передачі у виробництво та списання втрат. Реалізація такої структури сприяє зниженню ризиків викривлень, підвищенню достовірності обліку та ефективності управлінських рішень.

Відповідно до рекомендацій аудиторів, нами розроблена система оцінки ризиків, пов’язаних з обліком та використанням виробничих запасів, через сворення матриці ризиків. Матриця оцінки ризиків є основним робочим інструментом внутрішнього аудитора при перевірці обліку та використання виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси». Її призначення полягає у системному виявленні, структуризації та оцінці ризиків, що виникають у процесах заготівлі, зберігання, сортування, переробки та списання вторинної сировини, а також у визначенні пріоритетних напрямів аудиторського реагування.

У межах внутрішнього аудиту ризики оцінюються, а не встановлюються; матриця не фіксує факт порушення, а відображає рівень імовірності та потенційного впливу ризиків з урахуванням наявних контрольних заходів (табл. 3.24)

Таблиця 3.24 – Рекомедована матриця оцінки ризиків (робочий документ) для здійснення контролю за виробничими запасами ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Процес	Опис ризику	Ймовір-ність	Вплив	Рівень конт-ролю	Оцінка ризику	Пріо-ритет для ВА	Коментар контролера
1	2	3	4	5	6	7	8
Приймання вторсиро-вини	Неточне зважування та визначення якості	Висока	Висо-кий	Част-ковий	Висо-кий	1	Значна частка ручних операцій
Первинне докумен-тування	Операції без належних документів	Висока	Середній	Част-ковий	Висо-кий	1	Виявлено затримки оформлення
Аналітичний облік	Невідповід-ність аналітики і синтетики	Середня	Середній	Част-ковий	Серед-ній	2	Ручні коригування

Продовження таблиці 3.24

1	2	3	4	5	6	7	8
Зберігання	Нестачі, псування, втрати	Середня	Висо-кий	Слаб-кий	Висо-кий	1	Обмежений фізичний контроль
Передача у виробництво	Понад-нормове списання	Середня	Середній	Част-ковий	Серед-ній	2	Норми не завжди онов-люються
Формування собівартості	Некоректне включення вартості	Низька	Середній	Част-ковий	Низь-кий	3	Перевірки проводяться
Інвента-ризація	Формальний характер перевірок	Середня	Висо-кий	Слаб-кий	Висо-кий	1	Рідкі раптові інвен-таризації
Списання втрат	Необґрунто-вані акти списання	Середня	Середній	Част-ковий	Серед-ній	2	Недостатній аналіз причин

Рівень ризику визначено з урахуванням імовірності виникнення, потенційного впливу на активи та ефективності існуючих контрольних заходів.

Матриця оцінки ризиків свідчить, що на ТОВ «Запоріжжявторресурси» найбільш уразливими з точки зору внутрішнього контролю є процеси: приймання вторинної сировини; зберігання та фізичної збереженості запасів; інвентаризації виробничих запасів.

Саме за цими напрямами внутрішнім аудитором оцінюється високий рівень ризику, що потребує: посилення процедур подвійного контролю; формалізації вимірювальних і документальних процедур; збільшення частоти раптових інвентаризацій; удосконалення аналітичного обліку за видами вторинної сировини та місцями зберігання.

Процеси формування собівартості та облікового узагальнення характеризуються нижчим рівнем ризику, проте потребують постійного моніторингу з боку внутрішнього аудиту з метою недопущення накопичення помилок.

Таким чином, матриця оцінки ризиків є базовим документом для: планування внутрішніх аудиторських процедур; формування обґрунтованих рекомендацій керівництву; подальшого вдосконалення СВК за обліком та

використанням виробничих запасів.

Для ефективного функціонування СВК за обліком виробничих запасів на підприємстві має бути розроблене відповідне документальне забезпечення. Створення регламентної бази внутрішнього контролю є однією з ключових рекомендацій, наданих зовнішніми аудиторами ТОВ АФ «КАПІТАЛ». Документальне оформлення процедур контролю дозволяє стандартизувати підходи до перевірки, забезпечити послідовність контрольних дій та чітко розмежувати відповідальність між учасниками процесу. Нами запропоновано основні документи, що регламентують СВК виробничих запасів (табл. 3.25).

Таблиця 3.25 – Рекомендоване документальне забезпечення СВК виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Назва документа	Призначення та зміст
Положення про внутрішній контроль за обліком виробничих запасів [Додаток Ф]	документ, що визначає цілі, завдання, принципи, процедури та відповідальних осіб
Графік проведення внутрішніх перевірок [Додаток Х]	затверджується на рік з визначенням термінів та об’єктів перевірки
Чек-листи для перевірки збереження запасів [Додаток Ц]	стандартизовані форми для контролю умов зберігання на складах та виробничих ділянках, які включають перевірку температурного режиму, вологості, стану приміщень, дотримання правил складування тощо
Чек-листи для документальної перевірки руху запасів [Додаток Ш]	форми для контролю правильності оформлення первинних документів, своєчасності відображення операцій, відповідності аналітичного та синтетичного обліку
Форма звіту про результати внутрішньої перевірки [Додаток Щ]	стандартизований документ, що містить виявлені недоліки, оцінку ризиків та рекомендації
Реєстр виявлених порушень та заходів з їх усунення [Додаток Ю]	для моніторингу виконання рекомендацій за результатами перевірок

Розроблене документальне забезпечення СВК охоплює всі ключові аспекти контрольної діяльності – від стратегічного планування до оперативного моніторингу виконання коригувальних заходів.

Програмне забезпечення Bas corp відіграє центральну роль в організації внутрішнього контролю за виробничими запасами на ТОВ

«Запоріжжявторресурси». Сучасні інформаційні технології значно розширюють можливості СВК, забезпечуючи не лише фіксацію та зберігання даних, а й активну підтримку контрольних процедур через вбудовані механізми перевірки та аналізу. Функціональні можливості програмного забезпечення Bas corp у СВК виробничих запасів (табл. 3.26).

Таблиця 3.26 – Функції програмного забезпечення Bas corp у СВК виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси»

Функція програмного забезпечення	Характеристика та призначення
Автоматизований контроль	Система містить вбудовані механізми контролю (наприклад, автоматичний розрахунок залишків, контроль відповідності проводок, заборона на проведення операцій без певних даних), що знижує ймовірність помилок
Формування звітів для контролю	Bas corp дозволяє швидко генерувати різноманітні звіти (наприклад, залишки за складами, рух по номенклатурі, оборотні відомості), які є основними інструментами для проведення внутрішніх перевірок та аналізу
Ідентифікація відхилень	Система може допомогти виявити незвичайні операції або відхилення від норм (наприклад, нетипово велике списання матеріалів, від`ємні залишки в обліку), що слугує сигналом для поглибленої перевірки
Доступ до історичних даних	Легкий доступ до архівних даних дозволяє проводити порівняльний аналіз та відстежувати динаміку руху запасів

Програмне забезпечення Bas corp забезпечує комплексну підтримку процесів внутрішнього контролю на всіх етапах – від попередження помилок через автоматизовані механізми контролю до формування аналітичних звітів для прийняття управлінських рішень. Особливо цінною є можливість ідентифікації нетипових операцій, що дозволяє своєчасно реагувати на потенційні ризики та проводити додаткові перевірки.

Інтеграція функціональних можливостей Bas corp з регламентною базою внутрішнього контролю створює синергетичний ефект, підвищуючи загальну ефективність контрольної діяльності на підприємстві. Разом з тим, успішність використання програмного забезпечення безпосередньо залежить від кваліфікації персоналу та дотримання встановлених процедур внесення даних до системи.

Таким чином, результати аудиторської перевірки стали основою для впровадження розроблених заходів дозволить ТОВ «Запоріжжявторресурси» підвищити достовірність облікової інформації, мінімізувати операційні ризики, оптимізувати використання виробничих запасів та створити надійну основу для ефективного управління матеріальними ресурсами. Поетапна реалізація рекомендацій з обов'язковим моніторингом результативності забезпечить досягнення поставлених цілей при оптимальному використанні наявних ресурсів підприємства.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження теоретико-методичних та організаційно-практичних аспектів обліку і аудиту виробничих запасів на підприємстві з переробки вторинної сировини ТОВ «Запоріжжявторресурси». Результати дослідження дозволили сформулювати науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації щодо вдосконалення облікового процесу та системи внутрішнього контролю виробничих запасів.

За результатами теоретико-методичного дослідження обліку та аудиту виробничих запасів уточнено економічну сутність категорії «виробничі запаси» з урахуванням сучасних викликів воєнного стану в Україні. На основі систематизації наукових підходів визначено, що виробничі запаси є матеріальними ресурсами для безперервного виробництва та виступають стратегічним інструментом забезпечення виживання й функціонування підприємства в умовах енергетичної кризи та воєнної загрози. Обґрунтовано необхідність формування додаткових страхових запасів паливно-мастильних матеріалів, автономних джерел живлення та критично важливої сировини через систематичні атаки на енергетичну інфраструктуру.

Досліджено сутність поняття «аудит виробничих запасів» з урахуванням особливостей проведення перевірок в умовах воєнного стану. Обґрунтовано, що сучасне трактування має включати специфічні процедури оцінки та документування впливу форс-мажорних обставин воєнного характеру на збереженість та облік виробничих запасів, що набуває критичного значення для формування достовірної фінансової звітності.

Систематизовано методичні підходи до обліку виробничих запасів. Проведено порівняльний аналіз вимог НП(С)БО 9 та МСБО 2, який виявив, що національний стандарт характеризується більшою деталізацією методик оцінки, тоді як міжнародний стандарт надає більшу свободу професійного

судження. Досліджено методичний інструментарій аудиту виробничих запасів та систематизовано типові помилки облікового процесу.

За результатами аналізу організаційно-методичних засад обліку виробничих запасів проаналізовано організаційно-економічну характеристику ТОВ «Запоріжжявторресурси». Встановлено позитивну динаміку розвитку підприємства протягом 2021-2024 років: чистий дохід зріс на 66%, валовий прибуток збільшився у 4,16 рази, власний капітал зріс у 17,12 рази, що підтверджує ефективність обраної бізнес-моделі.

Досліджено організацію обліку виробничих запасів на підприємстві. Виявлено недостатню деталізацію облікової політики щодо розподілу транспортно-заготівельних витрат, відсутність затверджених норм природних втрат, спеціалізованих форм документів та графіка документообігу, обмежене використання можливостей системи Bas corp.

Удосконалено облікову політику та аналітичний облік запасів шляхом розробки детального порядку формування первісної вартості запасів із методикою розподілу транспортно-заготівельних витрат, методики встановлення норм природних втрат для кожного виду вторинної сировини з обов’язковим переглядом не рідше разу на рік, детальної класифікації браку з визначенням джерел покриття втрат.

Удосконалено систему документообігу виробничих запасів через розробку уніфікованої форми приймального акту вторинної сировини від населення з розширеним переліком обов’язкових реквізитів та комплексного графіка документообігу, який чітко визначає відповідальних осіб та терміни обробки кожного документа.

Розроблено методику формування резерву під знецінення виробничих запасів, що враховує специфіку переробки вторинної сировини та високу волатильність ринкової вартості. Методика включає дев’ять послідовних етапів з визначенням відповідальних осіб та мети кожного документа відповідно до вимог НП(С)БО 9.

Запропоновано впровадження системи штрихкодування виробничих

запасів та розширення функціональних можливостей програми Bas corp через детальну класифікацію запасів за партіями, якістю, термінами надходження та місцями зберігання з автоматичним формуванням чотирьох типів контрольних звітів. Комплексна реалізація цих заходів дозволить скоротити трудомісткість облікових робіт на 30-35%, прискорити інвентаризацію в 2-3 рази, підвищити оборотність запасів на 10-15%.

За результатами дослідження організаційно-методичних засад аудиту виробничих запасів розроблено систему контрольних процедур для виконання ключових завдань внутрішнього контролю виробничих запасів з комплексним документальним забезпеченням. Сформовано функціональну структуру системи за 12 блоками з визначенням контрольних процедур, відповідальних осіб та контрольного ефекту. Розроблено комплексне документальне забезпечення, яке включає Положення про внутрішній контроль, Графік проведення внутрішніх перевірок, Чек-листи перевірки, Форму звіту та Реєстр порушень.

Розроблено матрицю оцінки ризиків для восьми бізнес-процесів. Найбільш уразливими визначено процеси приймання вторинної сировини, зберігання та інвентаризації виробничих запасів.

Систематизовано ризики суттєвого викривлення на рівні фінансової звітності та на рівні тверджень щодо виробничих запасів підприємств з переробки вторинної сировини з урахуванням специфічних факторів галузі. Виділено 12 ключових ризиків на рівні фінансової звітності та 8 ризиків на рівні тверджень відповідно до МСА 315.

Сформовано комплекс додаткових аудиторських процедур щодо специфічних ризиків підприємств з переробки вторинної сировини. Розроблено методику аудиту, що включає п’ять груп процедур відповідно до МСА з особливою увагою до п’яти специфічних ризиків: шахрайство при зважуванні, коригування у системі Bas corp, імпортні операції, залежалі запаси та норми втрат.

Удосконалено обліковий процес та систему внутрішнього контролю за

результатами аудиту. На основі аудиту ТОВ АФ «Капітал» систематизовано сім ключових недоліків та розроблено комплекс детальних рекомендацій для їх усунення, що включає впровадження стандартизованої форми акту приймання з дев'ятьма супутніми документами, запровадження планової інвентаризації не рідше разу на квартал, розробку Положення про систему внутрішнього контролю, застосування принципу подвійного контролю для семи критичних операцій.

Впровадження розроблених рекомендацій дозволить мінімізувати втрати від крадіжок та недостач на 15-20%, скоротити терміни обробки документів на 20-25%, підвищити достовірність облікової інформації та сформувати надійну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Результати дослідження мають практичну спрямованість і можуть бути використані підприємствами з переробки вторинної сировини для вдосконалення системи обліку та аудиту виробничих запасів, що сприятиме підвищенню ефективності управління запасами та зміцненню фінансової стабільності підприємств.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Fatima R. Inventory Management Importance: Key Strategies & Practices. EZO.io. URL: https://ezo.io/ezofficeinventory/blog/importance-of-inventory-management-in-an-organization/ .

2. Меліхова Т. О., Балашова Ю. О. Удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка*». 2019. №12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503

3. Літвінова В., Блігадір М. сутність та визначення категорії «запаси підприємства». *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2024. Vol. 2024, no. 4. P. 134–138. URL: https://ujae.org.ua/sutnist-ta-vyznachennya-kategoriyi-zapasy-pidpryyemstva/.

4. Пушкарь І., Шишкіна А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-74 .

5. Бондаренко О., Тітаренко А. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 63–67. URL: https://surl.li/qwxpba.

6. Луценко І. Логістичне управління запасами : навч.-метод. комплекс дисципліни. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 69 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/31cf409b-4ce6-4a15-a943-bb342925d892/content.

7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 : станом на 1 січ. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text .

8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.

9. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101.

10. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. №7. С. 93-105.

11. Назаренко І.М., Місюров О.В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 19. С. 1312-1318

12. Шепель Т. Організація обліку виробничих запасів та основні напрями його вдосконалення на підприємстві. *Сталий розвиток економік*и. 2025. № 1 (52). С. 121–127. URL: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-17.

13. Степаненко О. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2023. № 47. С. 108–114. URL: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-19.

14. Шевченко Л. Я., Мулява В. Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування.* 2022. № 4(102). С. 72–76. URL: https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102)-72-76.

15. Максименко І., Іванченко А. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/44.pdf.

16. Babenko L., Vasilyeva V., Konovalova E. Accounting and analytical provision of inventory management. *Economic scope*. 2021. URL: https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-16.

17. Козак В., Олійник М. Особливості екаунтингу виробничих запасів в

умовах воєнного стану в україні: уроки з міжнародного досвіду. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-129.

18. Очеретько Л. М., Романова Ю. Ю. Проблеми та удосконалення організації обліку виробничих запасів. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7390.

19. Рабоконь Ю., Подолянчук О. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та облікове забезпечення. кономіка. фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 8. С. 102–109. URL: http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/TdJrC364q9CjfWll1wvN.pdf.

20. Степаненко О. Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2020. № 30. С. 166–171. URL: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-32 (дата звернення: 05.12.2025).

21. Гужавіна І. Особливості обліку запасів на торговельних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/92.pdf.

22. Polova T., Ohrey T. Methodical and organizational features of accounting inventories of enterprises. *Economic scope*. 2020. URL: https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-23.

23. Петролюк Ю., Гребенюк Н. Сталий розвиток як стратегічна перевага для підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-148.

24. Кривешко О. В., Шпарик Я. Я., Мельник Н. В. Особливості управління запасами в кризових умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10301

25. Скаско О. І., Кут Д. М. Застосування нових систем управління запасами на підприємствах в умовах ринкової нестабільності та військового конфлікту *Вісник Львівського торговельно-економічного університету.*

Економічні науки. 2024. № 76. URL: http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1541/1452.

26. Koshelenko S. The formation and effective use of inventories by enterprises. *Proceedings of Scientific Works of Cherkasy State Technological University Series Economic Sciences*. 2021. No. 60. P. 81–92. URL: https://doi.org/10.24025/2306-4420.1.60.2021.228921.

27. Кадюк З. Управління запасами на виробничому підприємстві: взаємозв'язок із плануванням продажів та виробництва. економіка та суспільство. 2025. № 75. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6198.

28. The Role and Value of Inventory. Procurement and Supply Chain Management Made Simple. URL: https://surl.li/ovnmtg.

29. Облік і контроль запасів. Регулювання запасів. StudFiles. URL: https://studfile.net/preview/4267295/page:35/.

30. Куць Т., Кондаревич І. Стратегії оптимізації виробничих запасів, як інструмент ефективного управління. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 22–25. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-5.

31. Inventory Management: How to Optimize It | Imperia. *Imperia SCM*. URL: https://imperiascm.com/blog/the-importance-of-inventory-management-in-the-supply-chain.

32. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Абрамова І. В. Сучасні підходи до оцінки запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління оборотними активами підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій.* Серія: економіка та управління. 2024. № 14. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-09-02 .

33. Тарасова Г., Гулевич С. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. С. 896–899. URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/138.pdf.

34. Циган Р. М., Дідур С. В., Назаренко К. І. Особливості організації обліку виробничих запасів та їх оцінка в системі бухгалтерського обліку.

Ефективна економіка. 2018. № 11. – URL: https://surl.li/qswqah.

35. Зінченко О. В., Сайко К. І. Оцінка виробничих запасів згідно національних стандартів обліку : thesis. 2017. URL: https://surl.li/fkamne.

36. Порівняльний аналіз концетуальної основи обліку запасів за міжнародними та національними стандартами / Н. Проскуріна та ін. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки* : збірник наукових праць. 2025. № 3 (66).

37. Дутчак І., Гордієнко М., Коверза В. Порівняльний аналіз методів оцінки запасів в бухгалтерському обліку та їх вплив на фінансові результати. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-63.

38. Шпінь В., Мельник Т. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. *Молодий вчений*. 2021. № 1 (89). URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/183.

39. Батерук Я., Проскуріна Н. Оцінка запасів: значення для обліку та аудиту. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації* : зб. наук. пр. з матеріалами х міжнародної наукової конференції, м. Львів, 14 листоп. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 69–72. URL: https://surl.li/ybfoay.

40. Оцінка вибуття запасів Загальний розділ Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Нормативна база Ук… Factor. URL: https://i.factor.ua/ukr/law-104/section-712/article-36069/.

41. Коваль О. Нюанси застосування методу ФІФО. *TAX EXPERT. Податковий консультант.* URL: https://tax-expert.in.ua/publications/93-2010-07-21-04-13-59/.

42. Лівошко Т., Лісняк О. Вплив методу оцінки вибуття запасів на витрати бюджетних установ у сфері медицини. *Ефективна економіка*. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/46.pdf.

43. Аудит вибуття запасів. StudFiles. URL: https://surl.lu/lywbna.

44. Ковтуненко Ю., Васалатій Т. Аналіз методів оцінки запасів при їх вибутті. *Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації*

економіки України : IX Всеукр. науково-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 19–22 трав. 2015 р. 2015. С. 47–49. URL: https://surl.li/prwvoi.

45. Височан О. С., Височан О. О., Коркішко В. І. Інвентаризація запасів в умовах війни. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2024. № 20. С. 182–189. URL: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.21.

46. Колісник О., Агафонцева А., Купріянова А. Особливості проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство.* 2025. № 73. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-9.

47. Безкоровайна Л. Проводимо інвентаризацію – обліковуємо результати. ibuhgalter.net *Сучасний бухгалтерський портал*. URL: https://ibuhgalter.net/material/1430/27776.

48. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 : станом на 6 берез. 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text.

49. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: https://surl.lt/qrluri.

50. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: https://surl.li/ntmciq.

51. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 : станом на 13 груд. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text.

52. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві / Н. В. Нечипорук та ін. *Агросвіт*. 2023. № 24. С. 10–16. URL: https://surl.li/gvxdro.

53. Подмешальська Ю., Скирдова О. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих запасів. *Інвестиції: практика та досвід*.

2021. № 21. С. 93–99. URL: https://surl.li/twudmn.

54. Хмелюк А., Черненко П. Організація обліку, контролю та аналізу виробничих запасів. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2023. Т. 1, № 6. С. 135–143. URL: https://surl.li/twylgy.

55. Прибутковий касовий ордер: що слід знати? Блог бухгалтера від M.E.Doc. M.E.Doc – своєчасна звітність та простий обмін документами. URL: https://medoc.ua/blog/pributkovij-kasovij-order-shho-slid-znati-.

56. 7eminar. Накладна-вимога: ключовий документ для контролю матеріалів на підприємстві. 7eminar. URL: https://surli.cc/xpxkht.

57. Крута Л. Типові форми для запасів: нове чи добре забуте старе?. ibuhgalter.net Сучасний бухгалтерський портал. URL: https://surli.cc/rzuvfh.

58. 7eminar. Накладна-вимога: ключовий документ для контролю матеріалів на підприємстві. 7eminar. URL: https://surl.li/idnuhq.

59. Наталя А., Наталія В., Максим Н. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей. *Податки & бухоблік*, № 94, Листопад, 2018, Factor. Factor. URL: https://surl.li/poyrqh.

60. Головчак Ю., Головчак Г., Писарчук О. Цифровізація бухгалтерського обліку: переваги та виклики в епоху цифрових технологій. *Економіка Фінанси Право*. 2023. № 11. С. 38–42. URL: https://surl.li/whjxfe.

61. Коваль О. В., Лишак О. М. Цифровізація бухгалтерського обліку в україні. *Efektyvna ekonomika*. 2024. № 2. URL: https://surl.li/xifrvz.

62. Бунда О. М., Матюха М. М. Цифровізація системи бухгалтерського обліку підприємства. *Journal of Strategic Economic Research*. 2024. № 6. С. 133–142. URL: https://doi.org/10.30857/2786–5398.2023.6.14.

63. Primush J., Maliuk V. Comparative characteristics of psap 9 «inventories» and ias 2 «inventories». Ea*stern Europe: economy, business and management.* 2019. No. 6(23). URL: https://surl.li/cmtynh.

64. Deloitte. IAS Plus. IAS. URL: https://surl.li/axqhag.

65. Saro B., Keitany P., Rop W. Inventory Audit and Supply Management:

An Evidence of Inventory Control Practices. East African Journal of *Business and Economics*. 2021. Vol. 4, no. 1. P. 85–92. URL: https://doi.org/10.37284/eajbe.4.1.503.

66. Erlin T. W. Operational Audit in Inventory Management: Case Study of CV. X in Bali. *International Journal of Management, Accounting and Economics*. 2022. Vol. 9, no. 2. P. 97–116. URL: https://surl.lu/fpsfdj.

67. Меліхова Т., Балашова Ю. Удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: https://surl.li/enootz.

68. Ткаченко О., Шендрик К. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-48.

69. Подмешальська Ю., Бабак С. Облік та контроль виробничих запасів для прийняття управлінських рішень на промисловому підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 22. С. 83–94. URL: https://surl.li/ncibym.

70. Меліхова Т. О., Алексєєв І. Є. Удосконалення документування обліку та контролю виробничих запасів для підвищення якості організації бухгалтерського процесу на підприємстві. *Efektyvna ekonomika*. 2023. № 11. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.21.

71. Chopra C. What Is Inventory Audit? Its Purpose and Benefits Explained. Infizo. URL: https://surl.lu/jssllk.

72. Скаско О. І., Костецька Ю. Р. Методика аудиту виробничих запасів підприємства. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2023. № 70. С. 89–93. URL: https://surl.li/qcuggz.

73. Shapoval O., Kramarenko K. Theoretical features of audit as a regulated means of financial and economic activity. *State and Regions*. Series: Economics and Business. 2022. No. 1(124). URL: https://surl.li/ewvqzs.

74. Мащак Н., Зеленюк В. Оптимізація складської діяльності підприємства на засадах логістики. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43.

URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-33.

75. Parker J. Inventory Audit Guide: Importance, Procedures & Best Practices - Fishbowl. *Inventory Audit:* A Comprehensive Guide With Procedures and Best Practices. URL: https://surli.cc/xokfes.

76. Обухівміськвторресурси – Ласкаво просимо на сайт підприємства. Обухів міськвторресурси – Ласкаво просимо на сайт підприємства. URL: https://ogvr.com.ua/.

77. Vtorma ua -. Vtorma ua. URL: https://vtorma.ua/ua/.

78. Головна ТОВ «Альфа-флекс». альфа-флекс. URL: https://uk.alfa-flex.org/.

79. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / за заг. ред. канд. екон. наук, проф. В. С. Леня. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 664 с. URL: https://surl.li/rvlgbz.

80. Як організувати структуру підприємства: актуальні види і формати. *Школа бізнесу*. URL: https://surl.lt/tdgexg.

81. BAS Бухгалтерія КОРП. bas-soft. URL: https://surl.li/jhzbzu.

82. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text.

83. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 26 листоп. 2025 р. URL: https://surl.li/yoqgvt.

84. Батерук Я. Ю., Гороховець Ю. А. Особливості облікової політики запасів на виробничому підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2024. № 2(64). С. 135–142. URL: https://doi.org/10.24144/2409–6857.2024.2(64).135–142 .

85. Батерук Я., Проскуріна Н. Інвентаризація виробничих запасів:обліково–контрольний аспект. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття* : зб. наук. пр. з матеріалами X міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 7 листоп. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 50–53. URL: https://surl.li/xfimcn.

86. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 : станом на 29 лип. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text.

ДОДАТОК А

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"

(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

		Дата(рік,місяць,число)		
Підприємство		Коди		
~~Товариство з обмеженою відповідальністю "Запоріжжявторресурси"~~	за ЄДРПОУ	2022	01	01
Територія ОЛЕКСАНДРІВСЬКИЙ	за КАТОТТГ [1]	05511969		
Організаційно-правова форма господарювання ~~ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ~~	за КОПФГ	UA23060070010595678		
Вид економічної діяльності ~~Відновлення відсортованих відходів~~	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб 11		38.32		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Жуковського, буд. 82, прим. 52, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69095, Україна 0955482076				

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	88,9
Основні засоби :	1010	546,4	436,4
первісна вартість	1011	5 591,4	5 620,2
знос	1012	(5 045,0)	(5 183,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	546,4	525,3
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	584,3	496,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	369,0	346,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	127,1	17,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	102,8	389,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	121,3	692,4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	6,4
Інші оборотні активи	1190	0,2	0,4
Усього за розділом II	1195	1 304,7	1 949,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 851,1	2 474,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	134,9	134,9
Додатковий капітал	1410	-	-

Резервний капітал	1415	50,4	50,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(137,6)	(121,0)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	47,7	64,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 670,2	987,8
розрахунками з бюджетом	1620	12,5	9,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	7,7	9,7
розрахунками зі страхування	1625	5,1	-
розрахунками з оплати праці	1630	21,3	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	94,3	1 412,7
Усього за розділом III	1695	1 803,4	2 410,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 851,1	2 474,5

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 365,4	8 984,8
Інші операційні доходи	2120	428,9	250,0
Інші доходи	2240	0,2	0,1
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	8 794,5	9 234,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 984,8)	(8 646,4)
Інші операційні витрати	2180	(755,8)	(538,4)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(8 740,6)	(9 184,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	53,9	50,1
Податок на прибуток	2300	(9,7)	(9,0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	44,2	41,1

ЕП КРЄТОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Керівник _____ Крєтов Дмитро Сергійович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ Крєтов Дмитро Сергійович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Електронний підпис · ЕП · Електронний підпис · ЕП · Електронний

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Квитанція

Користувач: Admin
Ім’я файлу: 2300600055119695011001310000605122021.XML
Підписи: Печатка Державна податкова служба України. "ОТРИМАНО" 43005393
Печатка Державна служба статистики України 37507880

Текст:

Підприємство: 05511969 Товариство з обмеженою відповідальністю "Запоріжжявторресурси"
Звіт: 1-м, 2-м. Фінансова звітність малого підприємства За період: Рік,2021 р.

Звіт доставлено до Центру обробки електронних звітів Держстату України 30.06.2022 у 18:11:23
Реєстраційний номер звіту: 9004933414 (2300600055119695011001310000605122021.XML) Звіт відповідає формату, визначеному Держстатом України.

Кваліфіковані електронні підписи перевірено. Звіт прийнято для подальшої обробки. У випадку виявлення помилок при здійсненні обробки даних звіту в органах державної статистики та(або) необхідності надання уточнень Вам буде повідомлено додатково.

- Кінцевий термін подання форми - 28.02.2022. Звіт подається із запізненням, що є порушенням вимог чинного законодавства стосовно подання статистичної звітності. Надання органам державної статистики даних для проведення державних статистичних спостережень із запізненням тягне за собою відповідальність, яка встановлена статтею 186-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Відправник: Центр обробки електронних звітів Держстату України

ДОДАТОК Б

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"

(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство "Запоріжжявторресурси" Дата(рік,місяць,число) Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Коди		
2023	01	01
05511969		
UA23060070010595678		
240		
38.32		

Територія Олександрівський за КАТОТТГ [1]

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю за КОПФГ

Вид економічної діяльності Відновлення відсортованих відходів за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб 15

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Жуковського, буд. 82, прим. 52, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69095, Україна 0955482076

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	88,9	-
Основні засоби :	1010	436,4	318,4
первісна вартість	1011	5 620,2	5 771,1
знос	1012	(5 183,8)	(5 452,7)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	525,3	318,4
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	496,3	1 183,2
у тому числі готова продукція	1103	-	6,6
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	346,9	39,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	17,4	7,6
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	389,4	148,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	692,4	230,5
Витрати майбутніх періодів	1170	6,4	13,2
Інші оборотні активи	1190	0,4	13,0
Усього за розділом II	1195	1 949,2	1 635,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	2 474,5	1 953,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	134,9	134,9
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	50,4	50,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(121,0)	379,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	64,3	565,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	987,8	691,5
розрахунками з бюджетом	1620	9,7	56,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	9,7	36,4
розрахунками зі страхування	1625	-	7,1
розрахунками з оплати праці	1630	-	26,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 412,7	607,6
Усього за розділом III	1695	2 410,2	1 388,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	2 474,5	1 953,7

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 842,4	8 365,4
Інші операційні доходи	2120	1 095,2	428,9
Інші доходи	2240	-	0,2
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	9 937,6	8 794,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8 396,2)	(7 984,8)
Інші операційні витрати	2180	(986,3)	(755,8)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(9 382,5)	(8 740,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	555,1	53,9
Податок на прибуток	2300	(36,5)	(9,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	518,6	44,2

ЕП КРЄТОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Керівник _____ Крєтов Дмитро Сергійович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ Крєтов Дмитро Сергійович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Електронний підпис ЕП

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Квитанція

Користувач: Admin
Ім’я файлу: 2300600055119695011001310000635122022.XML
Підписи: Печатка Державна податкова служба України. "ОТРИМАНО" 43005393
Печатка Державна служба статистики України 37507880

Текст:

Підприємство: 05511969 Товариство з обмеженою відповідальністю "Запоріжжявторресурси"
Звіт: 1-м, 2-м. Фінансова звітність малого підприємства За період: Рік,2022 р.
Звіт доставлено до Центру обробки електронних звітів Держстату України 27.02.2023 у 11:22:31
Реєстраційний номер звіту: 9003597541 (2300600055119695011001310000635122022.XML) Звіт відповідає формату, визначеному Держстатом України.
Кваліфіковані електронні підписи перевірено. Звіт прийнято для подальшої обробки. У випадку виявлення помилок при здійсненні обробки даних звіту в органах державної статистики та(або) необхідності надання уточнень Вам буде повідомлено додатково.

Відправник: Центр обробки електронних звітів Держстату України

ДОДАТОК В

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"

(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство "Запоріжжявторресурси" Дата(рік,місяць,число) Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Коди		
2024	01	01
05511969		
UA23060070010595678		
240		
38.32		

Територія ЗАПОРІЗЬКА за КАТОТТГ [1]

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю за КОПФГ

Вид економічної діяльності Відновлення відсортованих відходів за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб 14

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Жуковського, буд. 82, прим. 52, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69095, Україна 0955482076

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	318,4	151,7
первісна вартість	1011	5 771,1	5 771,1
знос	1012	(5 452,7)	(5 619,4)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	318,4	151,7
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 183,2	1 208,4
у тому числі готова продукція	1103	6,6	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	39,1	702,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	7,6	27,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	148,7	726,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	230,5	131,6
Витрати майбутніх періодів	1170	13,2	22,0
Інші оборотні активи	1190	13,0	79,3
Усього за розділом II	1195	1 635,3	2 896,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 953,7	3 048,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	134,9	134,9
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	50,4	50,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	379,9	570,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	565,2	756,2
II. Довгострокові зобов’язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов’язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов’язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	691,5	1 282,4
розрахунками з бюджетом	1620	56,0	100,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	36,4	62,1
розрахунками зі страхування	1625	7,1	8,0
розрахунками з оплати праці	1630	26,3	32,3
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов’язання	1690	607,6	868,9
Усього за розділом III	1695	1 388,5	2 292,2
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 953,7	3 048,4

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 057,7	8 842,4
Інші операційні доходи	2120	50,3	1 095,2
Інші доходи	2240	4,4	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	12 112,4	9 937,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(10 798,5)	(8 396,2)
Інші операційні витрати	2180	(967,9)	(986,3)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(11 766,4)	(9 382,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	346,0	555,1
Податок на прибуток	2300	(62,3)	(36,5)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	283,7	518,6

Керівник _____ (підпис) ЕП КРЄТОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ Крєтов Дмитро Сергійович (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ (підпис) ЕП СЛАСТЮК ІРИНА АНАТОЛІЇВНА Сластюк Ірина Анатоліївна (ініціали, прізвище)

Електронний підпис ЕП

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Квитанція

Користувач: Admin
Ім’я файлу: 23006000551196 9S0110013100006811220 23.XML
Підписи: Печатка Державна податкова служба України. "ОТРИМАНО" 43005393 "Шлюз захисту" Шлюз Держстат 37507880

Текст:

Квитанція №2
Підприємство: 05511969 Товариство з обмеженою відповідальністю "Запоріжжявторресурси"
Звіт: 1-м, 2-м. Фінансова звітність малого підприємства За період: Рік,2023 р.
Звіт доставлено до Системи електронного звітування органів державної статистики України 29.02.2024 у 09:00:39 Реєстраційний номер звіту: 9003767187 (23006000551196 9S0110013100006811220 23.XML) Звіт відповідає формату, визначеному Держстатом України.
Кваліфіковані електронні підписи перевірено. Звіт прийнято для подальшої обробки. У випадку виявлення помилок при здійсненні обробки даних звіту в органах державної статистики та(або) необхідності надання уточнень Вам буде повідомлено додатково.
Відправник:
Система електронного звітування органів державної статистики України

ДОДАТОК Д

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"

(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство "Запоріжжявторресурси" Дата(рік,місяць,число) Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ

1.Баланс на 31 грудня 2024 р.

Коди		
2025	01	01
05511969		
UA23060070010595678		
240		
38.32		

Територія ЗАПОРІЗЬКА за КАТОТТГ [1]

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю за КОПФГ

Вид економічної діяльності Відновлення відсортованих відходів за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб 16

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Жуковського, буд. 82, прим. 52, м. ЗАПОРІЖЖЯ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 69095, Україна 0955482076

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	151,7	91,4
первісна вартість	1011	5 771,1	5 797,3
знос	1012	(5 619,4)	(5 705,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	151,7	91,4
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	1 208,4	1 166,1
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	702,0	960,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	27,1	4,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	726,3	988,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	131,6	154,8
Витрати майбутніх періодів	1170	22,0	13,9
Інші оборотні активи	1190	79,3	242,5
Усього за розділом II	1195	2 896,7	3 531,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	3 048,4	3 622,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	134,9	134,9
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	50,4	50,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	570,9	915,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	756,2	1 100,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 282,4	997,0
розрахунками з бюджетом	1620	100,6	134,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	62,1	55,6
розрахунками зі страхування	1625	8,0	12,3
розрахунками з оплати праці	1630	32,3	48,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	868,9	1 329,6
Усього за розділом III	1695	2 292,2	2 521,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	3 048,4	3 622,4

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2024 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	13 900,5	12 057,7
Інші операційні доходи	2120	10,1	50,3
Інші доходи	2240	1,9	4,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	13 912,5	12 112,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12 316,0)	(10 798,5)
Інші операційні витрати	2180	(1 286,5)	(967,9)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(13 602,5)	(11 766,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	310,0	346,0
Податок на прибуток	2300	(55,8)	(62,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	254,2	283,7

ЕП КРЄТОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

ЕП СЛАСТЮК ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

Керівник _____ Крєтов Дмитро Сергійович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ Сластюк Ірина Анатоліївна
(підпис) (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Квитанція

Користувач: Admin
Ім’я файлу: 23006000551196 9S0110014100007221220 24.XML
Підписи: Печатка Державна податкова служба України. "ОТРИМАНО" 43005393
"Шлюз захисту" Шлюз Держстат 37507880

Текст:

Квитанція №2
Підприємство: 05511969 Товариство з обмеженою відповідальністю
"Запоріжжявторресурси"
Звіт: 1-м, 2-м. Фінансова звітність малого підприємства За період: Рік,2024 р.
Звіт доставлено до Системи електронного звітування органів державної
статистики України 03.03.2025 у 11:07:10 Реєстраційний номер
звіту: 9003980375 (23006000551196 9S0110014100007221220 24.XML) Звіт відповідає
формату, визначеному Держстатом України.
Кваліфіковані електронні підписи перевірено. Звіт прийнято для подальшої
обробки. У випадку виявлення помилок при здійсненні обробки даних звіту в
органах державної статистики та(або) необхідності надання уточнень Вам
буде повідомлено додатково.
Відправник:
Система електронного звітування органів державної статистики України

ДОДАТОК Е

Відображення в обліковому процесі операцій з придбанням матеріалів за іноземну валюту (макулатури) на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

Перша подія – отримання макулатури (післяплата)

20.06.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» імпортувало макулатуру від нерезидента на суму $2000,00. Курс НБУ на дату оформлення вантажної митної декларації та отримання макулатури становив 41,5852 грн. за 1 USD. Було нараховано мито у розмірі 10% від митної вартості та «ввізний» ПДВ. Оплата нерезиденту здійснена 25.06.2025 р., курс НБУ на цю дату становив 42,5852 грн. за 1 USD. Якщо, ж перша подія – передоплата, то 20.06.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» перерахувало нерезиденту передоплату за макулатуру на суму $2000,00. Курс НБУ на дату передоплати становив 41,5852 грн. за 1 USD. 25.06.2025 р. отримано макулатуру, курс НБУ на цю дату становив 42,5852 грн. за 1 USD. На дату оформлення вантажно митної декларації були сплачені мито 10% та «ввізний» ПДВ.

№ з/ п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Перша подія – отримання Макулатури				
Отримання товарів (курс НБУ — 41,5852 грн./$)				
1	Перераховано мито ($2000,00*41,5852 грн./$*10%:100%)	377	311	8317,04
2	Сплачено «ввізний» ПДВ ((41,5852 грн+ 8317,04 грн)*20%:100%)	377	311	1671,73
3	Оприбутковано отримані від нерезидента макулатуру ($2000,00*41,5852)	281	632	$2000,00 83170,4
4	Суму мита включено до первісної вартості	281	377	8317,04
5	Суму ПДВ, сплачену при ввезенні, уключено до складу податкового кредиту	641	377	1671,73
Погашення заборгованості перед нерезидентом (курс НБУ — 42,5852 грн./$)				
6	Перераховано оплату за макулатуру нерезиденту	632	312	$2000,00 83170,4
7	Відображено курсову різницю ($2000,00* (42,5852 грн./$`-41,5852 грн./$)	632	714	2000,00
8	Списано курсову різницю на фінансовий результат	714	791	2000,00
Перша подія – передоплата				

Продовження таблиці Е

1	2	3	4	5
Перерахування передоплати (курс НБУ — 41,5852 грн./$)				
9	Перераховано передоплату нерезиденту ($2000,00*41,5852 грн./$)	371	312	$2000,00 83170,4
Отримання товарів (курс НБУ — 42,5852 грн./$)				
10	Перераховано суму ввізного мита ($2000,00*42,5852 грн./$*10%:100%)	377	311	8517,04
11	Перераховано суму «ввізного» ПДВ (($2000,00 * 41,5852 грн./$+ 8517,04)*20%:100%)	377	311	18337,49
12	Оприбутковано макулатуру, отримані від нерезидента, за курсом на дату сплати авансу	281	632	$2000,00 83170,4
13	Суму ввізного мита включено до первісної вартості товарів	281	377	8517,04
14	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	377	18337,49
15	Відображено залік заборгованостей	632	371	$2000,00 83170,4

ДОДАТОК Ж

Відображення в обліковому процесі операцій з придбанням виробничих запасів підзвітною особою на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

Перша ситуація: придбання запасів за кошти, видані під звіт. 15 травня 2025 року співробітнику ТОВ «Запоріжжявторресурси» було видано грошові кошти з каси підприємства під звіт у сумі 500,00 грн для придбання необхідних запчастин для виробництва. Згодом, 17 травня 2025 року, підзвітна особа надала авансовий звіт та підтверджуючі документи (чек РРО). Згідно з цими документами, були оприбутковані запчастини на суму 350,00 грн. На підставі чека РРО був відображений податковий кредит з ПДВ у розмірі 70,00 грн. Залишок невикористаних коштів у сумі 80,00 грн був повернений підзвітною особою до каси підприємства 17 травня 2025 року.

Друга ситуація: Придбання запасів за кошти підзвітної особи з подальшим їх відшкодуванням. 20 травня 2025 року інший співробітник ТОВ «Запоріжжявторресурси» самостійно, за власні кошти, придбав необхідні запчастини. 21 травня 2025 року він надав авансовий звіт та підтверджуючі документи (чек РРО). Після їх перевірки, підприємством було оприбутковано запчастини на суму 350,00 грн. Також був відображений податковий кредит з ПДВ на суму 70,00 грн на підставі чека РРО. 21 травня 2025 року ТОВ «Запоріжжявторресурси» погасило заборгованість перед працівником, відшкодувавши йому витрачені кошти з каси.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Купівля запасів за кошти, видані під звіт				
1	Видано грошові кошти під звіт	372	301	500,00
2	Оприбутковано запчастини, придбані підзвітною особою	207	372	350,00
3	Відображено податковий кредит з ПДВ виходячи з вартості придбаних запчастин на підставі чека РРО	641	372	70,00
4	Залишок невикористаних коштів повернено до каси підприємства	301	372	80,00
Купівля запасів за кошти підзвітної особи з подальшим їх відшкодуванням				
1	2	3	4	5
5	Оприбутковано запчастини, придбані підзвітною особою	207	372	350,00
6	Відображено податковий кредит з ПДВ виходячи з вартості придбаних запчастин на підставі чека РРО	641	372	70,00
7	Погашено заборгованість перед працівником на підставі звіту	372	301	420,00

ДОДАТОК И

Відображення в обліковому процесі операцій з отриманням виробничих запасів і обмін на подібні та неподібні на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

18.05.2025 ТОВ «Запоріжжявторресуси» здійснює обмін подібними активами: передає матеріал ПЕТ`-пляшки (червоного кольору) в обмін на матеріал ПЕТ`-пляшка (черного кольору). Справедлива вартість ПЕТ`-пляшки (червоного кольору) та ПЕТ`-пляшка (черного кольору) є однаковою і становить 21 000,00 грн. (у тому числі ПДВ — 3500,00 грн.). Балансова вартість переданого матеріалу ПЕТ`-пляшки (червоного кольору) — 17 000,00 грн. Умовами бартерного договору передбачено, що перехід права власності на матеріали відбувається в момент їх передачі приймаючій стороні.

Підприємство здійснює обмін неподібними активами: передає 50 одиниць товару металобрухту за ціною 450,00 грн. (у тому числі ПДВ — 75,00 грн.) в обмін на 100 одиниць товару картон за ціною 250,00 грн. (у тому числі ПДВ — 41,70 грн.). Балансова вартість товару металобрухту, що передається, становить 11 000,00 грн. Умовами бартерного договору передбачено, що перехід права власності на товари відбувається в момент їх передачі приймаючій стороні. Підприємство здійснює доплату різниці між договірними вартостями товарів картону і металобрухту у сумі 2500,00 грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
Подібні				
1	Відображено передачу матеріалу за справедливою вартістю	361	201	17 500,00
2	Списано різницю між балансовою та справедливою вартістю переданого матеріалу	949	201	500,00
3	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ	361	641	3 500,00
4	Оприбутковано матеріал, отриманим за бартером	201	631	17 500,00
5	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	3 500,00
6	Здійснено залік заборгованостей	631	361	21 000,00
Неподібні				
7	Отримано партію товару картону	281	631	20 833,30
8	Відображено податковий кредит виходячи з вартості отриманої партії товару	641	631	4166,70
9	Відвантажено партію товару металобрухт	361	702	22 500,00
10	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ	702	641	3750,00
11	Списано балансову вартість партії товару металобрухту	902	281	11 000,00
12	Відображено залік заборгованостей	631	361	22 500,00
13	Перераховано доплату в розмірі різниці між вартостями товарів	631	311	2500,00
14	Відображено фінансові результати	702	791	18 750,00
		791	902	11 000,00

ДОДАТОК К

Відображення в обліковому процесі операцій з безоплатним отриманням виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

Перша частина завдання стосується отримання металобрухту від підприємства`-резидента. 27.06.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» безоплатно отримало партію товарів від українського партнера. Вартість цих товарів, за якою їх оприбуткували та одночасно визнали дохід, становить 10 000,00 грн.

Друга частина завдання охоплює безоплатне отримання товарів від підприємства`-нерезидента. Ця операція має свої особливості, пов`язані з імпортом. При отриманні металобрухту ТОВ «Запоріжжявторресурси» здійснило наступні платежі та зафіксувало такі дані:

Було сплачено ввізне мито на суму 10 396,30 грн.

Перераховано суму ПДВ на імпорт у розмірі 22 871,86 грн.

Сам ж металобрухт був оприбуткований за вартістю 2500 доларів США. На дату оприбуткування діяв офіційний курс НБУ — 41,5852 грн./$.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Безоплатне отримання товарів від підприємства`-резидента				
1	Оприбутковано безоплатно отримані металобрухт	281	718	10 000,00
2	Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791	10 000,00
Безоплатне отримання товарів від підприємства`-нерезидента				
3	Сплачено ввізне мито	377	311	10 396,30
4	Перераховано суму ПДВ	377	311	22871,86
5	Оприбутковано металобрухту, безоплатно отримані від нерезидента (курс НБУ — 41,5852 грн./$)	281	718	2500$ 103 963,00
6	Уключено до первісної вартості металобрухту суму мита	281	377	10 396,30
7	Уключено до податкового кредиту суму сплаченого «ввізного» ПДВ	641	377	22871,86
8	Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791	103 963,00

ДОДАТОК Л

Відображення в обліковому процесі операцій з обліку надходження та вибуття МШП на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

19.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресупси» у звітному періоді придбано інструменти на суму 6000,00 грн, у тому числі ПДВ — 1000,00 грн. Очікуваний строк корисного використання придбаних інструментів не перевищує одного року. Протягом звітного періоду зі складу підприємства інструменти відпущені на суму:

Для капітального будівництва — 5000,00 грн.

Для виробництва певного виду продукції — 800,00 грн.

Для загальновиробничих потреб — 1200,00 грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Оприбутковано інструменти	22	631	5000,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	1000,00
3	Перераховано оплату постачальнику за інструмент	631	311	6000,00
4	Відпущено МШП зі складу:			
	для капітального будівництва	151	22	5000,00
	для виробництва продукції	23		800,00
	для загальновиробничих потреб	91		1200,00

ДОДАТОК М

Відображення в обліковому процесі операцій з обліку ТЗВ за прямим методом на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

10.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» придбало 1000 кг товару картон на суму 30 000,00 грн (у тому числі ПДВ — 5000,00 грн) і 1000 кг товару ПЕТ`-пляшки на суму 25 000,00 грн (у тому числі ПДВ — 4166,70 грн). Вартість послуг транспортної організації з доставки товарів склала 8 000,00 грн (у тому числі ПДВ — 1333,30 грн). Згідно з наказом про облікову політику підприємства ТЗВ прямо включають до первісної вартості товарів при їх оприбуткуванні. Базою розподілу ТЗВ між різними найменуваннями отриманих товарів є їх вартість.

У цьому випадку первісну вартість придбаних товарів з урахуванням ТЗВ визначаємо таким чином:

Загальна вартість придбаних товарів без урахування ПДВ, складає 45 833,3 (20833,30+25 000,00).

Вартість транспортування 1 грн товару, складає 0,145455

Вартість транспортування картону складає 3 636,375, а ПЕТ`-пляшки 3030,31.

Первісна вартість з урахуванням ТЗВ для 1 кг картону складає 28,64 грн/кг, а для ПЕТ`-пляшки 23,86.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Оприбутковано картон , отриманий від постачальника	281	631	25000,00
2	Оприбутковано ПЕТ`-пляшку , отриманий від постачальника	281	631	20833,30
3	Відображено податковий кредит з ПДВ з вартості товару	641	6311	9166,70
4	Включено до первісної вартості картону суму витрат на його доставку	281	631	3 636,375
5	Включено до первісної вартості ПЕТ`-пляшки суму витрат на його доставку	281	631	3030,31
6	Відображено податковий кредит з ПДВ з вартості послуг з транспортування товарів	641	6312	1333,30
7	Перераховано оплату постачальнику за товари	6311	311	55000,00
8	Оплачено послуги транспортної організації з транспортування товару	6312	311	8000,00

ДОДАТОК Н

Відображення в обліковому процесі операцій обліку втрат ТМЦ, виявлених у процесі інвентаризації на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

20.01.2025 р. Під час інвентаризації складу виявлена нестача картону на суму 1000,00 грн., у тому числі в межах норм природного убутку — 200,00 грн. Крім того, виявлено зіпсований картон на суму 400,00 грн. Винна особа не встановлена.

№ з/ п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Списано балансову вартість зіпсованого картону та виявленої нестачі	947	281	1400,00
2	Нараховано податкові зобов`язання з ПДВ виходячи з купівельної вартості зіпсованих ТМЦ та наднормативних нестач	947	641	240,00
3	Відображено в позабалансовому обліку суму втрат від псування та наднормативних нестач до встановлення винних осіб	072	`-	1440,00
4	Віднесено на фінансовий результат втрати від псування і нестач	791	947	1640,00
5	Списано з позабалансового рахунка суму збитків після закінчення строку позовної давності	`-	072	1440,00

ДОДАТОК П

Відображення в обліковому процесі операцій з обліку повернення виробничих запасів постачальнику на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

14.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» за договором поставки отримує запасні частини. Їх договірна вартість — 5000,00 грн. (у тому числі ПДВ — 833,33 грн.). Покупець здійснив передоплату на повну суму договору. Постачальник відвантажив усю партію запчастин покупцеві. Після приймання запасів покупець виявив, що частина партії запчастин вартістю 1000,00 грн. (у тому числі ПДВ — 166,66 грн.) має істотні порушення вимог до якості. Вона була повернена постачальникові. Постачальник на підставі претензії покупця повернув передоплату за неякісні запчастини.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Перераховано продавцю передоплату за запчастини	371	311	5000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ у складі вартості запчастин	641	644	833,33
3	Оприбутковано запчастини, отримані від продавця	207	631	4166,67
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ при оприбутковуванні запчастин	644	631	833,33
5	Здійснено залік заборгованостей	631	371	5000,00
6	Відображено повернення некондиційних запчастин	631	207	833,34
7	Відображено коригування відображеного раніше податкового кредиту з ПДВ	644	631	166,66
8	Надіслано претензію продавцю	374	631	1000,00
9	Задоволено претензію покупця продавцем – повернено передоплату	311	374	1000,00
10	На підставі розрахунку коригування до податкової накладної зменшено податковий кредит з ПДВ	641	644	166,66

ДОДАТОК Р

Відображення в обліковому процесі операцій з нестачі, виявлені при прийманні виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

15.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» отримало зі складу оптової бази партію металобрухту на загальну суму 18 000,00 грн (у тому числі ПДВ — 3000,00 грн).

При прийманні металобрухту на складі ТОВ «Запоріжжявторресурси» було виявлено нестачу ваги (забруднення, сторонні домішки тощо) на суму 1600,00 грн (з урахуванням ПДВ).

Під час ретельної перевірки було встановлено, що з цієї суми втрати в межах норм природного убутку склали 300,00 грн. Решта понаднормових втрат виявились наслідком порушення постачальником вимог до вантаження та транспортування металобрухту. Постачальник визнав свою провину та зобов`язався допоставити металобрухт у сумі виявлених понаднормових втрат.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Перша подія – постачання товару				
1	Отримано від постачальника товар	281	631	13916,70
2	Відображено ПДВ, але не включено до складу податкового кредиту до виправлення податкової накладної	644	631	2783,34
3	Відображено заборгованість за претензією в сумі понаднормових втрат	374	631	1300,00
4	Отримано розрахунок коригування до податкової накладної, відображено податковий кредит	641	644	2783,34
5	Перераховано постачальнику оплату за фактично отриманий товар	631	311	16700,00
6	Допоставлено постачальником товарів	281	374	1083,33
7	Відображено податковий кредит з ПДВ за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН	641	374	216,70
8	Оплачено вартість допоставленого товару	631	311	1300,00
Перша подія – передоплата				
9	Перераховано постачальнику передоплату за товар	371	311	18000,00
10	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644	3000,00
11	Отримано від постачальника товар	281	631	13916,70
1	2	3	4	5
12	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	631	2783,34
13	Відображено заборгованість за претензією	374	631	1300,00
14	Здійснено залік заборгованостей	631	371	18000,00
15	Допоставлено товар постачальником	281	374	1083,33
16	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	374	216,70

ДОДАТОК С

Відображення в обліковому процесі операцій з обліку реалізації виробничих запасів за грошові кошти на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

22.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» на підставі договору поставки реалізує іншому суб`єкту господарювання:

Гранули на суму 76000,00 грн (у тому числі ПДВ 12666,67 грн).

ПЕТ`-пляшки на суму 60000,00 грн (у тому числі ПДВ 10000,00 грн).

Картону на суму 8000,00 грн (у тому числі ПДВ 1333,33 грн).

Захисні рукавиці на суму 2500,00 грн (у тому числі ПДВ 416,67 грн).

Собівартість реалізованих запасів становить:

Гранули 36000,00 грн.

ПЕТ`-пляшки 40000,00 грн.

Картону 4200,00 грн.

Захисні рукавиці 1500,00 грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено дохід від реалізації			
	гранули	361	701	76000,00
	пет`-пляшки		702	60000,00
	картону		712	8000,00
	захисні рукавиці		712	2500,00
2	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ у складі вартост			
	гранули	701	641	12666,67
	пет`-пляшки	702		10000,00
	картону та захисні рукавиці	712		1750,00
3	Списано собівартість реалізованих			
	гранули	901	26	36000,00
	пет`-пляшки	902	281	40000,00
	картону	943	20	4200,00
	захисні рукавиці	943	22	1500,00
4	Отримано грошові кошти на оплату відвантажених запасів	311	361	146500,00
5	Віднесено на фінансовий результат			
	дохід від реалізації гранули	701	791	63333,33
	дохід від реалізації пет`-пляшки	702		50000,00
	дохід від реалізації картону і захисні рукавиці	712		8750,00
	собівартість реалізованої гранули	791	901	36000,00
	собівартість пет`-пляшки		902	40000,00
	собівартість картону і захисні рукавиці		943	5700,00

ДОДАТОК Т

Відображення в обліковому процесі операцій з продажу виробничих запасів за іноземнувплюту на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

20.06.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» відвантажило на експорт на адресу покупця`-нерезидента склобій на суму $16000. Митна декларація була оформлена в день відвантаження матеріалів. Балансова вартість реалізованих матеріалів — 320000,00 грн. Розглянемо 2 варіанти: коли перша подія – відвантаження, та коли присутня передоплата.

Курс НБУ становив:

на 20.06.2025 р. `- 41,6854 грн./$.

на 25.06.2025 р. `- 41,7924 грн./$.

на 27.06.2025 р. — 41,5852 грн./$.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
Перша подія – відвантаження запасів				
Відвантаження сировини (курс НБУ на 20.06.2025 р. `- 41,6854 грн./$)				
1	Відвантажено сировину на експорт	362	712	$16000/666966,40
1	2	3	4	5
2	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ	712	201	0
3	Списано вартість реалізованої сировини	943	201	320000,00
Відображення курсових різниць на дату балансу (курс НБУ на 25.06.2025 р. `- 41,7924 грн./$)				
4	Відображено курсову різницю за монетарною заборгованістю нерезидента на дату балансу	362	714	1712,00
Оплата сировини (курс НБУ на 27.06.2025 р. — 41,5852 грн./$)				
5	Отримано від нерезидента на розподільчий рахунок кошти в оплату за сировину	316	362	$16000/665363,20
6	Відображено курсову різницю за монетарною заборгованістю на дату її погашення	945	362	3315,20
Перша подія – отримання передоплати				
Отримання передоплати (курс НБУ на 20.06.2025 р. `- 41,6854 грн./$)				
1	Отримано передоплату за сировину від нерезидента	316	681	$16000/666966,40
Відвантаження сировини (курс НБУ на 27.06.2025 р. — 41,5852 грн./$)				
2	Відображено доходи від реалізації сировини нерезиденту	362	712	$16000/666966,40
3	Відображено податкові зобов`язання з ПДВ	712	641	0
4	Списано вартість реалізованої сировини	943	201	320000,00
5	Здійснено залік заборгованостей	681	362	$16000/666966,40

ДОДАТОК У

Відображення в обліковому процесі операцій з безоплатної передачі виробничих запасів на ТОВ «Запоріжжявторресурси».

10.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» вирішило безоплатно передати будівельні матеріали (облікова вартість яких становила 9 000,00 грн) іншій неприбутковій організації в рамках благодійної допомоги. У зв`язку з цією операцією, ТОВ «Запоріжжявторресурси» також має нарахувати податкові зобов`язання з ПДВ у розмірі 1 800,00 грн, оскільки безоплатна передача товарів для цілей ПДВ вважається постачанням. Всі витрати, пов`язані з цією безоплатною передачею, повинні бути віднесені на фінансовий результат підприємства.

15.05.2025 р. ТОВ «Запоріжжявторресурси» самостійно безоплатно отримало товари від іншого підприємства`-резидента. Вартість цих отриманих товарів, за якою вони були оприбутковані, становить 17 000,00 грн. Згідно з обліковими принципами, сума доходу від безоплатного отримання повинна бути списана на фінансовий результат підприємства.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Передано безоплатно будматеріали	949	205	9 000,00
2	Нараховано податкові зобов`язання з ПДВ	949	641	1 800,00
3	Віднесено на фінансовий результат витрати у зв`язку з безоплатною передачею запасів	791	949	10 800,00
4	Оприбутковано безоплатно отримані товари	281	718	17000,00
5	Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791	17000,00

ДОДАТОК Ф

ПОЛОЖЕННЯ
про внутрішній контроль за обліком виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
1.1. Положення про внутрішній контроль за обліком виробничих запасів (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податкового кодексу України, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та внутрішніх нормативних документів ТОВ «Запоріжжявторресурси».
1.2. Положення визначає мету, завдання, принципи, процедури та відповідальність за організацію і здійснення внутрішнього контролю за обліком виробничих запасів на підприємстві.
1.3. Дія цього Положення поширюється на всі структурні підрозділи підприємства та всіх працівників, які беруть участь у процесах придбання, зберігання, використання та обліку виробничих запасів.
1.4. Положення затверджується директором підприємства та є обов'язковим для виконання.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
2.1. Метою внутрішнього контролю за обліком виробничих запасів є:
- забезпечення достовірності облікової інформації про наявність та рух виробничих запасів;
- збереження активів підприємства;
- попередження та виявлення порушень і помилок в обліку;
- підвищення ефективності використання виробничих запасів.

2.2. Завданнями внутрішнього контролю є:
2.2.1. Перевірка достовірності первинних даних про наявність і рух виробничих запасів, напівфабрикатів, малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП), готової продукції, товарів.
2.2.2. Контроль повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах.
2.2.3. Перевірка правильності ведення обліку запасів відповідно до прийнятої облікової політики.
2.2.4. Контроль достовірності відображення залишків запасів у фінансовій звітності.
2.2.5. Перевірка дотримання норм витрачання матеріалів та списання природних втрат.
2.2.6. Контроль за станом складського господарства та умовами зберігання запасів.
2.2.7. Виявлення непотрібних, надлишкових та неліквідних запасів.

3. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
3.1. Внутрішній контроль організовується на основі таких принципів:
- Системність – контроль охоплює всі операції з виробничими запасами;
- Безперервність – контрольні процедури здійснюються постійно;
- Розподіл обов'язків – чітке визначення відповідальності кожного учасника;
- Документальна обґрунтованість – всі контрольні процедури документуються;
- Превентивність – спрямованість на попередження порушень;
- Ефективність – витрати на контроль не повинні перевищувати ефект від нього.

4. СУБ'ЄКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ
4.1. Директор підприємства здійснює загальне керівництво та контроль за

функціонуванням системи внутрішнього контролю щодо обліку виробничих запасів, а також:

- затверджує це Положення, графік внутрішніх перевірок та інші регламентуючі документи;
- забезпечує належні умови для ефективної організації контролю та збереження матеріальних цінностей;
- контролює дотримання затвердженої облікової політики підприємства;
- приймає управлінські рішення за результатами проведених перевірок, включаючи застосування заходів щодо усунення виявлених порушень.

4.2. Головний бухгалтер є ключовою посадовою особою у методологічному забезпеченні внутрішнього контролю за обліком виробничих запасів та виконує такі функції:

- організовує правильне та своєчасне ведення бухгалтерського обліку запасів відповідно до законодавства та облікової політики;
- забезпечує достовірність, повноту й своєчасність формування облікових даних;
- проводить документальні перевірки операцій з надходження, зберігання та використання запасів;
- здійснює контроль відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку;
- забезпечує коректне та своєчасне відображення всіх операцій із запасами в обліковій системі Bas corp.

4.3. Матеріально відповідальні особи (МВО) відповідають за фізичне збереження виробничих запасів та належне оформлення операцій, а саме:

- забезпечують фактичне збереження ввірених матеріальних цінностей;
- дотримуються встановлених процедур приймання, розміщення, зберігання та відпуску запасів;
- своєчасно та коректно оформлюють первинні документи;
- складають і подають матеріальні звіти у встановлені строки;
- беруть участь у проведенні інвентаризацій та надають необхідні пояснення у разі виявлення розбіжностей.

4.4. Інвентаризаційна комісія здійснює контроль фактичної наявності запасів та відповідає за документальне підтвердження результатів інвентаризації:

- проводить планові та позапланові інвентаризації відповідно до наказу керівника;
- перевіряє фактичну наявність запасів, їх якісний стан та відповідність обліковим даним;
- складає інвентаризаційні описи, порівнювальні відомості та акти;
- встановлює причини виявлених розбіжностей і готує пропозиції щодо їх усунення.

5. ПРОЦЕДУРИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

5.1. Попередній контроль здійснюється до моменту здійснення операцій із запасами з метою запобігання неефективним витратам та ризикам викривлення облікової інформації. Він включає:

- перевірку наявності чинних договорів з постачальниками, у т.ч. погодження цін, строків поставки та умов оплати;
- контроль обґрунтованості внутрішніх заявок на придбання запасів, відповідності потреб виробництва та бюджетним лімітам;
- перевірку наказів про призначення матеріально відповідальних осіб (МВО) та ознайомлення їх з інструкціями щодо приймання і зберігання запасів;
- контроль відповідності приміщень складів вимогам щодо зберігання (наявність стелажів, температурний режим, пожежна безпека тощо);
- оцінку ризиків закупівлі неякісних матеріалів, у тому числі перевірку постачальників за історією співпраці.

5.2. Поточний контроль здійснюється у процесі виконання операцій і забезпечує щоденний моніторинг дотримання встановлених процедур і коректності обліку. До нього входять:

- щоденна перевірка правильності оформлення первинних документів (накладних, актів приймання-передачі, лімітно-забірних карт, актів списання);
- контроль своєчасного відображення всіх операцій в бухгалтерському та складському обліку;
- звірка даних складського обліку в натуральних вимірниках з даними бухгалтерського обліку у вартісних показниках;
- контроль дотримання встановлених норм витрачання матеріалів у виробництві;
- моніторинг залишків запасів у програмі Bas corp, у т.ч. автоматичних повідомлень про мінімальні залишки;
- перевірка правильності заповнення матеріальних звітів МВО;
- контроль за рухом запасів між складами та підрозділами;
- оперативне реагування на виявлені відхилення (надлишки, нестачі, помилки в документах).

5.3. Наступний контроль проводиться після здійснення операцій і спрямований на оцінку правильності відображення операцій та ефективності використання запасів. Він включає:

- проведення планових та позапланових інвентаризацій із порівнянням фактичних залишків із даними обліку;
- аналіз оборотності запасів (коефіцієнт оборотності, середній строк обороту, наявність повільнооборотних або залежалих матеріалів);
- перевірку достовірності звітності за результатами аналізу руху запасів, звірок та інвентаризаційних даних;
- оцінку ефективності використання запасів, включаючи аналіз перевитрат, втрат, списання понад норми;
- підготовку висновків щодо наявних недоліків у системі внутрішнього контролю та розробку рекомендацій щодо їх усунення;
- аналіз коректності роботи програмних інструментів обліку запасів та відповідності налаштувань обліковій політиці підприємства.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

6.1. При здійсненні внутрішнього контролю застосовуються такі методи:

- Документальна перевірка – звірка первинних документів з обліковими регістрами;
- Інвентаризація – встановлення фактичної наявності запасів;
- Зустрічна звірка – порівняння даних у кореспондуючих сторін;
- Контрольні обміри – перевірка фізичних обсягів запасів;
- Аналітичні процедури – оцінка показників використання запасів;
- Опитування – отримання пояснень від відповідальних осіб;
- Спостереження – контроль процесів приймання, зберігання, відпуску.

7. ПЕРІОДИЧНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК

7.1. Поточні перевірки здійснюються з метою забезпечення постійного контролю за правильністю оформлення операцій із запасами та своєчасного виявлення відхилень. До них належать:

- щоденний контроль первинних документів щодо надходження, переміщення та відпуску запасів;
- щотижнева звірка даних складського обліку з даними бухгалтерського обліку;
- щомісячний аналіз руху запасів, включаючи оцінку залишків, обсягів списання та виявлення аномалій у використанні матеріалів.

7.2. Планові перевірки проводяться відповідно до затвердженого директором графіка внутрішнього контролю, а саме:

- квартальна документальна перевірка правильності обліку окремих груп (видів) виробничих запасів;
- щорічна комплексна інвентаризація всіх запасів підприємства, яка здійснюється

відповідно до вимог законодавства та внутрішніх нормативних актів.
7.3. Позапланові перевірки проводяться у разі виникнення подій або обставин, що потребують негайного уточнення фактичної наявності запасів чи перевірки достовірності облікових даних. До таких випадків належать:
- зміна матеріально відповідальної особи;
- виявлення фактів недостачі, псування, розкрадання або інших порушень цілісності запасів;
- проведення перевірки за рішенням керівництва підприємства (директора або головного бухгалтера).

8. ДОКУМЕНТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ

8.1. Результати внутрішнього контролю оформлюються:
- Актом перевірки;
- Довідкою про результати перевірки;
- Інвентаризаційним описом;
- Звітом про виявлені порушення.

8.2. Документи повинні містити:
- дату та період перевірки;
- об’єкт перевірки;
- перелік виявлених порушень;
- оцінку їх суттєвості;
- рекомендації щодо усунення;
- відповідальних осіб.

8.3. Результати перевірок доводяться до відома керівництва протягом 3 робочих днів після завершення перевірки.

9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

9.1. Працівники, відповідальні за організацію та здійснення внутрішнього контролю, несуть відповідальність за:
- неналежне виконання контрольних функцій;
- несвоєчасне виявлення порушень;
- недостовірність інформації в документах перевірки.

9.2. Матеріально відповідальні особи несуть відповідальність за:
- нестачу або псування запасів;
- порушення правил зберігання;
- несвоєчасне оформлення документів.

9.3. Міра відповідальності визначається відповідно до чинного законодавства та внутрішніх документів підприємства.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Положення набирає чинності з дати його затвердження директором підприємства.
10.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться у тому ж порядку, що і його затвердження.
10.3. Контроль за виконанням цього Положення покладається на головного бухгалтера.
10.4. Всі працівники підприємства повинні бути ознайомлені з цим Положенням під підпис.

Директор ТОВ «Запоріжжявторресурси» _____ /_____/

Головний бухгалтер _____ /_____/

Дата затвердження: «_» _____ 202_ р.

ДОДАТОК Х

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ТОВ «Запоріжжявторресурси»
_____ /_____/
«___» _____ 2026 р.
М.П.

ГРАФІК
проведення внутрішніх перевірок обліку виробничих запасів на 2026 рік

І КВАРТАЛ 2026 РОКУ

№ з/п	Об’єкт перевірки	Вид перевірки	Термін проведення	Відповідальні особи	Примітки
1	Первинні документи з обліку надходження вторинної сировини (січень-лютий)	Документальна	15.03.2026 – 20.03.2026	Головний бухгалтер	Суцільна перевірка
2	Складський облік на складі № 1 (сировина)	Фактична	25.03.2026 – 27.03.2026	Інвентаризаційна комісія	Вибіркова інвентаризація
3	Дотримання норм витрачання матеріалів у виробництві	Документальна та фактична	28.03.2026 – 31.03.2026	Головний бухгалтер, начальник дільниці	За І квартал

ІІ КВАРТАЛ 2026 РОКУ

№ з/п	Об’єкт перевірки	Вид перевірки	Термін проведення	Відповідальні особи	Примітки
4	Облік руху напівфабрикатів та готової продукції	Документальна	15.04.2026 – 20.04.2026	Головний бухгалтер	Березень-квітень
5	Умови зберігання запасів на всіх складах	Фактична	05.05.2026 – 07.05.2026	Інвентаризаційна комісія	Перевірка відповідності вимогам
6	Облік МШП та інструментів	Документальна та фактична	10.06.2026 – 15.06.2026	Головний бухгалтер	Суцільна перевірка
7	Відповідність даних складського та бухгалтерського обліку	Звірка даних	25.06.2026 – 28.06.2026	Головний бухгалтер, завідувач складом	За ІІ квартал

III КВАРТАЛ 2026 РОКУ

№ з/п	Об’єкт перевірки	Вид перевірки	Термін проведення	Відповідальні особи	Примітки
8	Первинні документи на відпуск матеріалів у виробництво (II квартал)	Документальна	10.07.2026 – 15.07.2026	Головний бухгалтер	Вибіркова перевірка
9	Облік природних втрат та технологічних відходів	Документальна	20.08.2026 – 25.08.2026	Головний бухгалтер, начальник дільниці	За півріччя
10	Складський облік на складі № 2 (готова продукція)	Фактична	15.09.2026 – 18.09.2026	Інвентаризаційна комісія	Вибіркова інвентаризація
11	Аналіз оборотності запасів	Аналітична	25.09.2026 – 30.09.2026	Головний бухгалтер	За 9 місяців

IV КВАРТАЛ 2026 РОКУ

№ з/п	Об’єкт перевірки	Вид перевірки	Термін проведення	Відповідальні особи	Примітки
12	Облік надходження та списання виробничих запасів (III квартал)	Документальна	10.10.2026 – 15.10.2026	Головний бухгалтер	Суцільна перевірка
13	Перевірка наявності договорів з постачальниками та МВО	Документальна	20.10.2026 – 22.10.2026	Головний бухгалтер	Актуалізація бази
14	Виявлення неліквідних, непотрібних запасів	Аналітична та фактична	05.11.2026 – 10.11.2026	Інвентаризаційна комісія, головний бухгалтер	Оптимізація
15	Річна комплексна інвентаризація всіх виробничих запасів	Фактична	01.12.2026 – 15.12.2026	Інвентаризаційна комісія	Обов’язкова
16	Достовірність відображення	Документальна	20.12.2026 –	Головний бухгалтер	Підготовка звітності

	залишків запасів у річній звітності		25.12.2026		
17	Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю за 2026 рік	Комплексний аналіз	26.12.2026 – 30.12.2026	Головний бухгалтер, директор	Рекомендації на 2027 р.

ДОДАТКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Позапланові перевірки

Проводяться у разі:

- зміни матеріально відповідальної особи
- виявлення фактів недостачі, розкрадання або псування запасів
- отримання інформації про можливі порушення
- за рішенням директора або головного бухгалтера

2. Зміна строків

Строки перевірок можуть бути змінені за рішенням директора з повідомленням відповідальних осіб не пізніше ніж за 3 робочі дні.

3. Оформлення результатів

Кожна перевірка оформлюється:

- Документальні перевірки – Актом перевірки
- Фактичні перевірки – Інвентаризаційним описом та порівняльною відомістю
- Аналітичні перевірки – Довідкою або звітом

4. Терміни подання

- Результати перевірок подаються директору протягом 3 робочих днів
- Результати річної інвентаризації – зведений звіт до 20.12.2026

5. Відповідальність

- Своєчасність – головний бухгалтер
- Якість та повнота – особи, зазначені у графіку
- Контроль виконання – директор підприємства

СКЛАД ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

Голова комісії: Головний бухгалтер

Члени комісії:

- Начальник виробничої дільниці
- Завідувач складом № 1
- Економіст (при наявності)

Примітка: Склад комісії затверджується наказом директора перед кожною інвентаризацією.

Головний бухгалтер _____ / _____ /

Дата складання: «___» _____ 2026 р.

З ГРАФІКОМ ОЗНАЙОМЛЕНІ

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Головний бухгалтер			
Начальник дільниці			
Завідувач складом № 1			
Завідувач складом № 2			
Грануляторник			
Водій автонавантажувача			

ДОДАТОК Ц

ЧЕК-ЛИСТ перевірки умов збереження виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Показник	**Дані**
Дата перевірки	« » _____ **20** р.
Об’єкт перевірки	□ Склад № 1 (сировина) □ Склад № 2 (готова продукція) □ Виробнича дільниця
Відповідальна особа (МВО)	
Члени комісії	

І. ПЕРЕВІРКА ПРИМІЩЕННЯ ТА ОБЛАДНАННЯ

№	Критерій перевірки	Відповідає (так)	Не відповідає (ні)	Примітки
1.1	Приміщення сухе, без протікань даху та стін	☐	☐	
1.2	Підлога рівна, без ям та вибоїн	☐	☐	
1.3	Двері та вікна справні, замки функціонують	☐	☐	
1.4	Наявність решіток на вікнах (за необхідності)	☐	☐	
1.5	Відсутність щілин у стінах та підлозі	☐	☐	
1.6	Освітлення достатнє для роботи	☐	☐	
1.7	Вентиляція функціонує належним чином	☐	☐	
1.8	Стелажі та піддони у задовільному стані	☐	☐	
1.9	Вантажопідйомне обладнання справне	☐	☐	
1.10	Наявність необхідних засобів пожежогасіння	☐	☐	

Загальна оцінка стану приміщення:
☐ Відмінно ☐ Задовільно ☐ Потребує покращення ☐ Незадовільно

ІІ. САНІТАРНИЙ СТАН

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
2.1	Приміщення чисте, без сміття та пилу	☐	☐	
2.2	Відсутність сторонніх запахів	☐	☐	
2.3	Відсутність слідів гризунів та шкідників	☐	☐	
2.4	Відсутність бур’янів біля приміщення	☐	☐	
2.5	Дотримання графіка прибирання приміщення	☐	☐	
2.6	Наявність інвентарю для прибирання	☐	☐	
2.7	Контейнери для відходів у задовільному стані	☐	☐	

Загальна оцінка санітарного стану:
☐ Відмінно ☐ Задовільно ☐ Незадовільно

ІІІ. ПРАВИЛЬНІСТЬ СКЛАДУВАННЯ ЗАПАСІВ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
3.1	Запаси складовані на піддонах/стелажах (не на підлозі)	☐	☐	
3.2	Дотримання висоти складування (безпека)	☐	☐	
3.3	Проходи між штабелями вільні (не менше 1 м)	☐	☐	
3.4	Відстань від стін не менше 0,5 м	☐	☐	
3.5	Запаси групуються за видами та найменуваннями	☐	☐	
3.6	Важкі вантажі розміщені внизу	☐	☐	
3.7	Матеріали, що швидко псуються, зберігаються окремо	☐	☐	
3.8	Небезпечні матеріали (ЛЗР, хімікати) зберігаються окремо	☐	☐	
3.9	Дотримання принципу FIFO (перше прийшло – перше вийшло)	☐	☐	

Загальна оцінка правильності складування:
☐ Відповідає вимогам ☐ Не відповідає вимогам

IV. МАРКУВАННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
4.1	На запасах наявне маркування (ярлики, бирки)	☐	☐	
4.2	Маркування розбірливе та не пошкоджене	☐	☐	
4.3	Вказано найменування матеріалу	☐	☐	
4.4	Вказано кількість (вага, обсяг)	☐	☐	
4.5	Вказано дату надходження	☐	☐	
4.6	Стелажі/зони мають позначення (номери, літери)	☐	☐	
4.7	Складські картки заповнені та відповідають фактичним залишкам	☐	☐	

Загальна оцінка маркування:

☐ Відповідає вимогам ☐ Не відповідає вимогам

V. БЕЗПЕКА ЗБЕРІГАННЯ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
5.1	Вогнегасники наявні та справні (перевірка терміну придатності)	☐	☐	Термін: _____
5.2	Шляхи евакуації вільні	☐	☐	
5.3	План евакуації наявний та актуальний	☐	☐	
5.4	Електропроводка справна, без оголених дротів	☐	☐	
5.5	Забороняється паління – наявні позначки	☐	☐	
5.6	Система охорони/ відеоспостереження функціонує	☐	☐	
5.7	Доступ до складу мають лише уповноважені особи	☐	☐	

Загальна оцінка безпеки:

☐ Задовільно ☐ Потребує покращення ☐ Небезпечно

VI. ДОКУМЕНТАЦІЯ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
6.1	Журнал обліку матеріальних цінностей ведеться	☐	☐	
6.2	Записи у журналі своєчасні та розбірливі	☐	☐	
6.3	Первинні документи (накладні, прибуткові ордери) зберігаються належним чином	☐	☐	
6.4	Договір про матеріальну відповідальність укладено	☐	☐	Дата: _____
6.5	Інструкція з техніки безпеки наявна та доступна	☐	☐	
6.6	Наявний журнал інструктажів з ТБ	☐	☐	

Загальна оцінка документації:
☐ Відповідає вимогам ☐ Не відповідає вимогам

VII. СТАН ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
7.1	Відсутні зіпсовані або пошкоджені матеріали	☐	☐	
7.2	Відсутні запаси з простроченим терміном придатності	☐	☐	
7.3	Запаси не мають слідів впливу вологи	☐	☐	
7.4	Упаковка матеріалів не пошкоджена	☐	☐	
7.5	Відсутні ознаки корозії на металевих виробах	☐	☐	
7.6	Виявлені неліквідні або непотрібні запаси	☐	☐	Перелік: _____

Загальна оцінка стану запасів:
☐ Задовільний ☐ Незадовільний

ПІДСУМКИ ПЕРЕВІРКИ

Виявлені порушення та недоліки:

№	Опис порушення	Ступінь критичності	Відповідальна особа
1		☐ Критичне ☐ Значне ☐ Незначне	
2		☐ Критичне ☐ Значне ☐ Незначне	
3		☐ Критичне ☐ Значне ☐ Незначне	
4		☐ Критичне ☐ Значне ☐ Незначне	
5		☐ Критичне ☐ Значне ☐ Незначне	

Рекомендації щодо усунення недоліків

№	Захід	Термін виконання	Відповідальна особа
1			
2			
3			
4			
5			

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

☐ Умови зберігання запасів ВІДПОВІДАЮТЬ встановленим вимогам
☐ Умови зберігання запасів ВІДПОВІДАЮТЬ встановленим вимогам з незначними зауваженнями
☐ Умови зберігання запасів НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ встановленим вимогам (потрібні термінові заходи)

Додаткові коментарі:

ПІДПИСИ

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Голова комісії			
Член комісії			
Член комісії			
МВО (ознайомлений)			

Примітка: Один екземпляр чек-листа передається матеріально відповідальній особі, другий – головному бухгалтеру, третій зберігається у папці з документами перевірок.

ДОДАТОК Ш

ЧЕК-ЛИСТ документальної перевірки руху виробничих запасів ТОВ «Запоріжжявторресурси»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Показник	Дані
Дата перевірки	«_» _____ 20 р.
Період, що перевіряється	з «» _____ *20 р. по «»* _____ 20 р.
Вид запасів	□ Вторинна сировина □ Напівфабрикати □ Готова продукція □ МШП □ Інше: _____
Відповідальна особа (МВО)	
Перевіряючі	

І. ПЕРЕВІРКА НАДХОДЖЕННЯ ЗАПАСІВ

1.1. Первинні документи при надходженні

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
1.1.1	Наявність видаткових накладних від постачальників	☐	☐	
1.1.2	Накладні оформлені відповідно до вимог (форма, реквізити)	☐	☐	
1.1.3	Наявність підписів відповідальних осіб на накладних	☐	☐	
1.1.4	Наявність печаток (за необхідності)	☐	☐	
1.1.5	Дати на документах відповідають фактичному надходженню	☐	☐	
1.1.6	Кількість та номенклатура в накладних співпадають з фактом	☐	☐	
1.1.7	Ціни в накладних відповідають договірним	☐	☐	
1.1.8	Оформлені прибуткові ордери (форма М-4 або аналог)	☐	☐	
1.1.9	Прибуткові ордери підписані МВО та бухгалтером	☐	☐	
1.1.10	Нумерація прибуткових ордерів послідовна, без пропусків	☐	☐	

Оцінка документів надходження:
☐ Відповідає ☐ Не відповідає

1.2. Перевірка договірної бази

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
1.2.1	Наявність договорів з постачальниками	☐	☐	
1.2.2	Договори підписані обома сторонами	☐	☐	
1.2.3	Договори не прострочені (термін дії актуальний)	☐	☐	
1.2.4	Умови постачання відповідають фактичним операціям	☐	☐	
1.2.5	Наявність специфікацій, додатків до договорів	☐	☐	

Оцінка договірної бази:
☐ Відповідає ☐ Не відповідає

ІІ. ПЕРЕВІРКА ВІДПУСКУ ЗАПАСІВ

2.1. Первинні документи при відпуску

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
2.1.1	Наявність вимог-накладних на відпуск (форма М-11 або аналог)	☐	☐	
2.1.2	Вимоги підписані отримувачем та МВО	☐	☐	
2.1.3	Наявність дозволу керівника/відповідальної особи	☐	☐	
2.1.4	Вказано підрозділ/дільницю отримувача	☐	☐	
2.1.5	Кількість у вимозі відповідає фактично відпущеному	☐	☐	
2.1.6	Дати відпуску відповідають періоду звітності	☐	☐	
2.1.7	Нумерація вимог послідовна, без пропусків	☐	☐	
2.1.8	Відсутні виправлення без належного оформлення	☐	☐	
2.1.9	Відпуск у виробництво відповідає встановленим нормам	☐	☐	
2.1.10	Оформлені лімітно-забірні карти (при наявності)	☐	☐	

Оцінка документів відпуску:
☐ Відповідає ☐ Не відповідає

2.2. Списання та вибуття

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
2.2.1	Наявність актів на списання браку, природних втрат	☐	☐	
2.2.2	Акти затверджені керівництвом	☐	☐	
2.2.3	Списання відповідає затвердженим нормам	☐	☐	
2.2.4	Причини списання обґрунтовані та документовані	☐	☐	
2.2.5	Акти на внутрішнє переміщення оформлені належним чином	☐	☐	

Оцінка списання:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

III. ПЕРЕВІРКА СВОЄЧАСНОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
3.1	Операції надходження відображені в день оформлення документів	☐	☐	
3.2	Операції відпуску відображені в день оформлення документів	☐	☐	
3.3	Відсутні операції, проведені заднім числом	☐	☐	
3.4	Документи передаються до бухгалтерії своєчасно	☐	☐	Термін: _____
3.5	Матеріальні звіти МВО подаються вчасно	☐	☐	Періодичність: _____
3.6	Затримки у відображенні операцій відсутні або обґрунтовані	☐	☐	

Оцінка своєчасності:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

IV. ПЕРЕВІРКА ОБЛІКУ В ПРОГРАМІ BAS CORP

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
4.1	Всі первинні документи відображені в системі Bas corp	☐	☐	
4.2	Дані введені без помилок (номенклатура, кількість, ціна)	☐	☐	
4.3	Проведення документів у системі виконано коректно	☐	☐	
4.4	Відсутні непроведені або частково проведені документи	☐	☐	
4.5	Аналітичний облік ведеться за місцями зберігання	☐	☐	
4.6	Аналітичний облік ведеться за МВО	☐	☐	
4.7	Номенклатура в системі відповідає	☐	☐	

	фактичним назвам			
4.8	Одиниці виміру вказані правильно	☐	☐	
4.9	Відсутні від'ємні залишки в обліку	☐	☐	

Оцінка обліку в Bas corp:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

V. ПЕРЕВІРКА ВІДПОВІДНОСТІ АНАЛІТИЧНОГО ТА СИНТЕТИЧНОГО ОБЛІКУ

5.1. Звірка даних

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Сума розбіжності
5.1.1	Залишки за даними складського обліку відповідають Bas corp	☐	☐	_____ грн
5.1.2	Обороти за надходженням співпадають (склад vs бухгалтерія)	☐	☐	_____ грн
5.1.3	Обороти за відпуском співпадають (склад vs бухгалтерія)	☐	☐	_____ грн
5.1.4	Залишки на початок періоду співпадають із залишками на кінець попереднього	☐	☐	_____ грн
5.1.5	Оборотна відомість за рахунками запасів без розбіжностей	☐	☐	

Оцінка відповідності обліку:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

5.2. Звірка з первинними документами

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
5.2.1	Дані складських карток відповідають первинним документам	☐	☐	
5.2.2	Дані оборотної відомості відповідають первинним документам	☐	☐	
5.2.3	Сума в обліку відповідає сумі по первинних документах	☐	☐	
5.2.4	Відсутні операції в обліку без первинних документів	☐	☐	

Оцінка відповідності документам:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

VI. ПЕРЕВІРКА ОЦІНКИ ЗАПАСІВ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
6.1	Застосовується метод ФІФО відповідно до облікової політики	☐	☐	
6.2	Оцінка при надходженні відповідає фактичній собівартості	☐	☐	
6.3	Оцінка при відпуску розрахована правильно	☐	☐	

6.4	Транспортно-заготівельні витрати враховані належним чином	☐	☐	
6.5	Дооцінка/уцінка запасів проведена та документована	☐	☐	
6.6	Вартість запасів у звітності достовірна	☐	☐	

Оцінка правильності оцінки:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

VII. ПЕРЕВІРКА ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
7.1	Проведена інвентаризація у звітному періоді	☐	☐	Дата: _____
7.2	Оформлені інвентаризаційні описи	☐	☐	
7.3	Складені порівняльні відомості	☐	☐	
7.4	Виявлені розбіжності відображені в обліку	☐	☐	
7.5	Причини розбіжностей встановлені та задокументовані	☐	☐	
7.6	Прийняті рішення щодо нестач/лишків	☐	☐	

Оцінка інвентаризації:

☐ Проведена належним чином ☐ Не проведена або з порушеннями

VIII. ПЕРЕВІРКА ЗВІТНОСТІ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
8.1	Матеріальні звіти МВО подаються регулярно	☐	☐	
8.2	Матеріальні звіти підписані МВО та бухгалтером	☐	☐	
8.3	До звітів додані всі первинні документи	☐	☐	
8.4	Залишки в звітах співпадають з обліковими даними	☐	☐	
8.5	Дані звітності (Баланс) відповідають обліку	☐	☐	
8.6	Розшифровки до статей балансу наявні та достовірні	☐	☐	

Оцінка звітності:

☐ Відповідає ☐ Не відповідає

IX. ДОТРИМАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

№	Критерій перевірки	Відповідає	Не відповідає	Примітки
9.1	Облікова політика щодо запасів затверджена	☐	☐	
9.2	Метод оцінки (ФІФО) застосовується послідовно	☐	☐	
9.3	Рахунки обліку відповідають обліковій політиці	☐	☐	
9.4	Документообіг організований	☐	☐	

	згідно з регламентом			
9.5	Відступи від облікової політики відсутні або обґрунтовані	☐	☐	

Оцінка дотримання політики:

☐ Дотримується ☐ Не дотримується

ПІДСУМКИ ПЕРЕВІРКИ

Виявлені порушення та помилки:

№	Опис порушення	Розділ чек-листа	Ступінь суттєвості	Сума (грн)
1			☐ Суттєва ☐ Несуттєва	
2			☐ Суттєва ☐ Несуттєва	
3			☐ Суттєва ☐ Несуттєва	
4			☐ Суттєва ☐ Несуттєва	
5			☐ Суттєва ☐ Несуттєва	

Рекомендації щодо виправлення помилок:

№	Захід	Термін виконання	Відповідальна особа
1			
2			
3			
4			
5			

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

☐ Документальний облік руху запасів ведеться НАЛЕЖНИМ ЧИНОМ

☐ Документальний облік ведеться з НЕЗНАЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ (не впливають на достовірність)

☐ Виявлені СУТТЄВІ ПОРУШЕННЯ (потрібні коригувальні дії)

☐ Облік ведеться НЕНАЛЕЖНИМ ЧИНОМ (потрібні термінові заходи)

Загальна кількість перевірених документів: _____ шт.

Кількість документів з порушеннями: _____ шт.

Загальна сума розбіжностей: _____ грн

Додаткові коментарі:

_____

_____

_____

_____

ПІДПИСИ

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Головний бухгалтер			
Член комісії			
МВО (ознайомлений)			

Примітка: Один екземпляр чек-листа передається директору, другий – головному бухгалтеру, третій зберігається у папці з документами перевірок.

ДОДАТОК Щ

ЗВІТ
про результати внутрішньої перевірки обліку виробничих запасів
ТОВ «ЗАПОРІЖЖЯВТОРРЕСУРСИ»

Номер звіту	№ _____ від «_» _____ 202_ р.
Підстава проведення перевірки	□ Графік внутрішніх перевірок □ Наказ директора □ Позапланова перевірка
Період перевірки	з «» _____ *202_ р. по «»* _____ 202_ р.
Звітний період	з «» _____ *202_ р. по «»* _____ 202_ р.
Об'єкт перевірки	
Склад комісії	Голова: Члени комісії:
Перевірені МВО	

МЕТА ВНУТРІШНЬОЇ ПЕРЕВІРКИ:
- Встановлення достовірності обліку виробничих запасів
- Перевірка схоронності матеріальних цінностей
- Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю
- Виявлення резервів оптимізації використання запасів

ЗАВДАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ПЕРЕВІРКИ:
- Перевірка правильності оформлення первинних документів
- Контроль своєчасності відображення операцій в обліку
- Звірка даних аналітичного та синтетичного обліку
- Проведення інвентаризації запасів (за необхідності)
- Перевірка дотримання норм витрачання матеріалів
- Оцінка умов зберігання запасів
-

ОБСЯГ ВНУТРІШНЬОЇ ПЕРЕВІРКИ:
- Кількість перевірених первинних документів: _____ шт.
- Кількість перевірених складів/дільниць: _____ од.
- Кількість перевірених номенклатурних позицій: _____ од.
- Загальна вартість перевірених запасів: _____ грн

ЗАСТОСОВНІ МЕТОДИ ВНУТРІШНЬОЇ ПЕРЕВІРКИ:
☐ Документальна перевірка (суцільна / вибіркова)
☐ Фактична інвентаризація
☐ Зустрічна звірка
☐ Аналітичні процедури
☐ Опитування відповідальних осіб
☐ Спостереження за процесами

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРЕВІРКИ

Перевірка первинних документів

Напрям перевірки	Стан	Коментарі контролера
Оформлення документів надходження	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Оформлення документів відпуску	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Повнота реквізитів документів	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Наявність підписів та печаток	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Послідовність нумерації	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	

Висновок: _____

_____

Перевірка обліку в програмі Bas corp

Напрям перевірки	Стан	Коментарі контролера
Повнота відображення операцій	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Правильність проведення документів	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Відсутність від’ємних залишків	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Коректність аналітичного обліку	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Застосування методу оцінки ФІФО	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	

Висновок: _____

_____

Звірка даних аналітичного та синтетичного обліку

Показник	Дані складського обліку	Дані бухгалтерського обліку	Розбіжність
Залишок на початок періоду			
Надійшло за період			
Відпущено за період			
Залишок на кінець періоду			

Висновок: _____

_____

Результати інвентаризації (за наявності)

Найменування запасів	За даними обліку (кількість)	За даними інвентаризації (кількість)	Розбіжність	Сума (грн)
РАЗОМ:				

Висновок: _____
_____

Перевірка умов зберігання

Напрям перевірки	Стан	Коментарі контролера
Стан приміщень	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Температурний режим	☐ Відповідає ☐ Не відповідає	
Санітарний стан	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Правильність складування	☐ Відповідає ☐ Не відповідає	
Маркування та ідентифікація	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	
Пожежна безпека	☐ Задовільно ☐ Незадовільно	

Висновок: _____
_____

Перевірка дотримання норм витрачання

Вид матеріалу	Норматив витрат	Фактичні витрати	Відхилення	Причини відхилення

Висновок: _____
_____

ВИЯВЛЕНІ ПОРУШЕННЯ ТА НЕДОЛІКИ

Критичні порушення (потребують термінового усунення)

№	Опис порушення	Сума впливу (грн)	Відповідальна особа	Можливі наслідки
1				
2				
3				

Значні недоліки (потребують усунення у встановлений термін)

№	Опис недоліку	Сума впливу (грн)	Відповідальна особа	Можливі наслідки
1				
2				

Незначні зауваження (рекомендації до покращення)

№	Опис зауваження	Відповідальна особа
1		
2		
3		

ОЦІНКА РИЗИКІВ

Виявлені ризики

Вид ризику	Ймовірність	Вплив	Рівень ризику	Опис
Ризик недостачі /розкрадання	☐ Низька ☐ Середня ☐ Висока	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий ☐ Критичний	
Ризик невірного обліку	☐ Низька ☐ Середня ☐ Висока	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий ☐ Критичний	
Ризик псування запасів	☐ Низька ☐ Середня ☐ Висока	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий ☐ Критичний	
Ризик неефективного використання	☐ Низька ☐ Середня ☐ Висока	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий ☐ Критичний	
Ризик недостовірної звітності	☐ Низька ☐ Середня ☐ Висока	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий	☐ Низький ☐ Середній ☐ Високий ☐ Критичний	

Загальна оцінка ризиків

☐ Низький рівень ризику – система контролю функціонує ефективно

☐ Середній рівень ризику – необхідні покращення окремих процедур

☐ Високий рівень ризику – потрібні суттєві коригувальні дії

☐ Критичний рівень ризику – потрібні термінові радикальні заходи

РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КОРИГУВАЛЬНІ ЗАХОДИ

№	Рекомендація/ Захід	Очікуваний ефект	Термін виконання	Відповідальна особа	Статус
1					☐ Виконано ☐ У роботі ☐ Не розпочато
2					☐ Виконано ☐ У роботі ☐ Не розпочато

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ВНУТРВІШНЬОЇ ПЕРЕВІРКИ

Під час перевірки виявлено наступні позитивні моменти в організації обліку та зберігання виробничих запасів:
1. _____
2. _____
3. _____

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Оцінка стану обліку виробничих запасів за критеріями

№	Критерій оцінки	Опис критерію	Макс. бал (0–3)	Факт. бал	Коментарі контролера
1	Повнота та своєчасність первинних документів	Відповідність оформлення вимогам, своєчасне подання, правильність реквізитів	3		
2	Організація складського обліку	Наявність МВО, складські картки, порядок приймання та видачі	3		
3	Метод оцінки запасів (FIFO / Середньозважена)	Коректність застосування методу згідно з обліковою політикою	3		
4	Внутрішній контроль руху запасів	Наявність затверджених процедур, контроль доступу, ліміти	3		
5	Достовірність відображення у бухгалтерському обліку	Правильність кореспонденції, відсутність помилок та дублювань	3		
6	Аналітичний облік	Ведення обліку за номенклатурами, партіями, місцями зберігання	3		
7	Своєчасність та якість інвентаризацій	Періодичність, оформлення, зіставлення з обліковими даними	3		
8	Облікова політика щодо запасів	Чіткість, актуальність, відповідність НП(С)БО / МСФЗ	3		
9	Узгодженість складського та бухгалтерського обліку	Регулярне звіряння, відсутність розбіжностей, точність даних	3		
10	Ризики викривлень та їх мінімізація	Ідентифікація ризиків, наявність превентивних заходів	3		

Максимальна сума балів: 30
Фактична сума балів: _____

Інтерпретація результатів бальної оцінки

Діапазон балів	Рівень організації обліку	Характеристика системи
25–30 балів	Високий	Облік організований ефективно, контроль забезпечує достовірність даних
18–24 бали	Достатній	Окремі недоліки не впливають суттєво на достовірність обліку
10–17 балів	Низький	Наявні важливі недоліки, потрібні коригувальні дії
0–9 балів	Незадовільний	Облік потребує повного перегляду, високі ризики викривлень

Загальний висновок за результатами бальної оцінки

За результатами бальної оцінки стану обліку виробничих запасів встановлено, що рівень організації обліку становить _____ **балів із 30 можливих**, що відповідає _____ **рівню**.

Оцінювання свідчить про те, що система обліку запасів має такі особливості:

- ступінь достовірності даних є _____;
- робота МВО та організація складського обліку оцінюється як _____;
- рівень внутрішнього контролю є _____;
- ризики викривлень у обліку запасів класифікуються як _____.

Отримані результати потребують впровадження коригувальних заходів у частині _____, а також удосконалення процедур обліку та контролю з метою підвищення прозорості та надійності даних.

ДОДАТКИ ДО ЗВІТУ

№	Найменування додатка	Кількість аркушів
1	Чек-лист перевірки збереження запасів	
2	Чек-лист документальної перевірки	
3	Інвентаризаційні описи	
4	Порівняльні відомості	
5	Акти на списання	
6	Копії виявлених документів з порушеннями	
7	Інші документи	

Загальна кількість додатків: _____ шт. на _____ аркушах

ПІДПИСИ ЧЛЕНІВ КОМІСІЇ

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Голова комісії			
Член комісії			
Член комісії			

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ

З результатами перевірки ознайомлені:

Посада	ПІБ	Підпис	Дата	Коментарі/Заперечення
МВО (склад № 1)				
МВО (склад № 2)				

Начальник дільниці				

Затверджую:
Директор ТОВ «Запоріжжявторресурси»
_____ / _____ /
«_» _____ 202_ р.
М.П.

ПРИМІТКА:
1. Звіт складено у 3-х примірниках: директору, головному бухгалтеру, у справу.
2. Контроль виконання рекомендацій покладається на головного бухгалтера.
3. Повторна перевірка виконання рекомендацій буде проведена «_» _____ 202_ р.

ДОДАТОК Ю

РЕЄСТР виявлених порушень та заходів з їх усунення
ТОВ «Запоріжжявторресурси»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Показник	**Дані**
Звітний період	20__ рік
Відповідальний за ведення реєстру	Головний бухгалтер
Дата останнього оновлення	«_» _____ **20** р.

РЕЄСТР ПОРУШЕНЬ ТА КОРИГУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

№	Дата виявлення	Джерело виявлення	Опис порушення	Критичність	Сума впливу (грн)	Відповідальна особа	Рекомендований захід	Термін усунення	Фактична дата усунення	Статус	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1		□ Планова перевірка □Позарланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
2		□ Планова перевірка □Позапланова □Інвентаризаці		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено	

		я □ Зовнішній аудит								□ Не розпочато	
3		□ Планова перевірка □Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
4		□ Планова перевірка □Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
5		□ Планова перевірка □Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
6		□ Планова перевірка □Позапланов □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
7		□ Планова перевірка □Позапланова		□Критична □ Значна						□ Усунено □ У роботі □Простроче	

		□Інвентаризація□ Зовнішній аудит		□Незначна						но □ Не розпочато	
8		□ Планова перевірка □ Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
9		□ Планова перевірка □ Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	
10		□ Планова перевірка □Позапланова □Інвентаризація □ Зовнішній аудит		□Критична □ Значна □Незначна						□ Усунено □ У роботі □Прострочено □ Не розпочато	

ПОЯСНЕННЯ ДО ЗАПОВНЕННЯ РЕЄСТРУ

Стовпець 3 - Джерело виявлення:

▪ Планова перевірка – виявлено згідно з графіком внутрішніх перевірок
▪ Позапланова перевірка – виявлено під час позапланового контролю
▪ Інвентаризація – виявлено під час інвентаризації запасів
▪ Зовнішній аудит – виявлено аудиторами (наприклад, ТОВ АФ «КАПІТАЛ»)

Стовпець 5 - Рівень критичності:

▪ Критична – порушення, що може призвести до значних фінансових втрат, викривлення звітності, розкрадання (усунення терміново, протягом 3 днів)
▪ Значна – порушення, що впливає на достовірність обліку, але не є критичним (усунення протягом 1-2 тижнів)
▪ Незначна – технічні недоліки, зауваження щодо оформлення (усунення протягом місяця)

Стовпець 11 - Статус:

▪ Усунено – захід виконано повністю, є документальне підтвердження
▪ У роботі – захід виконується, термін не прострочений
▪ Прострочено – термін усунення минув, захід не завершено
▪ Не розпочато – робота над усуненням не розпочата

СТАТИСТИКА ПОРУШЕНЬ

Загальна статистика за період:

Показник	Кількість	% від загальної кількості
Всього виявлено порушень		100%
У тому числі:		
- Критичних		
- Значних		
- Незначних		

Статистика за джерелами виявлення:

Джерело	Кількість	%
Планові перевірки		
Позапланові перевірки		
Інвентаризації		
Зовнішній аудит		

Статистика виконання:

Статус	Кількість	%
Усунено		
У роботі		
Прострочено		
Не розпочато		

АНАЛІЗ ТИПОВИХ ПОРУШЕНЬ

Найбільш поширені порушення за період:

№	Тип порушення	Кількість випадків	Рекомендації щодо попередження
1			
2			
3			

4			
5			

ПРОСТРОЧЕНІ ЗАХОДИ (ПОТРЕБУЮТЬ УВАГИ)

№ з реєстру	Опис порушення	Відповідальна особа	Термін усунення	Днів прострочення	Причина прострочення

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ

На основі аналізу виявлених порушень рекомендується:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ВИСНОВОК

Загальна оцінка ефективності усунення порушень:

☐ **ВИСОКА** – більше 90% порушень усунуто у встановлені терміни

☐ **ЗАДОВІЛЬНА** – 70-90% порушень усунуто у встановлені терміни

☐ **НИЗЬКА** – менше 70% порушень усунуто у встановлені терміни

Коментарі:

_____

_____

_____

_____

ПІДПИСИ

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Головний бухгалтер (відповідальний за ведення реєстру)			
Директор (ознайомлений)			

Затверджую:

Директор ТОВ «Запоріжжявторресурси»

_____ / _____ /

«_» _____ 202_ р.

М.П.

Примітка:

1. Реєстр ведеться у електронній формі з можливістю роздрукування.
2. Оновлення реєстру здійснюється після кожної перевірки та щомісячно.
3. Аналіз реєстру проводиться щокварталу з поданням звіту директору.
4. Реєстр є основою для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю.